

inny
widzenia

Ocena stanu sanitarno-epidemicznego województwa śląskiego 2021

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI
POLISH CENTRE FOR ACCREDITATION

Sygnatariusz EA MLA
EA MLA Signatory

CERTYFIKAT AKREDYTACJI
LABORATORIUM BADAWCZEGO
ACCREDITATION CERTIFICATE OF TESTING LABORATORY
Nr AB 377

Potwierdza się, że: / This is to confirm that:

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice

spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02
meets requirements of the PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 standard

Akredytowana działalność jest określona w Zakresie Akredytacji Nr AB 377
Accredited activity is defined in the Scope of Accreditation No AB 377

Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania
wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 377
This accreditation remains in force provided the Laboratory observes
the requirements of Accreditation Body defined in the Contract No AB 377

Akredytacji udzielono dnia 04.01.2002 r.
Accreditation was granted on 04.01.2002

DYREKTOR
POLSKIEGO CENTRUM AKREDYTACJI

LUCYNA OLBORSKA

Warszawa, 26.11.2019 roku

**Ocena stanu sanitarno-epidemicznego
województwa śląskiego
w 2021 roku**

Wydawca:

**Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach
ul. Raciborska 39
40-074 Katowice**

- | www.gov.pl/web/wsse-katowice/
- | e-mail: wsse.katowice@pis.gov.pl
- | ePUAP: [/WSSEKatowice/skrytka](#)

® Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach 2022

Wszelkie prawa zastrzeżone. Wykorzystanie w całości lub fragmentów opracowania dozwolone pod warunkiem odnotowania źródła informacji.

Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach.

Raport o stanie sanitarnym województwa śląskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2021 r.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: własne WSSE Katowice, <https://pixabay.com/>, <https://pl.freepik.com/>

Spis treści

Ocena stanu epidemicznego	8
1. Sytuacja epidemiczna województwa śląskiego w 2021 roku	9
2. Higiena lecznictwa	14
2.1 Nadzór nad stacjonarnymi placówkami leczniczymi	14
2.2 Nadzór nad placówkami lecznictwa otwartego oraz prywatnymi gabinetami	15
2.3 Dezynfekcja i sterylizacja	16
3. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi	19
3.1 Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.	20
3.2 Nadzór nad uchylającymi się od szczepień	20
Ocena bezpieczeństwa żywności	22
1. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami	23
2. Ocena stanu sanitarnego zakładów produkcji/obrotu żywnością, materiałów do kontaktu z żywnością.....	25
3. Wskaźnik Bezpieczeństwa i Higieny Żywności (WBHiŻ)	25
4. Wdrażanie GMP, GHP i HACCP.....	26
5. Szczegółowa ocena stanu sanitarnego	26
5.1 Obiekty produkcji żywności	26
5.2 Obiekty obrotu żywnością.....	27
5.3 Zakłady żywienia zbiorowego	28
6. Ogólna ocena sposobu żywienia	32
7. Jakość zdrowotna środków spożywczych	33
8. Nadzór nad importem/eksportem	35
9. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)	36
10. Nadzór nad wyrobami i materiałami do kontaktu z żywnością	39
11. Nadzór nad kosmetykami	40
12. ŚPWIS jako organ I instancji	40
13. Skargi, wnioski i interwencje.....	40
14. Działania ukierunkowane problemowo	41
15. Współpraca z innymi komórkami PSSE/WSSE i służbami kontroli.....	44
16. Wnioski.....	44
Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody	46
1. Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli	47
2. Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja.....	50
3. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	51
Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	56
Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	60
1. Nadzór nad obiektami nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	61
1.1 Żłobki i kluby dziecięce.....	62
1.2 Przedszkola	62
1.3. Szkoły	62
2. Ergonomia w szkole	63
2.1 Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych.....	64
2.2 Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach.....	64
2.3 Higiena pracy umysłowej ucznia	64
2.4 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach	64
3. Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży	65
4. Szkoły wyższe	66
5. Podsumowanie	66
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy	67
1. Kontrola warunków higieny pracy	68
2. Nadzór nad środkami zastępczymi.....	73
Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej	74

1. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym	75
2. Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	84
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	90
1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	91
2. Plany remediacji.....	92
3. Planowanie przestrzenne	92
4. Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	93
5. Dokumentacje projektowe	94
6. Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych.....	95
7. Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych	95
8. Podsumowanie	97
Działalność laboratoryjna	99
1. Nadzorowe badania bakteriologiczne	100
2. Nadzorowe badania serologiczne	102
Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej	103
1. Profilaktyka nadwagi i otyłości.....	104
1.1 Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”	104
1.2 Kampania ph. „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood	106
1.3 Ogólnopolski program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”	107
1.4 Wojewódzki projekt edukacyjny pn. „Klub zdrowego przedszkolaka”	107
2. Profilaktyka środków psychoaktywnych.....	109
2.1 Profilaktyka używania środków psychoaktywnych w tym nowych narkotyków	109
2.2 Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach”	109
2.3 Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	110
2.4 Kampania wojewódzka Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”	110
2.5 Profilaktyka palenia tytoniu	110
2.6 Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”	112
2.7 Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”	112
3. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.....	113
3.1 Profilaktyka chorób zakaźnych	113
3.2 Profilaktyka chorób nowotworowych	118
3.3 Promocja szczepień ochronnych	121
4. Inne działania.....	123
4.1 Akcja „Bezpieczne Wakacje 2021”	123
4.2 Profilaktyka zatruc grzybami	126
4.3 Profilaktyka wad postawy – Akcja „Lekki tornister”	126
4.4 Kwartalny Raport Statystyczny.....	126
4.5 Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach.....	127

Szanowni Państwo!

po raz kolejny przekazuję na Państwa ręce sprawozdanie z realizacji zapisów Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego na wszystkich etapach, we wszystkich aspektach życia ludzkiego będące informacją o stanie bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego województwa śląskiego w 2021 roku.

Na rzecz poprawy komfortu życia i zdrowia mieszkańców Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego przeprowadziła ponad 674 tysiące kontroli, podpartych blisko 150,4 tysiącami badań laboratoryjnych, na które złożyło się prawie 1 200 000 oznaczeń chemicznych, fizycznych i mikrobiologicznych.

W efekcie tych działań organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały ponad 23,5 tysiąca decyzji administracyjnych, nałożyły 1 699 mandatów karnych i kar pieniężnych na kwotę ponad 1 357 000 zł oraz podejmowały inne dozwolone działania represyjne, aby wyeliminować stwierdzone nieprawidłowości i niezgodności z aktualnie obowiązującym prawem polskim i Unii Europejskiej.

Dostosowaliśmy nasze działania do zmieniającej się rzeczywistości. Podkreślenia wymaga fakt, iż wszyscy pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej niezależnie od zaszerogowania w strukturze organizacyjnej stacji sanitarno-epidemiologicznej aktywnie włączali się w działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19. Działania polegały m.in. na przeprowadzaniu wywiadów epidemiologicznych i obsłudze systemów EWP oraz SEPIS, uczestnictwo w dyżurach, a także kontrolach przeprowadzonych w wybranych obiektach dotyczących przestrzegania obostrzeń przeciwdziałających rozprzestrzenianiu się pandemii. Dokładano jednak wszelkich starań aby ograniczyć wpływ pandemii COVID-19 na realizację działań statutowych.

Mam nadzieję na Państwa uwagę i zainteresowanie przedstawionymi efektami naszej pracy, będącej jedynie elementem sprawnego funkcjonowania województwa śląskiego.

dr n. med. Grzegorz Hudzik

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

Ocena stanu epidemicznego

1. Sytuacja epidemiczna województwa śląskiego w 2021 roku

W 2021 roku pion epidemiologii Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego koordynował działania związane z zapobieganiem oraz zwalczaniem chorób zakaźnych, zakażeń oraz zatruc u ludzi, prowadził monitoring bieżącej sytuacji epidemicznej ze szczególnym uwzględnieniem chorób wysoce zakaźnych oraz szczególnie niebezpiecznych, stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego, a także prowadził statystyki oraz realizował sprawozdawczość w tym zakresie. To nasza fachowa kadra realizowała również bieżącą działalność przeciwepidemiczną w zakresie chorób występujących ogniskowo, stanowiących szczególny problem zdrowotny w kontekście sytuacji epidemicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich. Zadaniem priorytetowym pozostawało prowadzenie zintensyfikowanych działań zapobiegawczych skierowanych przeciwko zakażeniom wirusem SARS-CoV-2.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono dane epidemiologiczne, dotyczące występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie woj. śląskiego w roku 2021 porównując je z danymi z roku 2020. Dane zostały opracowane na podstawie sprawozdań MZ-56 o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach; sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę; Wojewódzkiego Rejestru Chorych na Gruźlicę oraz na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych. Zaprezentowane dane za rok 2021 są aktualnie weryfikowane i mogą ulec nieznacznym zmianom.

Zapadalności dla poszczególnych jednostek chorobowych dla obu roczników zostały obliczone na 100 tys. mieszkańców województwa śląskiego, na podstawie danych demograficznych pochodzących ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego wg stanu na 30 czerwca każdego roku.

Tabela 1. Porównanie ogólnej liczby, zapadalności oraz hospitalizacji wybranych jednostek chorobowych w woj. śląskim w 2020 i 2021 roku

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2020			2021			Trend
		liczba	hospitalizacja	zapadalność	liczba	hospitalizacja	zapadalność	
A02.0; A02.1; A02.2-8	Salmoneloza	493	339 (68,8%)	11	801	547 (68,3%)	17,9	↑
A04.0-9; A05.0-9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe oraz zatrucia pokarmowe	1736	1555 (89,6%)	38,5	3335	2905 (87,1%)	74,6	↑
A07.1	Giardioza (lamblioza)	63	7 (11,1%)	1,4	82	7 (8,5%)	1,8	↑
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe	1513	1241 (82%)	33,6	2637	2228 (84,5%)	59	↑
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	2313	713 (30,8%)	51,3	3278	1267 (38,7%)	73,3	↑
A21	Tularemia	0	0 (100%)	0	2	2 (100%)	<0,1	↑
A28.2	Jersinioza pozajelitowa	1	1 (100%)	<0,1	0	0 (0%)	0	↓
A15, A16	Gruźlica	434	373 (85,9%)	9,6	498	203 (40,8%)	11,1	↑
A31	Mikobakteriozy - inne i BNO	4	3	0,1	4	4	0,1	bz

			(75%)			(100%)		
A32	Listerioza	6	4 (66,7%)	0,1	11	11 (100%)	<0,1	↓
A33-35	Tężec	0	0 (0%)	0	0	0	0	bz
A37	Krztusiec	69	13 (18,8%)	1,5	14	8 (57,1%)	0,3	↓
A38	Płonica (szkarlatyna)	1012	9 (0,9%)	22,4	619	15 (2,4%)	13,8	↓
A39; A46; A48.3; B95.0; B95.3; G04.2; G00.1; A40.3; J13; B96.3/G04.2; G00.0; A41.3; J14	Inwazyjne choroby bakteryjne, wywołane przez meningokoki, <i>Streptococcus pyogenes</i> , <i>Streptococcus pneumoniae</i> oraz <i>Haemophilus influenzae typ B</i>	696	174 (25%)	15,4	562	158 (28,1%)	12,6	↓
A48.1-2	Legioneloza	0	0 (0%)	0	0	0 (0%)	0	bz
A50-53	Kiła	70	25 (35,7%)	1,6	102	36 (35,3%)	2,3	↑
A54	Rzeżączka	7	2 (28,6%)	0,2	21	0 (0%)	0,5	↑
A55-56	Choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie	7	0 (0%)	0,2	15	0 (0%)	0,3	↑
A69.2	Borelioza z Lyme	1355	66 (4,9%)	30,1	1314	45 (3,4%)	29,4	↓
-	Ostre porażenia wiotkie dzieci w wieku 0-14 lat	1	1 (100%)	<0,1	5	5 (100%)	0,1	↑
A81	Encefalopatie gąbczaste	0	0 (0%)	0	3	3 (100%)	0,1	↑
Z20.3/Z24.2;Z28	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień	343	1 (0,3%)	7,6	366	1 (0,3%)	8,2	↑
A84; B00.4; A81.1; A83; A85; B02.0; A86; A87.0; B00.3; A87.1-9; B02.1	Kleszczowe oraz inne wirusowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie opon mózgowych ¹	23	23 (100%)	0,5	28	27 (96,4%)	0,6	↑
G01; G04.2; G05.0; G00.2-8; G00.9	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ¹	14	14 (100%)	0,3	26	26 (100%)	0,6	↑
G03	Zapalenie opon mózgowych lub mózgu inne i nieokreślone	25	25 (100%)	0,6	26	26 (100%)	0,6	bz
A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	2	1 (50%)	<0,1	0	0 (0%)	0	↑
B01	Ospa wietrzna	10938	17 (0,2%)	555,9	9651	11 (0,11%)	215,8	↓

B05	Odra	5	1 (20%)	0,1	1	1 (100%)	<0,1	↓
B06	Różyczka	15	0 (0%)	0,3	5	0 (0%)	0,1	↓
B15; B16; B18.0-1; B17.1; B18.2; B17.0,208; B18,8-9; B19	Wirusowe zapalenia wątroby	205	68 (33,2%)	4,6	372	50 (13,4%)	8,3	↑
B20-B24	HIV, AIDS	54	23 (42,6%)	1,2	0	0 (0%)	0	↓
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	71	0 (0%)	1,6	71	0 (0%)	1,6	bz
B50-54	Malaria (zimnica)	0	0 (0%)	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
B67	Bąblowica (echinokokoza)	0	0 (0%)	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
J10-J11	Grypa i podejrzenia grypy	308885	1028 (0,3%)	6851,8	2881 19	579 (0,2%)	6441,7	↓
U07.1	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) ²	146970	6266 (4,3%)	3260,1	3544 46	13645 (3,8%)	7924,6	↑

¹ Zachorowania mogą być ujęte również w innych przyczynach,

² Zachorowania potwierdzone laboratoryjnie.

Podobnie jak w 2020 roku, czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań były czynniki wirusowe. W 2021 roku odnotowano 354 446 przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2, 288 119 podejrzeń/zachorowań na grypę oraz przypadki grypopodobne oraz 9 651 zachorowań na ospę wietrzną.

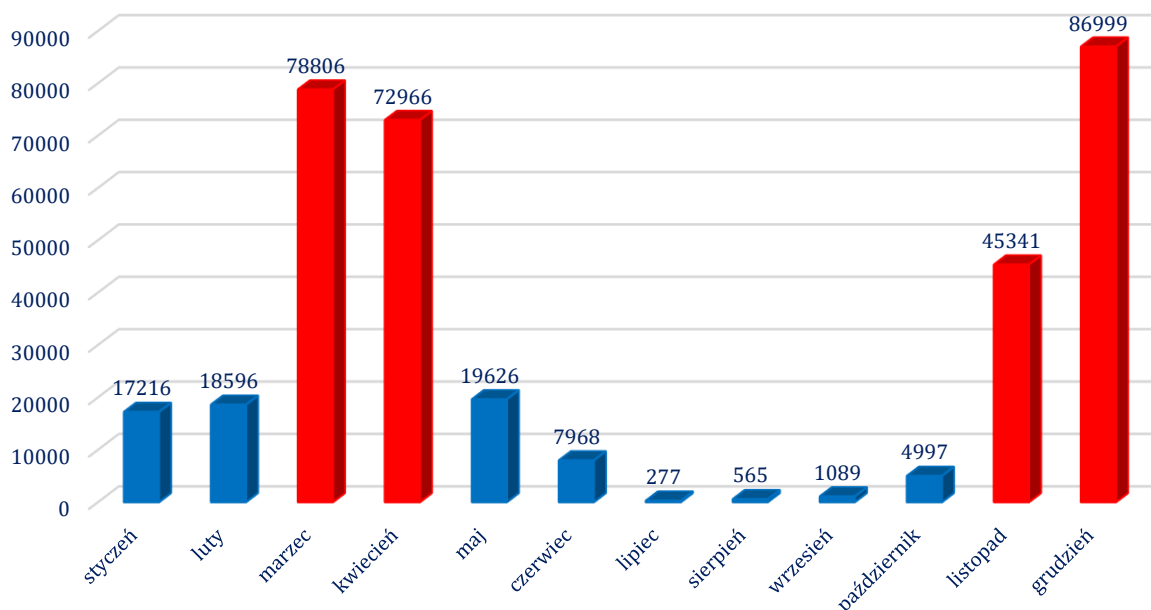
W analizowanym okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego dokonano aż 8 450 zgłoszeń podejrzeń/ rozpoznań zgonów z powodu zakażeń, chorób zakaźnych oraz zatruc spowodowanych czynnikami zakaźnymi. Z uwagi na panującą epidemię, największy udział w ogólnej liczbie miały zgony, których przyczyną był COVID-19 – stanowiły one aż 98,4% zgonów z przyczyn zakaźnych. Wśród pozostałych przyczyn najliczniejsze były zakażenia bakteriami *Clostridioides difficile* (53 zgony) – 0,63% oraz zakażenia prątkiem gruźlicy (39 zgonów) – 0,46%. W 2021 roku, w przeciwieństwie do wieloletnich trendów sprzed pandemii COVID-19, największego udziału w tej kategorii zgonów nie miały zatem czynniki o podłożu bakteryjnym.

Tabela 2. Liczba zakażeń wirusem SARS-CoV-2, zapadalność oraz liczba osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 na terenie nadzorowanym przez poszczególnych ppis woj. śląskiego w 2020 oraz 2021 roku

PPIS	2020			2021		
	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji
Bielsko-Biała	14 142	4202,4	442	31 073	9233,7	977
Bytom	11 851	3291,0	394	27 868	7795,0	1014
Chorzów	4 944	3152,9	175	11 730	7563,4	568
Cieszyn	7 237	4065,6	618	12 396	7002,2	588
Częstochowa	11 781	3331,6	582	22 175	6343,8	1149
Dąbrowa Górnicza	8 789	3295,3	340	24 027	9099,7	808
Gliwice	14 862	3193,3	327	40 461	8775,9	750
Jaworzno	2 566	2827,3	90	7 227	8605,2	257
Katowice	12 767	2948,8	199	35 551	8278,8	1317
Kłobuck	2 576	3048,5	160	4 282	5098,6	393
Lubliniec	2 947	3861,1	182	4 705	6205,0	244
Myszków	2 630	3719,5	72	4 434	6324,3	225
Racibórz	3 972	3680,3	189	6 653	6219,5	397
Ruda Śląska	6 327	4617,2	249	10 583	7799,1	421
Rybnik	11 502	4127,5	341	20 594	7425,7	900
Sosnowiec	5 187	2606,6	306	18 618	9500,0	783
Tychy	4 442	1115,9	275	34 803	8764,7	802
Wodzisław Śląski	9 372	3819,6	634	19 774	8128,2	880
Zawiercie	3 795	3239,8	323	7 348	6336,9	520
Żywiec	5 281	3464,1	368	10 144	6685,5	652
woj. śląskie	146 970	3260,1	6 266	354 446	7924,6	13 645

W roku 2021 największą liczbę zakażeń wirusem SARS-CoV-2 zarejestrowano na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach, natomiast najwyższy wskaźnik zapadalności odnotowano na terenie nadzorowanym przez PPIS w Sosnowcu. Największą liczbę hospitalizacji z powodu zakażeń tym wirusem odnotowano na terenie działalności PPIS w Katowicach, co stanowiło 3,7% zachorowań. Najmniej przypadków zakażeń SARS-CoV-2 oraz najmniejszą zapadalność wykazano przez PPIS w Kłobucku. Odnotowano natomiast znaczny wzrost zachorowań na COVID-19 na terenie nadzorowanym przez PPIS w Tychach, gdzie zapadalność była prawie 8-krotnie większa niż w roku poprzednim.

Wykres 1. Liczba zakażeń SARS-CoV-2 potwierdzonych laboratoryjnie w woj. śląskim w 2021 roku, w rozbiciu na poszczególne miesiące

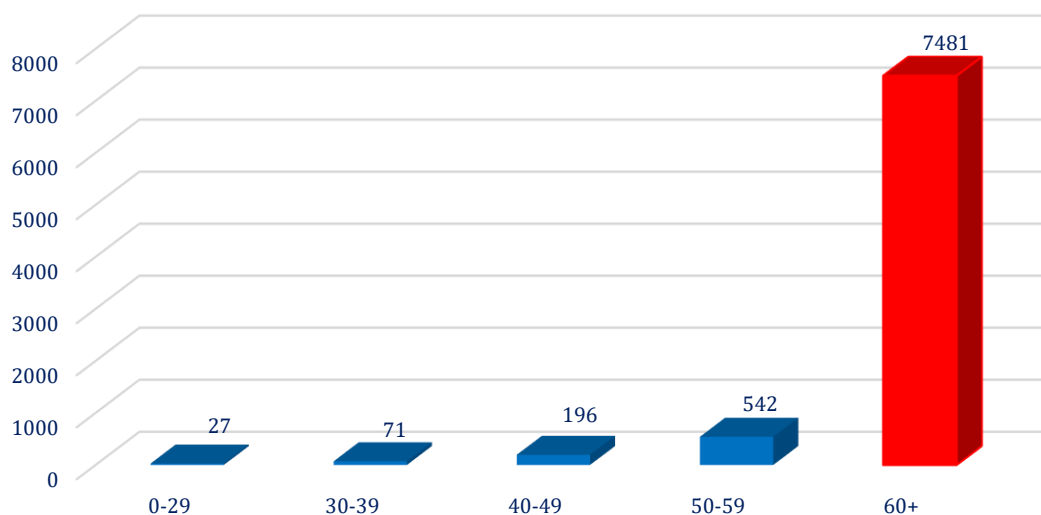
W roku 2021 r. najwięcej zakażeń SARS-CoV-2 odnotowano w miesiącach: marzec, kwiecień, listopad oraz grudzień. Liczby przypadków zachorowań w ww. miesiącach znacznie przewyższają liczby przypadków w pozostałych 8 miesiącach, gdzie odnotowano jedynie 33% wszystkich zachorowań na COVID-19.

Tabela 3. Liczba zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz zapadalność na COVID-19 na terenie poszczególnych województw w 2021 roku

Województwo	Liczba przypadków	Zapadalność
dolnośląskie	227 591	7891,5
kujawsko-pomorskie	156 471	7617,3
lubelskie	149 136	7148,0
lubuskie	71 191	7096,7
łódzkie	168 373	6938,0
małopolskie	222 362	6523,7
mazowieckie	458 399	8457,6
opolskie	67 283	6912,9
podkarpackie	116 823	5522,0
podlaskie	79 260	6777,6
pomorskie	177 229	7554,3
śląskie	354 369	7922,9
świętokrzyskie	63 597	5221,0
warmińsko-mazurskie	113 320	8033,2
wielkopolskie	261 765	7497,4
zachodniopomorskie	138 992	8263,5

W omawianym roku województwo śląskie było na drugim miejscu co do liczby zakażeń wirusem SARS-CoV-2, natomiast na czwartym miejscu pod względem zapadalności. Przewodząc zarówno co do liczby zakażeń, jak również zapadalności okazało się województwo mazowieckie.

Wykres 2. Liczba zgonów z powodu COVID-19 w poszczególnych grupach wiekowych na terenie województwa śląskiego w 2021 roku

Największą liczbę zgonów z powodu COVID-19 odnotowano w grupie wiekowej 60+. Powyższy wykres obrazuje korelację pomiędzy wiekiem chorego, a prawdopodobieństwem zgonu.

2. Higiena lecznictwa

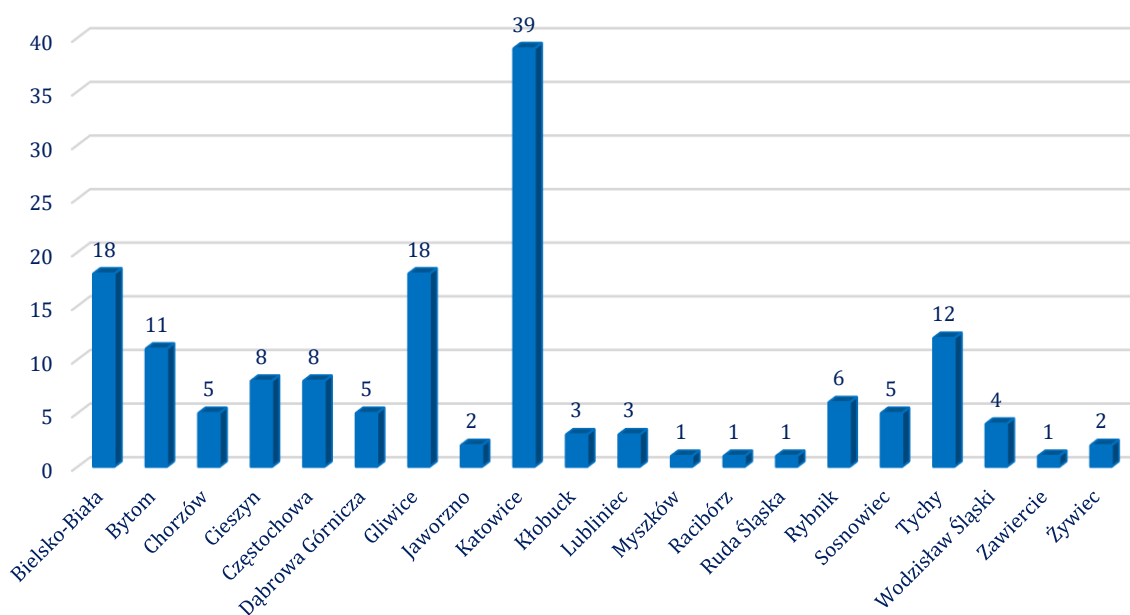
Ocenę stanu sanitarnego opracowano na podstawie wyników kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, przeprowadzonych przez przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego.

2.1 Nadzór nad stacjonarnymi placówkami leczniczymi

W 2021 roku na terenie województwa śląskiego nadzorowano 230 stacjonarnych podmiotów leczniczych, w tym 153 szpitale, 7 sanatoriów, 40 zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz 30 innych placówek. W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 116 podmiotów leczniczych (50%), przeprowadzając 255 kontroli sanitarnych.

W roku 2021 uruchomiono 1 nowy szpital Gyncentrum Sp. z o. o. 40-851 Katowice, ul. Żelazna 1 - obiekt Sosnowiec, ul. Wojska Polskiego 8A.

Wykres 3. Liczba szpitali w województwie śląskim z podziałem na nadzór Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych

W wyniku przeprowadzonych kontroli przez przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w stacjonarnych podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie:

- | realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;
- | bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia;
- | postępowania z odpadami medycznymi;
- | postępowania z bielizną szpitalną;
- | niespełnienia wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Dla poprawy stanu higieniczno-sanitarnego na stwierdzone nieprawidłowości w 2021 roku nałożono obowiązek ich usunięcia poprzez wydanie 22 decyzji administracyjnych.

2.2 Nadzór nad placówkami lecznictwa otwartego oraz prywatnymi gabinetami

Na terenie województwa śląskiego w 2021 roku nadzorem epidemiologicznym objęto 3 255 placówek lecznictwa otwartego, z czego 2 964 z nich (91%) stanowiły placówki niepubliczne, a 291 placówki publiczne. Skontrolowano 721 placówek lecznictwa otwartego (22%), przeprowadzając 1 065 kontroli sanitarnych.

Najczęściej odnotowane nieprawidłowości dotyczyły:

- | realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji rąk, powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;
- | bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia;
- | postępowania z odpadami medycznymi;
- | niedoposażenia w środki dezynfekcyjne.

W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 29 decyzji administracyjnych, a w 14 przypadkach ukarano osoby odpowiedzialne grzywną w postaci mandatu karnego. Ponadto w omawianym roku, w zakresie epidemiologii objęto nadzorem sanitarnym 5 162 prywatne gabinety lekarskie, 134 praktyki pielęgniarek i położnych oraz 286 innych prywatnych placówek wykonujących świadczenia medyczne. Skontrolowano 355 placówek (4%), przeprowadzając 368 kontroli sanitarnych. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano decyzje administracyjne.

2.3 Dezynfekcja i sterylizacja

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad podmiotami świadczącymi usługi medyczne, dokonano oceny procedur w zakresie prawidłowości doboru i stosowania środków dezynfekcyjnych w profilaktyce zakażeń szpitalnych, przygotowania i sposobu przechowywania preparatów dezynfekcyjnych, a także procedur sterylizacyjnych z uwzględnieniem przyjętych rozwiązań zaopatrzenia w materiały sterylne w stacjonarnych placówkach leczniczych, w placówkach lecznictwa otwartego oraz w indywidualnych praktykach lekarskich, indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, grupowych praktykach lekarskich, indywidualnych praktykach pielęgniarek i położnych, grupowych praktykach pielęgniarek i położnych i innych podmiotach świadczących usługi medyczne.

W 2021 roku na terenie województwa śląskiego działały 52 podmioty lecznictwa zamkniętego świadczące usługi medyczne, w których sterylizacja prowadzona jest w centralnej sterylizatorni zorganizowanej w ramach zaopatrywanego podmiotu leczniczego, 32 podmioty lecznicze, gdzie zaopatrzenie w materiały sterylne odbywa się ze sterylizatorni zlokalizowanej poza obiektem oraz 44 podmioty lecznicze, których zaopatrzenie w materiały sterylne odbywa się zarówno z własnej sterylizatorni jak i w ramach umowy z podmiotem zewnętrznym. Tylko 925 (16%) z 5 582 prywatnych gabinetów, praktyk pielęgniarek i położnych oraz innych prywatnych podmiotów świadczących usługi medyczne do wykonywania procedur medycznych stosuje wyłącznie jednorazowy sprzęt medyczny.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 26 Centralnych Sterylizatori spełniających wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz 24 Centralne Sterylizatornie z ISO.

Tabela 4. Sterylizatornie zlokalizowane na terenie woj. śląskiego spełniające wymogi rozporządzenia na dzień 31.12.2021 r.

Nazwa podmiotu leczniczego	Centralna Sterylizatornia spełnia wymogi Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019r. poz. 595 z późn. zm.)	Centralna Sterylizatornia z ISO	Centralna Sterylizatornia z GMP
Szpital Wojewódzki w Bielsku-Białej, ul. Armii Krajowej 101, 43-316 Bielsko-Biała	tak	nie	nie
Szpital św. Łukasza S.A. ul. Bystrzańska 94 B, 43-309 Bielsko-Biała	tak	nie	nie
Beskidzkie Centrum Onkologii – Szpital Miejski im. Jana Pawła II w Bielsku-Białej 43-300 Bielsko-Biała, ul. Wyzwolenia 18,	tak	nie	nie
Szpital Chirurgii Małoinwazyjnej i Rekonstrukcyjnej Sp. z o.o. Bielsko-Biała ul. Bystrzańska 5	tak	nie	nie
Szpital Chirurgii Małoinwazyjnej i Rekonstrukcyjnej Sp. z o.o., al. Armii Krajowej 180, 43-316 Bielsko Biała	nie	tak	nie
SP Wojewódzki Szpital Chirurgii Urazowej im. dr Janusza Daaba w Piekarach Śląskich ul. Bytomska 62, 41-940 Piekary Śląskie	tak	nie	nie
Szpital Specjalistyczny nr 2 w Bytomiu ul. Stefana Batorego 15,41-902 Bytom	tak	nie	nie
SPZOZ Zespół Szpitali Miejskich w Chorzowie:-ul. Strzelców Bytomskich 11, 41-500 Chorzów	tak	tak	nie
ul. Truchana 7, 41-500 Chorzów	tak	tak	nie
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. NMP w Częstochowie ul. Bialska 104/118, 42-218 Częstochowa	tak	tak	nie
SPZOZ Miejski Szpital Zespolony w Częstochowie ul. Mirowska 15, 42-200 Częstochowa	nie	tak	nie
Centrum Zdrowia Kobiety i Dziecka im. prof. Wojciecha Starzewskiego - Szpital Miejski w Zabrze ul. Zamkowa 4, 41-800 Zabrze	tak	tak	nie
Śląskie Centrum Chorób Serca ul. M. Curie-Skłodowskiej 9, 41-800 Zabrze	tak	tak	nie
Centrum Onkologii - Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie Oddział w Gliwicach ul. Wybrzeże Armii Krajowej 15, 44-101 Gliwice	tak	tak	nie
Szpital Miejski nr 4- Szpital nr 2 ul. Kościuszki 29, 44-100 Gliwice	tak	nie	nie

SP ZOZ Szpital Wielospecjalistyczny ul. Chełmońskiego 28, 43-600 Jaworzno	tak	tak	nie
Okręgowy Szpital Kolejowy SP ZOZ Katowice ul. Panewnicka 65, 40-760 Katowice	nie	tak	nie
Katowickie Centrum Onkologii Katowice ul. Raciborska 27, 40-074 Katowice	tak	tak	tak
Uniwersyteckie Centrum Kliniczne im. prof. K. Gibińskiego Ś U M w Katowicach, ul. Ceglana 35, 40-735 Katowice	tak	tak	tak
Górnośląskie Centrum Zdrowia Dziecka im. Jana Pawła II SP Szpital Kliniczny nr 6 ŚUM ul. Medyków 16, 40-752 Katowice	tak	tak	tak
Górnośląskie Centrum Medyczne im. prof. Leszka Gieca Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach ul. Ziołowa 45/47, 40-635 Katowice - Ochojec	nie	tak	nie
SP Szpital Kliniczny im. Andrzeja Mieleckiego ŚUM w Katowicach ul. Francuska 20-24, 40-027 Katowice	tak	tak	tak
Szpital Zakonu Bonifratrów pw. Aniołów ul. Markiefki 87 Stróżów w Katowicach	nie	tak	nie
SP ZOZ Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 3 ul. Energetyków 46, 44-200 Rybnik	nie	tak	nie
Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II w Sosnowcu Sp. z o.o. ul. Gabrieli Zapolskiej 3, 41-218 Sosnowiec	tak	tak	nie
Sosnowiecki Szpital Miejski Sp. z o.o. ul. Szpitalna 1 obiekt: SZPITAL "CENTRUM" przy ul. Zegadłowicza 3	tak	tak	nie
Szpital św. Józefa Sp. z o.o. ul. Okrzei 27, 43-190 Mikołów	tak	tak	nie
Megrez Sp. z o.o. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny ul. Edukacji 102, 43-100 Tychy	tak	tak	nie
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 2 w Jastrzębiu-Zdroju Al. Jana Pawła II 7, 44-330 Jastrzębie-Zdrój	nie	tak	nie
Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie ul. Bielska 4, 43-400 Cieszyn	tak	nie	nie
Szpital Rejonowy im. dr. Józefa Rostka w Raciborzu ul. Gamowska 3, 47-400 Racibórz	tak	tak	tak
Szpital Powiatowy w Zawierciu ul. Miodowa 14	tak	nie	nie
ICZ HEALTHCARE SP. Z O.O. ul. Pola Lisickich 80, Żywiec	tak	tak	nie

Reasumując, Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego w 2021 roku posiadała pod swoim nadzorem 9 136 podmiotów leczniczych w tym:

- | 153 szpitale,
- | 7 sanatoriów,

- | 40 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych i zakładów opiekuńczo-leczniczych,
- | 3 255 placówek leczenia ambulatoryjnego,
- | 5 162 prywatne gabinety lekarskie,
- | 134 praktyki pielęgniarek i położnych,
- | oraz 385 innych placówek, w tym 30 placówek leczenia zamkniętego.

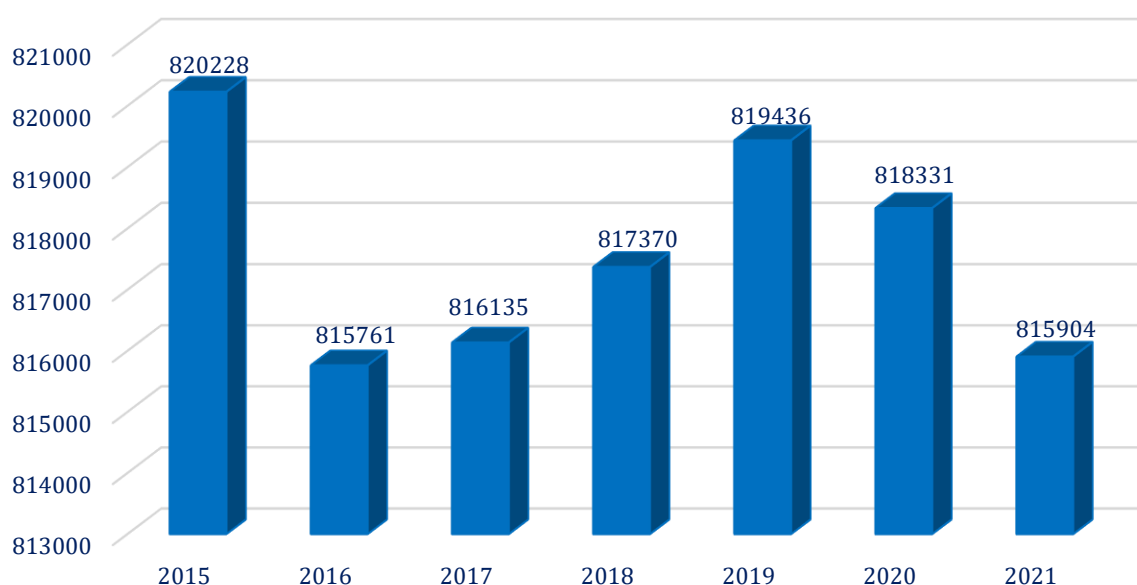
Przedstawiciele pionu Epidemiologii Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego w 2021 roku skontrolowali 13% (1 192) wszystkich podmiotów opieki medycznej będących pod ich nadzorem, przeprowadzając w sumie 1 688 kontroli sanitarnych.

3. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195 z późn. zm.), do zakresu działań w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy między innymi sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych. W związku z ww. obowiązkiem Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego w 2021 roku nadzorowała wykonawstwo szczepień u 815 904 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 20 roku życia. Dane dotyczące szczepień ochronnych pozyskiwane ze wszystkich punktów szczepień na terenie województwa śląskiego, są podsumowywane w Rocznym Sprawozdaniu ze Szczepień Ochronnych MZ-54. ŚPWIS do końca lutego każdego roku przesyła ww. sprawozdanie do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH Państwowego Instytutu Badawczego.

Ludność województwa śląskiego stanowi około 12% całej populacji Polski przewidzianej do szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych. W 2021 r. zaobserwowano dalszy spadek liczby dzieci i młodzieży podlegających szczepieniu.

Wykres 4. Liczba populacji w 0-20 roku życia objętej Programem Szczepień Ochronnych w latach 2016-2021 w woj. śląskim

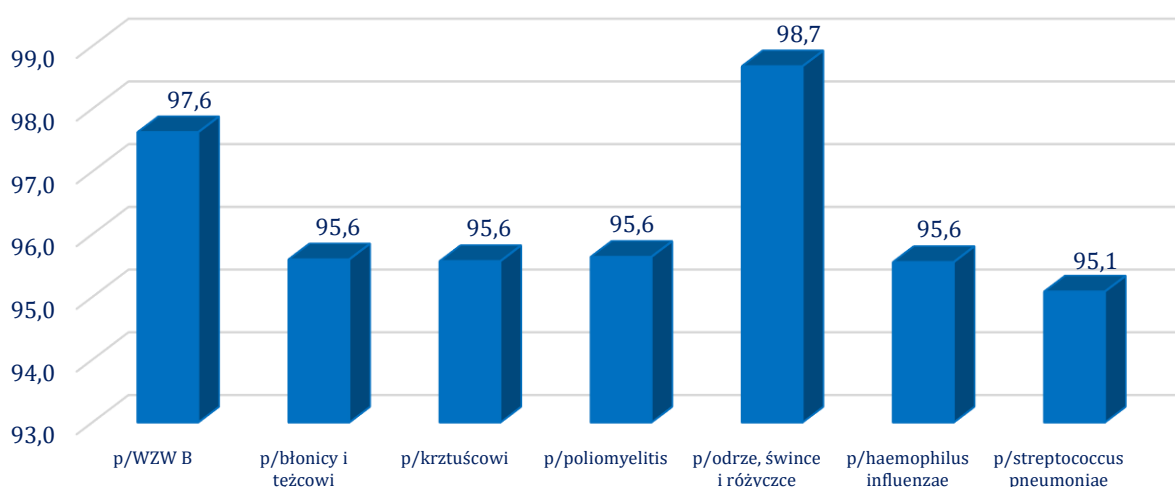

W 2021 roku Program Szczepień Ochronnych był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069 z późn. zm.) i Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz. U. Min. Zdr. 2020.117).

3.1 Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.

Zestawienie wszystkich obowiązkowych szczepień wykonanych w ramach PSO w 3 roku życia, stanowiących zamknięcie szczepień podstawowych.

Wykres 5. Odsetek zaszczepionych dzieci w 3 r. ż. – dane skumulowane za 2021 r.

Wszystkie obowiązkowe szczepienia ochronne są wykonywane na poziomie powyżej 95%. Jest to skutek terminowości wykonywanych szczepień, co świadczy m.in. o dużej świadomości rodziców i personelu medycznego zajmującego się realizacją Programu Szczepień Ochronnych.

3.2 Nadzór nad uchylającymi się od szczepień

Pomimo wysokiego odsetka wykonywanych obowiązkowych szczepień ochronnych, jak już wspomniano wzrasta liczba osób uchylających się od szczepień. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2021 r. podejmowali działania mające na celu skłonienie rodziców do zaszczepienia swoich dzieci:

- | prowadzono rozmowy na temat korzyści wynikających ze szczepień z osobami nierealizującymi obowiązku szczepień;
- | wysłano pisma informacyjne.

Działania w stosunku do osób uchylających się od szczepień prowadzono również we współpracy ze świadczeniodawcami realizującymi Program Szczepień Ochronnych.

W celu egzekwowania wykonania przez osoby uchylające się z powyższego obowiązku ppis podejmowali następujące działania:

- | wysłano upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej;

- | przekazano wnioski do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień;
- | wystawiono tytuły wykonawcze;
- | prowadzono postępowania dotyczące zarzutów w sprawie prowadzenia egzekucji administracyjnej.

Tabela 5. Liczba osób uchylających się od szczepień zgodnie z kwartalnym sprawozdaniem z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia

Rok	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
2015	3 093	3 093	3 029	3 128
2016	3 291	3 443	3 572	3 949
2017	4 259	4 514	4 793	5 395
2018	5 582	5 957	6 338	7 154
2019	7 336	7 382	7 690	8 147
2020	8 321	8 321	8 523	9 254
2021	9 323	9 683	9 803	10 262

Najczęstszą przyczyną uchylania się rodziców od obowiązkowych szczepień w 2021 r. był wpływ ruchów antyszczepionkowych. Ponadto rodzice podejmując decyzję o nieszczepieniu swoich dzieci argumentowali to głównie:

- | odrębnością kulturową, religijną lub etniczną;
- | wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną;
- | wcześniejszym stwierdzeniem NOP u osoby zobowiązanej.

Jednakże wielu rodziców nie podawało przyczyny decyzji o niepoddaniu swoich dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

Ocena bezpieczeństwa żywności

1. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami

Prawo żywnościowe ma za zadanie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów i stanowi podstawę do dokonywania przez nich świadomych wyborów. Żywność, materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oraz kosmetyki znajdujące się w obrocie nie mogą być niebezpieczne, co oznacza że czynniki, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka w nich nie występują lub występują w dopuszczalnej, bezpiecznej ilości. Oferowana w obrocie żywność, poza aspektami bezpieczeństwa, powinna także umożliwiać realizację celów żywieniowych. Takie cele to nie tylko zapewnienie energii i składników odżywczych pokrywających zapotrzebowanie organizmu, lecz także wspieranie prozdrowotnego modelu życia, poprzez zapewnienie dostępu do produktów bardziej korzystnych dla zdrowia. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami w Polsce opiera się na dwóch systemach kontroli: zewnętrznej (niezależnej od podmiotu) sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności oraz wewnętrznej prowadzonej w zakładzie (zależnej od podmiotu), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla działalności prowadzonej przez podmioty. W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są z częstotliwością przyjętą na dany rok zgodnie z wytycznymi do planowania, w oparciu o analizę stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka ustalonej z wykorzystaniem arkuszy oceny zakładów. I tak zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim - nie rzadziej niż raz na 24 miesiące.

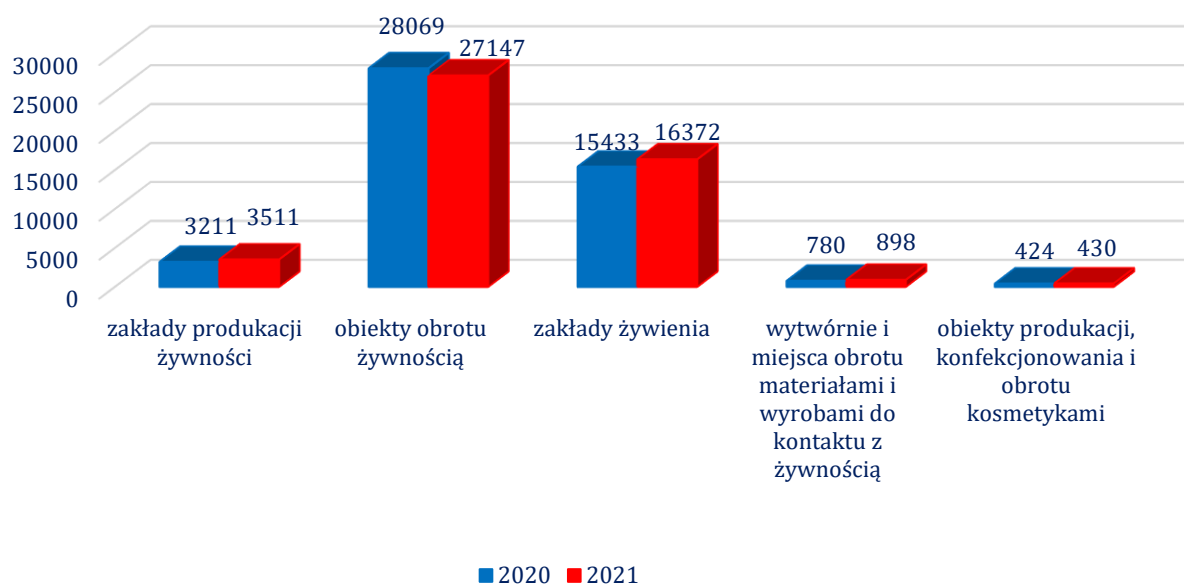
W 2021 roku pracownicy nadzoru Państwowej Inspekcji Sanitarnej spośród 48 358 (47 917 w 2020 r.)¹ obiektów znajdujących się w rejestrach skontrolowali 16 841 (13 173), w tym: 16 571 (12 979) obiektów żywnościowych, 191 (92) wytwórni i miejsc obrotu przedmiotami użytku oraz 79 (102) zakładów produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami. W wymienionych obiektach przeprowadzono łącznie 23 530 (18 211) kontroli i rekontroli, w tym 3 007 (2 468) kontroli interwencyjnych. W trakcie nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 9 138 (6 130) prób, kwestionowano 2,1% (2,5%) prób.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. śląskiego wydali łącznie 1 667 (1 474) decyzji administracyjnych, w tym 15 decyzji unieruchomienia, przerwania działalności całego lub części zakładu, zakazu wprowadzania produktu do obrotu.

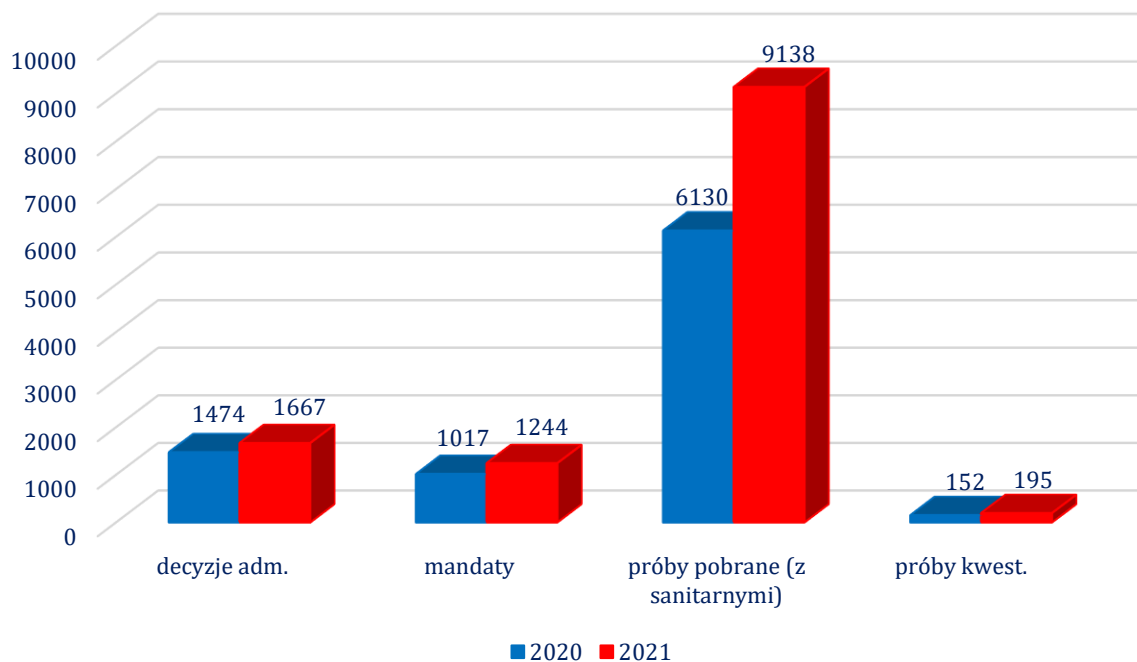
Na winnych zaniedbań higieniczno-sanitarnych nałożono 1 244 (1 017) mandaty, na łączną kwotę 266 800 zł (205 950). Z tytułu wymierzenia 36 (32) kar pieniężnych, dotyczących głównie rozpoczęcia działalności bez uzyskania decyzji zatwierdzającej, bądź prowadzenia działalności niezgodnie z zakresem określonym w tej decyzji oraz nieprawidłowego znakowania wyrobów, do budżetu Państwa wpłynęło 72 720 zł (91 981,1).

¹ Dane przedstawione w nawiasach dotyczą roku 2020

Wykres 6. Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2020-2021

Wykres 7. Działania represyjne w latach 2020-2021

2. Ocena stanu sanitarnego zakładów produkcji/obrotu żywnością, materiałów do kontaktu z żywnością

Ocena ta przeprowadzona była na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymały te zakłady, w których stwierdzono odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa. W oparciu o te kryteria, w 2021 r. 0,03% (0,2%) obiektów spośród 47 928 zarejestrowanych, zostało ocenionych negatywnie.

Tabela 6. Stan sanitarny w rozbiciu na główne grupy obiektów w 2021 roku

2021	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	W tym: sklasyfikowano obiektów	W tym: obiekty uznane za złe	Liczba kontroli i rekontroli
Obiekty produkcji żywności	3 511	1 552 (44,2%)	1 108 (31,5%)	2 (0,05%)	2 566
Obiekty obrotu żywnością	27 147	8 753 (32,2%)	4 922 (18,1%)	3 (0,01%)	12 728
Obiekty żywienia zbiorowego	16 372	6 266 (38,2%)	4 165 (25,4%)	10 (0,06%)	7 778
Wytwórnice i obrót materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	898	191 (21,2%)	93 (10,3%)	-	348
Razem	47 928	16 762 (34,9%)	10 288 (21,4%)	15 (0,03%)	23 420

Z powyższego wynika, że procent zakładów ocenionych w 2021 roku negatywnie jest znikomy. Obiekty ocenione zostały jako „niezgodne” z uwagi na: nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia, przechowywanie środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie niezgodnie z deklaracją producenta, a także tych nieopakowanych bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym, brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników. Najwięcej ocenionych negatywnie znajduje się w grupie obiektów żywienia zbiorowego – 10 zakładów i w grupie obiektów obrotu żywnością - 3 zakłady.

3. Wskaźnik Bezpieczeństwa i Higieny Żywności (WBHiŻ)

Dokonując oceny stanu sanitarnego województwa można wykorzystać tzw. Współczynnik Bezpieczeństwa i Higieny Żywności. Jest to wskaźnik, który pozwala porównać stan sanitarny obszarów zróżnicowanych pod względem infrastruktury czy ilości obiektów w wybranych okresach sprawozdawczych. Oblicza się go jako stosunek liczby punktów karnych tj. liczby nałożonych mandatów, liczby wydanych decyzji administracyjnych (za każdą decyzję i mandat przyznaje się 1 punkt karny) oraz liczby decyzji o przerwaniu produkcji, do liczby przeprowadzanych kontroli. W przypadku decyzji o przerwaniu produkcji, za każdą taką decyzję

przyznaje się 50 pkt. karnych, co wynika z faktu, że jest to szczególnie drastyczna kara i przyznać ją można tylko w wypadkach wyjątkowo rażących zaniedbań. Im mniejszy iloraz, tym bardziej korzystna ocena stanu sanitarnego.

4. Wdrażanie GMP, GHP i HACCP

Jak można zauważyć, stan sanitarny i techniczny zakładów branży spożywczej utrzymuje się na podobnym poziomie. Nadal występowała tendencja do przeprowadzania mniejszej ilości kontroli w stosunku do lat przedpandemicznych, jednakże było ich więcej, niż w roku 2020. Poprawa sytuacji obserwowana w ostatnich latach niewątpliwie wynika z większej świadomości przedsiębiorców, systematycznego i konsekwentnego przeprowadzania kontroli przez Państwową Inspekcję Sanitarną i wymagań stawianych w zakresie wdrażania i stosowania zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), a także wprowadzania i przestrzegania systemu HACCP. W skali całego województwa, zasady GHP/GMP wdrożyło 41 480 (40 338) zakładów, co stanowi 86,5% (84,9%) wszystkich zakładów branży spożywczej, znajdujących się w rejestrach. Pozostałe są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. Natomiast system HACCP wprowadziło 70,3% (67,5%) wszystkich zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności. Dodatkowo zauważyć należy, że w obiektach ciągle następuje rotacja, związana ze zmianą właścicieli, zamykaniem zakładów i otwieraniem nowych, przez co system HACCP nadal nie jest wdrożony całkowicie we wszystkich nadzorowanych obiektach.

Występujący niewielki spadek wartości współczynnika WBHŻ świadczy o podwyższeniu, w stosunku do roku ubiegłego, poziomu bezpieczeństwa żywności, a równocześnie wskazuje, wobec ciągle jeszcze zdarzających się naruszeń prawa żywnościowego, na potrzebę prowadzenia dalszych systematycznych urzędowych kontroli żywności w trosce o ochronę zdrowia konsumentów.

5. Szczegółowa ocena stanu sanitarnego

5.1 Obiekty produkcji żywności

W zakładach produkcji kontrola urzędowa prowadzona jest pod kątem zgodności zastanego w obiekcie stanu faktycznego z prawem żywnościowym, a także skuteczności systemów bezpieczeństwa wdrożonych przez przedsiębiorców. W roku 2021 w ewidencji znajdowało się 3 511 (3 211) zakładów produkcji żywności, z czego skontrolowano 1 552 (1 089), istotnie niezgodne z wymaganiami i wymagające unieruchomienia były 2 zakłady, tj. 0,05%. Wydano 312 (189) decyzji administracyjnych. Za stwierdzone uchybienia sanitarno-higieniczne nałożono 121 (80) mandatów karnych na kwotę 28 300 zł (18 100).

W zakładach produkcyjnych do najczęściej występujących uchybień należą:

- | nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu;
- | zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością;
- | nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu;
- | brak systematycznych zapisów z kontroli wewnętrznej prowadzonej w ramach GHP/GMP oraz HACCP;
- | brak prowadzonych badań właścicielskich.

Tabela 7. Działania kontrolne i represyjne w obiektach produkcji żywności w latach 2020–2021

Liczba obiektów			Działalność represyjna				Próby		
Rok	ogółem	skontrolowanych	Liczba kontroli i rekontroli	wydano decyzji administracyjnych	unieruchomienia	mandaty	kwota	pobrane	zdyskwalifikowane
2020	3 211	1 089	1 815	189	0	80	18 100	1 071	89
2021	3 511	1 552	2 566	312	2	121	28 300	1 430	80

5.2 Obiekty obrotu żywnością

Do grupy tej zaliczono sklepy spożywcze, łącznie z super i hipermarketami, magazyny hurtowe, obiekty małe tj. kioski, w tym zlokalizowane m.in. na targowiskach, a także obiekty ruchome i tymczasowe oraz środki transportu.

Podmioty prowadzące działalność w zakresie obrotu żywnością są zobowiązane do zagwarantowania odpowiednich standardów higieniczno-sanitarnych w miejscach prowadzenia działalności. Jednak nie zawsze ten warunek zostaje przez przedsiębiorców spełniony, o czym świadczą uchybienia stwierdzone podczas przeprowadzanych kontroli. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W roku 2021 skontrolowano ogółem 8 753 (7 229) obiekty obrotu żywnością z 27 147 (28 069) znajdujących się w rejestrach na terenie województwa. Nałożono decyzje administracyjne na 802 obiekty (766), co stanowi 2,9% (10,6%) wszystkich skontrolowanych obiektów, unieruchomiono/przerwano działalność 3 (1) zakładów.

Do najczęściej występujących uchybień w obiektach obrotu należą:

- | nieprawidłowy stan techniczny;
- | brak umywalek do mycia rąk lub ich prawidłowego wyposażenia w środki czystości;
- | zniszczone urządzenia, sprzęt i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością;
- | niewystarczająca powierzchnia zakładu w stosunku do ilości oferowanych wyrobów;
- | brak segregacji w urządzeniach chłodniczych;
- | wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu ważności;
- | brak monitoringu temperatury w urządzeniach chłodniczych i zamrażarkach;
- | brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu oraz ich bezpośrednim otoczeniu.

Tabela 8. Działania kontrolne i represyjne w obiektach obrotu żywnością w latach 2020–2021

Rok	Liczba obiektów		Liczba kontroli i rekontroli	Działalność represyjna				Próby	
	ogółem	skontrolowanych		wydano decyzji administracyjnych	unieruchomienia	mandaty	kwota	pobrane	zdyskwalifikowane
2020	28 069	7229	10 311	766	1	582	110 650	4 762	46
2021	27 147	8753	12 728	802	3	664	122 750	7 285	110

Z uwagi na potencjalną możliwość wystąpienia zagrożeń o charakterze populacyjnym, zakłady te pozostają pod wzmożonym nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

5.3 Zakłady żywienia zbiorowego

Zwyczaje żywieniowe w polskim społeczeństwie systematycznie zmieniają się, zmierzając w kierunku minimalizacji wysiłków związanych z przygotowaniem posiłków oraz racjonalizacją diety. Społeczeństwo konsumuje mniej żywności wymagającej długotrwałej obróbki w domu i coraz częściej żywi się poza domem, stąd większe zainteresowanie korzystaniem z placówek żywienia zbiorowego typu otwartego, takich jak restauracje, kawiarnie, bary szybkiej obsługi, jadłodajnie itp. Popularne jest również kupowanie w ww. obiektach żywności „na wynos”. Równocześnie określone grupy konsumentów korzystają z usług zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego, takich jak stołówki w zakładach opiekuńczo-wychowawczych, żłobkach, przedszkolach, szkołach czy szpitalach. Placówki te, poza żywieniem częściowym (np. wyłącznie obiad w szkole), niejednokrotnie serwują żywienie całodzienne (np. Domy Pomocy Społecznej). Taki typ żywienia w dużym stopniu wyklucza wybór potraw, a za błędy żywieniowe odpowiada dana placówka. Z tego też względu odpowiednie planowanie posiłków odgrywa tutaj kluczową rolę.

W 2021 roku w ewidencji znajdowało się 16 372 (15 433) zakładów żywienia zbiorowego, z czego skontrolowano 6 266 (4 661). Nałożono decyzje administracyjne na 537 (516) obiektów, co stanowi 3,2% (11%) wszystkich skontrolowanych obiektów, unieruchomiono/przerwano działalność 10 (3) zakładów.

Do najczęściej występujących uchybień we wszystkich zakładach żywienia zbiorowego należą:

- | brudne, zniszczone ściany i sufity;
- | zniszczone powierzchnie wykorzystywane w procesie produkcji;
- | zniszczone urządzenia, sprzęt i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością;
- | brak segregacji w urządzeniach chłodniczych oraz nieprawidłowe ich magazynowanie;
- | brak metod kontrolowania skuteczności procesów obróbki cieplnej;
- | brak systematycznych zapisów z kontroli wewnętrznej prowadzonej w ramach GMP/GHP i systemu HACCP.

Tabela 9. Działania kontrolne w obiektach żywienia zbiorowego otwartego w latach 2020-2021

Rok	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów		Liczba kontroli i rekontroli	Działalność represyjna				Liczba prób	
		zarejestrowanych	skontrolowanych		wydano decyzji administracyjnych	w tym unieruchomienia	mandaty	kwota (PLN)	pobranych	zdyskwalifikowanych
2020	Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	10 174	3 055	3 872	364	2	293	62 650	197	12
	w tym zakłady małej gastronomii	5 664	1 330	1 608	120	1	113	24 050	105	11
2021	Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	11 058	3 866	4 991	346	4	356	83 000	232	3
	w tym zakłady małej gastronomii	5 436	1 673	2 128	138	3	126	26 000	118	1

Tabela 10. Działania kontrolne w obiektach żywienia zbiorowego zamkniętego w latach 2020-2021

Rok	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów		Liczba kontroli i rekontroli	Działalność represyjna				Liczba prób	
		zarejestrowanych	skontrolowanych		wydano decyzji administracyjnych	w tym unieruchomienia	mandaty	kwota (PLN)	pobranych	zdyskwalifikowanych
2020	Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	5259	1606	1862	152	1	57	13550	43	4
2021	Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	5122	2299	2639	168	6	62	13450	63	0

Systematyczne kontrole w zakładach żywienia zbiorowego w zakresie: stanu technicznego, bieżącego stanu sanitarnego, zachowań higienicznych personelu, utrzymania czystości i porządku, czy też kontroli wewnętrznej przynoszą oczekiwane rezultaty. Ciągłe jednak prowadzone będą działania kontrolne, a ich częstotliwość uzależniona będzie od ustalonej dla poszczególnych zakładów kategorii ryzyka.

Wejście w życie rozporządzenia MZ z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach skutkowało prowadzeniem wzmożonego nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie żywienia dzieci i młodzieży. W 2021 r. skontrolowano 1 435 (981) obiektów systemu oświaty z 3 591 (3 544) znajdujących się w ewidencji, co stanowi 39,9%. Były to sklepiki szkolne, stołówki szkolne, przedszkolne, w bursach i internatach, a także w zakładach specjalnych i wychowawczych. Niezgodności stwierdzono w 4,8% (8%) wszystkich obiektów, z czego najwięcej w grupie stołówek szkolnych – 105. Wydano 83 (46) decyzje w celu poprawy stanu sanitarnego, z czego 41 (14) dotyczyło przedszkoli, co stanowi 49,3% wszystkich decyzji.

Tabela 11. Wyniki kontroli przeprowadzonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych jednostkach systemu oświaty w 2021 r.

Typ obiektu	Liczba obiektów		Liczba przeprowadzonych kontroli		Liczba obiektów, w których stwierdzono niezgodności		Liczba wydanych decyzji administracyjnych			Liczba mandatów	Kwota mandatów
	nadzorowanych	skontrolowanych	ogółem	w zakresie rozp.	ogółem	w zakresie rozp.	w celu poprawy stanu sanitarn.	PWIS kary pieniężne	w tym w zakresie rozp.		
sklepiki szkolne	496	60	61	47	3	2	1	2	2	1	200
stołówki szkolne	1 306	589	597	432	105	88	38	0	0	3	500
stołówki w przedszkolach	1 691	746	802	593	53	32	41	0	0	6	1 200
stołówki w bursach i internatach	22	11	11	8	3	3	1	0	0	0	0
stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych	76	29	33	19	9	6	2	0	0	1	200
Suma:	3 591	1 435	1 504	1 099	173	131	83	2	2	11	2 100

6. Ogólna ocena sposobu żywienia

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r., w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1154) stanowi, że środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży muszą spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej. Najnowsze wydanie obowiązujących „Norm żywienia dla populacji polskiej” pod red. naukową prof. dr hab. n. med. Mirosława Jarosza zostało wydane w 2020 roku przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego–Państwowy Zakład Higieny (NIŻ-PZH).

W 2021 roku prowadzono nadzór nad jakością zdrowotną żywności oferowanej dzieciom i młodzieży w placówkach systemu oświaty, w ramach żywienia zbiorowego. Bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 1 388 placówek systemu oświaty (w tym 589 stołówek szkolnych, 746 stołówek w przedszkolach, 29 stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych oraz 13 stołówek w domach dziecka i młodzieży, 11 w bursach i internatach. z czego w 400 skontrolowanych placówkach świadczone były usługi żywienia dzieci i młodzieży w systemie cateringowym (w tym 238 placówek przedszkolnych). Odrębną kategorią kontrolowanych zakładów były stołówki w żłobkach i domach małego dziecka, w obrębie której skontrolowano 225 placówek (w tym 170 w systemie cateringowym).

W 2021 roku teoretyczną oceną sposobu żywienia objęto jadłospisy ze 162 placówek żywiących dzieci (stołówki: szkolne, przedszkolne, w domach dziecka i młodzieży), w tym z 11 stołówek w systemie cateringowym. Z pośród 176 próbek jadłospisów pobranych do oceny teoretycznej w 69 stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 39,2% prób pobranych do badań. Wszystkie jadłospisy poddano jakościowej ocenie pod względem spełnienia wymagań określonych w normach żywienia, w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości w 64 próbach, tj. w 36,34% ogólnej liczby prób. Na 155 zestawień dekadowych jadłospisów, ocenianych teoretycznie, w 49, tj. 31,61% stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów stwierdzono:

- | odchylenia wartości energetycznej – 16 jadłospisów, tj. 9% ogólnej liczby badanych jadłospisów;
- | odchylenia w procentowym rozkładzie energii z białka - 5 jadłospisów, tj. 2,8%;
- | odchylenia w procentowym rozkładzie tłuszczu – 20 jadłospisów, tj. 11,3%.

Ponadto odnotowano nieprawidłową podaż wapnia w 40 jadłospisach, tj. 22,7% analizowanych przypadków, żelaza – 19, tj. 10,8% oraz witaminy C – 10, tj. 5,6%. Natomiast w przypadku stołówek w systemie cateringowym, na 12 ocenianych jadłospisów nieprawidłowości dotyczące oceny jakościowej stwierdzono w 3 jadłospisach, tj. 27,2% stołówek tego typu. Nieprawidłowości odnoszące się do: wartości energetycznej stwierdzono w 2 jadłospisach, tj. 16,6%; udziału energii pochodzącej z tłuszczu w posiłkach w 2 jadłospisach, tj. 16,6%; udziału energii pochodzącej z białka w posiłkach w 1 próbce, tj. 8,3%; podaży wapnia w 1 próbce, tj. 8,3% i witaminy C w 1 próbce, tj. 8,3%. Do badań laboratoryjnych w zakresie oceny wartości energetycznej oraz udziału energii z białka i tłuszczu w 2021 roku, pobrano jedną próbę w stołówce szkolonej prowadzonej w systemie cateringowym, w której nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 2021 r. szczególną uwagę również zwracano na żywienie dzieci w żłobkach i domach małego dziecka, w oparciu o zapisy zawarte w obowiązującej Ustawie z dnia 04.02.2011 r. o opiece nad

dziećmi w wielu do lat 3 (Dz.U. 2021. poz. 75 ze zm.). W 53 placówkach tego typu, przeprowadzono analizę teoretyczną 57 jadłospisów dekadowych z uwzględnieniem m.in. wartości energetycznej ogólnej, procentowego udziału energii dostarczanej z białka i tłuszczu, zawartości składników pokarmowych tj. wapnia, żelaza oraz witaminy C. Pod względem oceny jakościowej stwierdzono nieprawidłowości w 40 jadłospisach, co stanowi aż 70,18% wszystkich badanych jadłospisów, w tego rodzaju obiektach. Zakwestionowano 44 zestawienia dekadowe, czyli 77,19% przeanalizowanych dekadówek.

Wykazano nieprawidłowości dotyczące:

- | wartości energetycznej w 12 próbach (21,05%);
- | procentowego udziału energii z białka w 16 próbach (28,07%);
- | procentowego udziału energii z tłuszczu w 12 próbach (21,05%).

Jednocześnie kwestionowano jadłospisy pod względem niezgodnej z normami żywienia podaży wapnia w 36 próbach (63,16%), nieprawidłowej zawartości żelaza w 26 próbach (45,61%) oraz witaminy C w 32 próbach, tj. 56,14% ogólnej liczby prób z tego typu obiektów. W 2021 roku nie pobierano prób do oceny laboratoryjnej. W ramach oceny sposobu żywienia dzieci do lat 3, analizie poddano 33 stołówki w żłobkach i domach małego dziecka w systemie cateringowym. W przypadku stołówek tego typu, na 34 oceniane jadłospisy nieprawidłowości dotyczące oceny jakościowej stwierdzono w 24 jadłospisach (70,59% stołówek tego typu). Nieprawidłowości odnoszące się do: wartości energetycznej stwierdzono w 9 jadłospisach (26,47%); udziału energii pochodzącej z tłuszczu w posiłkach w 5 jadłospisach (14,71%); udziału energii pochodzącej z białka w posiłkach w 11 próbkach (32,35%); podaży wapnia w 21 próbkach (61,76%), witaminy C w 17 próbkach (50%) i żelaza w 13 próbkach (38,24%).

Wszędzie tam, gdzie stwierdzone zostały odchylenia w zakresie oceny teoretycznej, PSSE wydały decyzje administracyjne lub zalecenia dotyczące takiego układania jadłospisu, aby zapewniał on pokrycie zapotrzebowania na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe zgodnie z grupami wiekowymi dzieci i młodzieży.

7. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2021 r. na terenie województwa śląskiego pobrano ogółem do badań laboratoryjnych 9 138 (6 130) prób. W laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego przebadano laboratoryjnie 7 999 (5 732) prób, w tym 7 747 prób żywności, pobranych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Próby przebadane zostały m.in. w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych oraz organoleptycznie. Za niezgodne z wymaganiami uznano 191 (133) prób żywności, co stanowi 2,4% (2,4). Z kolei na 357 (91) badań sanitarnych, 74 (18) było zdyskwalifikowanych, co stanowi 20,7%.

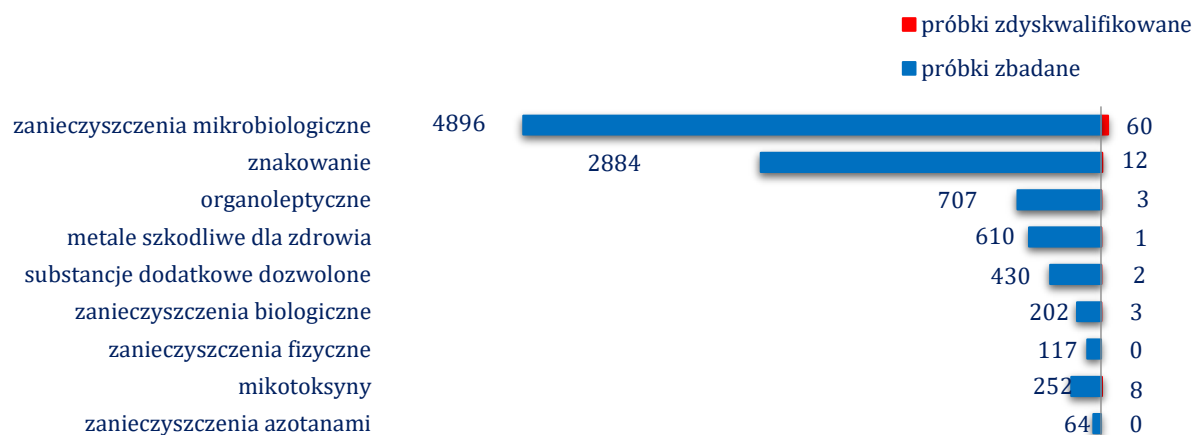
Tabela 12. Jakość zdrowotna środków spożywczych zbadanych w laboratoriach PIS woj. śląskiego w 2021 r.

Rok	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	W tym:					
			krajowe		UE		importowane	
			Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	Próbki zbadane	Próby zdyskwalifikowane	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane
2021	7 747	113	6 478	94	754	7	515	12

Tabela 13. Najczęstsze przyczyny kwestionowania różnych grup spożywczych w 2021 r.

	zanieczyszczenia mikrobiologiczne	znakowanie	pozostałości pestycydów	organoleptyka
drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	33	0	0	0
mleko i przetwory mleczne	6	2	0	2
ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	0	3	0	0
wyroby cukiernicze i ciastkarskie	10	1	0	0
warzywa, w tym strączkowe	0	0	12	1
owoce	0	0	2	0
grzyby	0	1	0	0
wody mineralne i napoje bezalkoholowe	0	0	0	0
wyroby garmażeryjne i kulinarne	0	0	0	0
suplementy diety	0	4	0	0

Wykres 8. Liczba próbek żywności pobranych w woj. śląskim w poszczególnych kierunkach badań w 2021 r.

Najczęstsze przyczyny kwestionowania środków spożywczych to:

- | zanieczyszczenia mikrobiologiczne (obecność Salmonella spp.);
- | niezgodne z wymaganiami znakowanie;
- | nieprawidłowe cechy organoleptyczne;
- | zanieczyszczenia biologiczne.

Najwięcej zdyskwalifikowanych próbek żywności stwierdzono w grupach:

- | drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – zdyskwalifikowano 33 (17) prób z 630 (415) zbadanych, tj. 5,2% (4) głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych (obecność Salmonella spp. w 27 próbkach);
- | wyroby cukiernicze i ciastkarskie – zdyskwalifikowano 13 (28) prób z 735 (904) zbadanych, tj. 1,7 % (3), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych;
- | mleko i przetwory mleczne - zdyskwalifikowano 10 (45) prób z 1 095 (732) zbadanych, tj. 0,9 % (6,1), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

8. Nadzór nad importem/eksportem

Działania w zakresie granicznej kontroli sanitarnej towarów pochodzących spoza Unii Europejskiej i eksportowanych do krajów trzecich są realizowane przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, właściwych ze względu na położenie siedzib większych importerów/eksporterów oraz dużych składów celnych.

Ogółem przeprowadzono 5 405 (4 765) granicznych kontroli sanitarnych żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oceniono 9 183 (7 599) partie żywności i 717 (674) partie materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Wydano 5 519 (4 890) świadectw jakości zdrowotnej, w tym 4 877 (4 216) spełniających wymagania i dopuszczonych do obrotu dla żywności i 640 (672) dla materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Pobrano łącznie 51 (22) prób do badań, zdyskwalifikowano 1 z nich (0).

Wydano 2 234 (2 150) decyzje administracyjne płatnicze oraz 3 (1) zakazujące wprowadzenia do obrotu.

Tabela 14. Graniczna kontrola sanitarna w latach 2020-2021

Rok	Liczba kontroli	Liczba ocenionych partii żywności	Liczba ocenionych partii materiałów i wyrobów do kontaktu	Wydanie świadectwo	Wydanie decyzji administracyjnych opłatowych	Wydano decyzji zakazu wprowadzania do obrotu
2020	4 765	7 599	674	4 890	2 150	1
2021	5 405	9 183	717	5 519	2 234	3

Najczęściej kontrolowanymi produktami importowanymi były: owoce, warzywa, orzechy, koncentraty spożywcze, tłuszcze roślinne, herbaty; w zakresie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością artykuły gospodarstwa domowego, tj.: szybkowary, roboty kuchenne, blendery, miksery, sokowirówki, czajniki elektryczne, ekspresy do kawy, zastawy stołowe, sztucce itp. Wśród produktów przeznaczonych na eksport znajdowały się: kawa rozpuszczalna, zabielače do kawy, spieniacze, dodatki do jogurtów, kaszki dla dzieci, wyroby cukiernicze i koncentraty. Zgodnie z postanowieniami Komisji Europejskiej, nadal szczególnym nadzorem były objęte towary wymienione w rozporządzeniach dotyczących zwiększonego poziomu kontroli urzędowych, przywozu niektórych rodzajów pasz i żywności nie pochodzących od zwierząt.

9. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)

Celem usunięcia źródeł zagrożeń związanych ze spożyciem żywności potencjalnie niebezpiecznej dla zdrowia ludzi, Unia Europejska wprowadziła system wczesnego ostrzegania, który powinien chronić konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowań. System ten, mający charakter sieci wymiany informacji istnieje w Unii Europejskiej od 1978 roku. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) stworzony został, by zapewnić władzom kontrolującym żywność i pasze efektywne narzędzie do wymiany informacji o środkach podjętych w odpowiedzi na ryzyko wykryte w odniesieniu do żywności i pasz. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Zasady funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania i powiadamiania o bezpośrednim lub pośrednim niebezpieczeństwie grożącym zdrowiu ludzkiemu, pochodzącym z żywności lub pasz, zostały zawarte w Rozporządzeniu (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności. W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)

istnieją trzy typy powiadomień, które na potrzeby sieci krajowej, zgodnie z propozycją Krajowego Punktu Kontaktowego RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, definiowane są w następujący sposób:

- | powiadomienie alarmowe – oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które wymaga lub może wymagać natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF;
- | powiadomienie informacyjne - oznacza powiadomienie o zagrożeniu, które nie wymaga natychmiastowego działania przez innego krajowego członka sieci RASFF.

Powiadomienie informacyjne może być związane z produktem, w którym wykryto poważne ryzyko, jednak znajduje się on jedynie w obrocie lokalnym, na ograniczonym terenie, nie został wprowadzony do obrotu lub nie znajduje się już w obrocie;

- | powiadomienie o odrzuceniu produktu na granicy – oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3 lit. c) rozporządzenia (WE) nr 178/2002.

Ponadto wszelkie informacje, które nie zostały przesłane w formie powiadomienia alarmowego informacyjnego lub o odrzuceniu na granicy, a są uznane za istotne pod względem bezpieczeństwa żywności i pasz, są przekazywane jako powiadomienie typu News.

W roku 2021 odnotowano na terenie województwa śląskiego 269 powiadomień alarmowych, 152 powiadomienia informacyjne oraz 50 powiadomień typu NEWS/INNE.

Tabela 15. Zestawienie powiadomień z 2021 r.

Kategorie produktów	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne
Bakalie	4	1
Przetwory zbożowo mączne	29	4
Przetwory owocowo warzywne	13	7
Wyroby cukiernicze trwałe	25	4
Przyprawy	9	3
Ryby i przetwory rybne	9	4
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	7	2
Mięso i przetwory mięsne	135	37
Tłuszcze roślinne	15	3
Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	8	73
Suplementy diety	15	14

Mięso i pochodzące z niego produkty stanowią najliczniejszą grupę co do ilości zgłoszonych w roku 2021 na terenie województwa śląskiego, powiadomień. Powodem tak licznych zgłoszeń było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych: pałeczki Salmonella Enteritidis i Salmonella Typhimurium. Wyroby te były dystrybuowane na teren województwa śląskiego z różnych części kraju oraz z terenu Unii Europejskiej.

Odnotowano również powiadomienia, których przedmiotem było mięso wołowe oraz wieprzowe, kwestionowane ze względu na stwierdzenia obecności pozostałości leków weterynaryjnych, penicyliny, dihydrostreptomycyny, doksycykliny i oksytetracykliny.

Pozostałe zgłoszenia dotyczyły nieprawidłowej temperatury przechowywania produktów, obecności substancji hamujących wzrost bakterii. Podjęte przez terenowe organy Państwowej

Inspekcji Sanitarnej działania, pozwoliły zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom, wycofanie lub utylizację kwestionowanych środków spożywczych.

Kolejną grupę kwestionowanych produktów stanowiły materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, które zostały wycofane z rynku z powodu przekroczenia dopuszczalnych limitów migracji globalnej (formaldehydu) w wyrobach z melaminy oraz ceramicznych, głównie pochodzących z Chin. Formaldehyd jest związkiem dozwolonym do stosowania w produkcji tworzyw sztucznych (np. melaminy), z których wytwarzane są wyroby do kontaktu z żywnością. Ze względu na jego udowodnione szkodliwe działanie na organizm człowieka, limit migracji tego związku z wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest ograniczony. Wyroby do kontaktu z żywnością, w tym materiały opakowaniowe i opakowania do żywności, sprzęt, naczynia stołowe i kuchenne oraz inne wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte są w Unii Europejskiej regulacjami prawnymi, które określają wymagania jakie muszą one spełniać w zakresie bezpieczeństwa dla zdrowia. Wyroby te, wytwarzane z zastosowaniem różnorodnych surowców o złożonym składzie, w istotny sposób mogą przyczyniać się do wzrostu zanieczyszczenia żywności. W celu ograniczenia narażenia konsumenta na działanie substancji szkodliwych dla zdrowia, pochodzących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, podjęto przez terenowe organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działania, które pozwoliły zlokalizować, zabezpieczyć i nakazać podmiotom, wycofanie lub utylizację kwestionowanych materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W ramach działań następczych prowadzonych przez organy PIS w województwie śląskim, zabezpieczono i wycofano z rynku:

- | 496 kilogramów bakalii;
- | 735 kilogramów produktów z grupy przetworów zbożowo-mącznych;
- | 615 opakowań przetworów owocowo-warzywnych;
- | 2 950 kilogramów mięsa i przetworów mięsnych;
- | 1 350 sztuk wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- | 175 sztuk artykułów spożywczy z grupy kawa i herbata;
- | 51 kilogramów wyrobów z grupy ryby i przetwory rybne;
- | 841 sztuk suplementów diety;
- | 2 216 sztuk wody mineralnej.

W ramach prowadzonej w Unijnym Systemie Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF), akcji dotyczącej wycofywania z rynku środków spożywczych zawierających tlenek etylenu (ETO) na poziomie wyższym niż 0,1 mg/kg, w roku 2021 na terenie województwa śląskiego odnotowano łącznie 29 powiadomień dotyczących ETO, pochodzących z sieci powiadamiania RASFF, krajowej jak również z terenu krajów UE. Z uwagi na obowiązek wynikający z przepisów prawnych, przedsiębiorcy (głównie wielkopowierzchniowe centra handlowe oraz centra dystrybucji), zostały zobligowane do przygotowania list dystrybucji oraz natychmiastowego wszczęcia procesu wycofywania wadliwych wyrobów z rynku. W efekcie prowadzonego postępowania ustalono iż, na terenie województwa śląskiego zabezpieczono i wycofano z obrotu handlowego: 9 545 sztuk lodów, 40 485 opakowań suplementów diety, 44 172 sztuki (puszki) przetworów rybnych, 2 458 sztuk sosów oraz kremów do gotowania, 701 sztuk produktów nabiałowych, 258 sztuk napojów pochodzenia roślinnego oraz 19 154 kilogramy wyrobów cukierniczych.

Informacje o szczególnie niebezpiecznych sytuacjach i podejmowanych działaniach (zarówno przedsiębiorców jak i organów kontroli) podawane są do publicznej wiadomości na stronach

internetowych Głównego Inspektora Sanitarnego oraz m.in. Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w ramach „ostrzeżeń publicznych”.

W roku 2021 r., opublikowano ostrzeżenie publiczne dotyczące produktu pn. Jaja kurze z chowu klatkowego klasa M, którego producentem była firma z terenu Polski. Kwestionowany produkt był dystrybuowany na teren śląska. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną stwierdzono obecność pałeczek Salmonella Enteritidis na powierzchni skorupki jaj. Spożycie produktu bez właściwej obróbki termicznej lub możliwe przeniesienie bakterii z jaj na inne powierzchnie, może prowadzić do zakażenia człowieka i wystąpienia salmonellozy. Państwowa Inspekcja Sanitarna poinformowała o sprawie Głównego Lekarza Weterynarii. Organ Inspekcji Weterynaryjnej przeprowadził kontrolę w miejscu pakowania jaj. Ustalono, że zakwestionowana partia jaj została w całości wprowadzona do obrotu. Zidentyfikowano odbiorców, którzy mogą być w posiadaniu zakwestionowanej partii jaj celem podjęcia dalszych działań mających na celu ochronę zdrowia publicznego. Powiadomiono powiatowego lekarza weterynarii nadzorującego fermę pochodzenia jaj.

10. Nadzór nad wyrobami i materiałami do kontaktu z żywnością

W 2021 r. spośród 898 (780) zarejestrowanych wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością skontrolowano 191 (92), wydano 6 (2) decyzji administracyjnych, nałożono 19 (5) mandatów karnych na kwotę 3 900 zł (1 000), pobrano 70 (48) prób, zdyskwalifikowano 2 (1). Głównym problemem stwierdzanym w tej grupie obiektów był brak opracowanych deklaracji zgodności na produkowane i importowane wyroby.

Tabela 16. Nadzór nad zakładami produkującymi i wprowadzającymi do obrotu materiały i wyroby do kontaktu z żywnością w latach 2020-2021

Rok	Liczba obiektów			Działalność represyjna				Liczba prób	
	zarejestrowanych	skontrolowanych	Liczba kontroli i rekontroli	wydano decyzji administracyjnych	w tym unieruchomienia	mandaty	kwota (PLN)	pobranych	zdyskwalifikowanych
2020	780	92	214	2	-	5	1 000	48	1
2021	898	191	348	6	-	19	3 900	70	2

11. Nadzór nad kosmetykami

Zakłady produkujące i konfekcjonujące kosmetyki oraz obiekty ich obrotu oceniono w zakresie warunków produkcji, dokumentacji dotyczącej kosmetyków oraz oznakowania ich opakowań.

W 2021 roku w ewidencji znajdowało się 70 zakładów produkujących i/lub konfekcjonujących kosmetyki oraz 360 (363) zakładów obrotu. Przeprowadzono w nich łącznie 110 (102) kontroli i rekontroli, wydano 10 (1) decyzji administracyjnych, nałożono 7 mandatów (0), a spośród 45 (9) próbek pobranych do badań laboratoryjnych, nie zdyskwalifikowano ani jednej (0).

Tabela 17. Nadzór nad zakładami produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami w latach 2020-2021

Rodzaj obiektów		Liczba obiektów					Liczba kontroli i rekontroli	Działalność represyjna				Liczba prób	
		Wg ewidencji	Skontrolowanych	Nie spełn. wym. w zakresie warunków produkcji	Nie spełn. wym. w zakresie dokumentacji	Nie spełn. wym. w zakresie oznakowania		Wydano decyzji administracyjnych	w tym wstrzymania lub ogra. działań.	mandaty	Kwota (PLN)	pobranych	zdyskwalifikowanych
Zakłady produkujące i/lub konfekcjonujące	2020	40	6	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-
	2021	70	23	-	3	2	28	5	1	2	900	1	-
Zakłady obrotu	2020	363	90	-	-	-	124	1	-	-	-	9	-
	2021	360	56	-	4	5	82	5	-	5	9 800	44	-

12. ŚPWIS jako organ I instancji

Na podstawie art. 103 i art. 104 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia wymierzono przedsiębiorcom 36 (32) kar pieniężnych, na łączną kwotę 72 720 zł (91 981 zł). Sprawy dotyczyły głównie rozpoczęcia działalności bez uzyskania decyzji zatwierdzającej, bądź prowadzenia działalności niezgodnie z zakresem określonym w tej decyzji oraz nieprawidłowego znakowania wyrobów.

13. Skargi, wnioski i interwencje

W 2021 roku do organów PIS województwa śląskiego wpłynęły 1 453 wnioski i interwencje (1575 w 2020 r.) dotyczące bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności. Rozpatrzone 1 400 spraw (w 2020 r. 1 487), w 62 przypadkach przekazano sprawy

w części lub w całości do właściwych organów PIS, a także do innych organów tj. IW, PIP, WIIH, UOKIK, WIOŚ, US, UW, Policji. Ponadto 24 zgłoszone interwencje pozostawiono bez rozpoznania głównie ze względu na likwidację placówek, wycofanie interwencji przez skarżących bądź brak wystarczających danych do podjęcia stosownych działań. Analizowano wszystkie wpływające zgłoszenia, również anonimowe. Dotyczyły one głównie: niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w miejscach obrotu, braku przestrzegania aktualnie obowiązujących przepisów epidemicznych dotyczących COVID-19, sprzedaży artykułów po upływie dat minimalnej trwałości/terminów przydatności do spożycia, niewłaściwych cech organoleptycznych żywności, warunków transportu, higieny personelu, żywienia w zakładach żywienia zbiorowego, nielegalnego wprowadzania do obrotu poprzez portale internetowe suplementów diety.

Zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 482 (411) przypadkach co stanowi ok. 34% (28%) rozpatrywanych spraw. Podczas przeprowadzania kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 109 próbek żywności z czego zakwestionowano 5 próbek (2 - cechy organoleptyczne, 2 - zanieczyszczenia biologiczne, 1- produkt bezglutenowy – zgłoszono do RASFF) co stanowi ok. 4,6% zbadanych próbek.

Za stwierdzone nieprawidłowości na osoby winne zaistniałych zaniedbań nałożono 375 (356) mandatów na sumę 83 000 zł (77 250 zł), wydano 92 decyzje administracyjne nakazujące głównie: usunięcie uchybień i nieprawidłowości sanitarno-technicznych - 64; wycofanie z obrotu środków spożywczych - 20, przerwanie działalności - 6; wprowadzenie systemu HACCP - 1; przeprowadzenie zabiegu DDD - 1. W związku z prowadzonym postępowaniem dotyczącym załatwiania skarg, wniosków i interwencji skierowano 16 wniosków do ŚPWIS o nałożenie kary na przedsiębiorców głównie ze względu na rozpoczęcie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru i zatwierdzenie zakładu bądź prowadzenie działalności niezgodnie z decyzją wydaną przez właściwego ppis, natomiast PPIS w Gliwicach nałożył jedną karę ze względu na stwierdzone nieprawidłowości podczas wprowadzania do obrotu wyrobów kosmetycznych.

14. Działania ukierunkowane problemowo

Podobnie jak w roku wcześniejszym, pandemia koronawirusa miała w 2021 r. znaczący wpływ na realizację zadań dotyczących nadzorowania żywności prozdrowotnej. Pomimo funkcjonujących ograniczeń przeprowadzano kontrole zakładów, zarówno produkcyjnych, jak i miejsc obrotu suplementami diety, dokonywano przeglądu aukcji internetowych i stron sklepów internetowych oferujących ten rodzaj żywności. Systematycznie, zgodnie z planem, pobierano próby do badań laboratoryjnych oraz podejmowano czynności wynikające z funkcjonowania systemu RASFF, a dotyczące żywności prozdrowotnej.

Tabela 18. Podsumowanie działań

Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba przeprowadzonych kontroli i rekontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Liczba prób pobranych do badań laboratoryjnych	Liczba prób kwestionowanych
535	708	34	598	17

Tabela 19. Badane parametry i ich udział ilościowy

Parametry	
witaminy i składniki mineralne	74
mykotoksyny	21
3 MCPD	5
Metale	65
niezdeklarowane i zabronione składniki	14
substancje dodatkowe	34
mikrobiologia	295
Kofeina	13
kw. erukowy	5
Białko	12
Tłuszcz całkowity	4
WWA	20
furan	2
kwasy Omega	14
azotany	19
izomery trans kw. tłuszczowych	1
organoleptyka	4
alkaloidy tropanowe	4
gluten	1
GMO	2
napromienianie	1
Zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne	2

Przyczynami kwestionowania prób (odsetek 2,8%) były nieprawidłowości znakowania polegające m.in. na:

- | stosowaniu nieprawidłowych oświadczeń zdrowotnych;
- | nieprawidłowym podawaniu informacji żywieniowych;
- | braku wskazania ilościowego składników aktywnych;
- | stosowaniu nieprawidłowych jednostek masy itp.

Stwierdzone w trakcie kontroli sanitarnych nieprawidłowości (4,8%) dotyczyły zarówno spraw techniczno-sanitarnych (zepsuty podgrzewacz przepływowy wody czy brak prowadzenia na bieżąco zapisów wynikających z przyjętych opracowań GHP/HACCP), jak i znakowania wprowadzanych do obrotu produktów (niewłaściwe podawanie informacji żywieniowej, nieprawidłowości w stosowaniu oświadczeń zdrowotnych, brak wyróżnienia składnika alergennego, brak stosownych pouczeń wynikających z zastosowanych substancji dodatkowych).

Podjęte działania administracyjne w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności ujęto w tabeli nr 20.

Tabela 20. Działania administracyjne w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności w 2021 roku w woj. śląskim

Działania administracyjne	
wydane decyzje administracyjne (merytoryczne)	6
wydane decyzje - rachunki	30
wydane zalecenia	8
nałożone mandaty	5
Łączna kwota	2 300
przekazane spraw do wł. PPIS	48

ilość przekazanych informacji do Inspekcji Farmaceutycznej	74
ilość informacji przekazane do ŚPWIS dot. ukarania	13
ilość zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa Policja	0
ilość wniosków do Sądu	0
ilość rozpatrzonych interwencji	30

Wśród wydanych decyzji administracyjnych (merytorycznych) były: zakaz wprowadzania do obrotu surowca oraz używania go do produkcji suplementu diety, wstrzymanie wprowadzania do obrotu suplementu diety, nakaz poprawienia oznakowania suplementu diety, nakaz poprawy stanu technicznego zakładu. Zalecenia dotyczyły prowadzenia bieżących zapisów GHP/HACCP i naprawienia stosowanego sprzętu. Nałożone mandaty wynikały z braku przekazania do Głównego Inspektora Sanitarnego powiadomienia o zamiarze wprowadzania do obrotu żywności objętej takim obowiązkiem oraz braku bieżącej czystości w zakładzie.

Za zasadne uznano 14 interwencji na 30 rozpatrzonych (46%). Zgłoszone problemy (rozpatrywane niezależnie przez różnych państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa śląskiego) to: brak informacji w rejestrze powiadomienia prowadzonym przez GIS o wprowadzanym wyrobie, zawartość witamin i innych składników aktywnych w ilościach przekraczających zalecane górne limity, wprowadzanie do obrotu suplementów diety zawierających składniki niedozwolone. Inne prowadzone postępowania wyjaśniające odnosiły się do produkcji suplementów diety bez wymaganych badań laboratoryjnych, atestów, zezwoleń, opinii, obecności w wyrobie ciała obcego, nieprawidłowej kolejności składników, oceny czy wskazany wyrób spełnia definicję suplementu diety czy jest produktem leczniczym oraz niepożądanego działania produktu.

Część spraw np. brak złożenia wniosku o wpis/zatwierdzenie zakładu, niewłaściwe znakowanie, wprowadzanie produktów ze składnikami niedozwolonymi, przekazano do właściwych ze względu na miejsce prowadzenia działalności (produkcja, dystrybucja), państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych. W zakresie nadzoru nad miejscami obrotu do Inspekcji Farmaceutycznej przekazano 74 sprawy.

Ponadto, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni realizowali zadanie polegające na weryfikacji aktualnej oferty asortymentowej podmiotów, które podlegają obowiązkowi złożenia powiadomienia w trybie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 25.08.2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia. W jego ramach do nadzorowanych odpowiednich podmiotów (producenci, hurtownie oraz podmioty zajmujące się sprzedażą internetową) skierowane zostały pisma z prośbą o przeanalizowanie przekazanych powiadomień, w kontekście aktualnie wprowadzanych wyrobów i zobowiązujące do przesłania do GIS ewentualnych rezygnacji. W części zakładów przeprowadzono kontrole sanitarne, w trakcie których sprawdzano przeprowadzone we własnym zakresie przez przedsiębiorców działania, weryfikowano strony internetowe, dokumenty dostaw itp. W pojedynczych przypadkach działania przedłużono na kolejny rok, ze względu na trudności ze skontaktowaniem się z właścicielami firm, w tym z niepodjęciem kierowanych do nich korespondencji.

15. Współpraca z innymi komórkami PSSE/WSSE i służbami kontroli

Uznano za istotne utrzymywanie dobrej współpracy z innymi inspekcjami, szczególnie z Inspekcją Weterynaryjną, Nadzorem Farmaceutycznym, Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Handlową oraz Inspekcją Ochrony Środowiska. Pojawiające się wciąż zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa żywności wymagają nieustannego przestrzegania istniejących procedur przez wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego oraz wzmożonych działań kontrolnych PIS.

Zgodnie z porozumieniem z dnia 20.01.2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego opracowano roczny plan działania obu inspekcji. Zgodnie w ww. planem w 2021 r. wyznaczono 38 podmiotów produkujących m.in.: owoce i warzywa do przeprowadzenia wspólnych kontroli w ramach realizacji planu działania na 2021 r. Podczas przeprowadzonych wspólnych kontroli pobrano do badań laboratoryjnych próbki w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów oraz azotanów, pobrano również próbki gleby na zawartość metali ciężkich.

Przeprowadzono 38 wspólnych kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, 12 kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Środowiska oraz 1 kontrolę producenta nasion do kiełkowania. W 97% zrealizowano plan odnośnie liczby przeprowadzonych kontroli. Stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin tj. stosowanie nawozów w dawkach, które powodują przekroczenie maksymalnych ilości azotu działającego ze wszystkich źródeł oraz niezapewnienie bezpiecznego dla środowiska miejsca do przechowywania nawozów naturalnych tj. powierzchni nieprzepuszczalnej do przechowywania nawozów naturalnych stałych i zbiorników na nawozy płynne, ponadto zastosowanie środka ochrony roślin niezgodnie z etykietą oraz brak ewidencji wykonywanych zabiegów. Łącznie, w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów, azotanów i azotynów pobrano 44 próbki żywności. Ponadto pobrano 10 próbek gleby na zawartość metali. Zdyskwalifikowano 1 próbkę marchwi korzeniowej, w której stwierdzono przekroczenie zawartości ołowiu w ilości 0,13 +/- 0,02 mg/kg. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem zawartości ołowiu przesłano powiadomienie dotyczące w/w produktu do Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt.

W 2021 r. współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną dotyczyła w głównej mierze zagadnień związanych z przekazywaniem informacji dla PPIS woj. śląskiego nt. transportu mięsa ze stref zagrożonych wysoko zjadliwą grypą HPAI u ptaków.

16. Wnioski

- | Stan higieniczno-sanitarny ogółu zakładów pozostających pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2021 r. nie uległ istotnej zmianie. Nie odnotowano również znaczących incydentów dotyczących żywności.
- | Pobrano do badań laboratoryjnych zdecydowanie większą liczbę prób, niż w roku poprzednim. Liczba prób kwestionowanych utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Najczęstszym powodem dyskwalifikacji prób były zanieczyszczenia mikrobiologiczne,

które były przyczyną dyskwalifikacji w 32,4% przypadków. Ponadto, na 301 badań sanitarnych przeprowadzonych w kierunku wykrywania zanieczyszczeń biologicznych, 72 były zdyskwalifikowane, co stanowi 23,9%. Za główną przyczynę takiego stanu rzeczy można uznać nieprzestrzeganie tzw. reżimów sanitarnych i temperaturowych.

- | W ramach urzędowej kontroli, dodatkowy udział w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności ma analiza zgłaszanych skarg i interwencji. Sygnały pochodzące od społeczeństwa są każdorazowo rozpatrywane i skutkują podjęciem natychmiastowych działań wyjaśniających, a w sytuacjach tego wymagających - także represyjnych.
- | Odnotowano niewielkie zwiększenie liczby zatrudnionych pracowników nadzorujących bezpieczeństwo żywności, wynoszące 1,2% w stosunku do 2020 roku. Jest to pierwszy od wielu lat rok z tendencją wzrostową.
- | W związku ze zwiększającą się ilością zadań do wykonania oraz ich złożonością, a co za tym idzie, koniecznością posiadania gruntownej i rozległej wiedzy, nadal koniecznym jest dalsze doskonalenie zawodowe pracowników (samokształcenie, udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody

1. Jakość wody wykorzystywanej do kąpielii

Kontrola jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w sezonie letnim 2021 r. była prowadzona w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233). Aktami wykonawczymi są odpowiednio:

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii (Dz. U. z 2019 r., poz. 255), które określa:

- | wymagania, jakim powinna odpowiadać woda w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii;
- | zakres badania wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii;
- | metody referencyjne badania wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii;
- | sposób pobierania, przechowywania i transportu przed analizą próbek wody z kąpieliska i miejsca wykorzystywanego do kąpielii;
- | sposób klasyfikacji jakości wody w kąpielisku, sposób oceny jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii;
- | szczegółowy sposób dokumentowania kontroli wewnętrznej;
- | szczegółowy sposób oceny kontroli wewnętrznej.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpielii (Dz. U. z 2018 poz. 2476), które określa:

- | szczegółowy zakres danych i informacji objętych ewidencją kąpielisk;
- | wzór ewidencji kąpielisk;
- | sposób oznakowania kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2019 r. w sprawie profilu wody w kąpielisku (Dz. U. z 2019 poz. 2206 z późn. zm.), które określa:

- | sposób sporządzania profilu wody w kąpielisku;
- | szczegółowy zakres informacji zawartych w profilu wody w kąpielisku i sposób ich przedstawiania;
- | sposób dokonywania aktualizacji profilu wody w kąpielisku.

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne sezon kąpielowy trwał od 1 czerwca do 30 września. Do prowadzenia kontroli jakości wody zobligowano zarówno organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i właścicieli/administratorów obiektów. Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest zobowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji dotyczących oceny jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii, klasyfikacji wody w kąpielisku oraz zakazu kąpielii. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta zamieszcza te informacje odpowiednio w ewidencji kąpielisk lub w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii.

Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania organizatorowi pochodzących, z kontroli urzędowej, informacji dotyczących ocen jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii oraz klasyfikacji wody w kąpielisku.

W województwie śląskim zgłoszono do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dwadzieścia obiektów, którym nadano status kąpieliska. Były to odpowiednio kąpieliska będące pod nadzorem PPIS w:

- | Bielsku Białej - „Ośrodek Rekreacji i Sportów Wodnych w Kaniowie”;
- | Częstochowie - „kąpielisko „Bałtyk - Adriatyk” w Częstochowie;
- | Dąbrowie Górniczej - „Pogoria I” i „Pogoria III” w Dąbrowie Górniczej;
- | Gliwicach - „Czechowice” w Gliwicach oraz „Słoneczna Plaża Pławniowice”;
- | Jaworznie - kąpielisko „Plaża nad Sosiną 2”;
- | Katowicach kąpielisko - „Hubertus” oraz kąpielisko „Park Słupna”;
- | Kłobucku - zalew „Zakrzew” w Kłobucku;
- | Raciborzu - kąpielisko Gminne „Wodnik”;
- | Rybniku - kąpielisko „Pniowiec”, „Śmieszek” oraz „Kamień”;
- | Sosnowcu - „Stawiki”;
- | Tychach - „Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany - Jezioro „Paprocany”, Ośrodek Sportów Wodnych Kąpielisko „Łąka” oraz Kąpielisko „Łysina”;
- | Wodzisławiu Śląskim - kąpielisko „Olza” oraz „Balaton”.

Kąpielisko „Pogoria I” (zdjęcie własne)

Kąpielisko „Czechowice” (zdjęcie własne)

Kąpielisko „Stawiki” (zdjęcie własne)

Kąpielisko „Łąka” (zdjęcie własne)

Poza kąpieliskami mogą funkcjonować wyłącznie miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli na utworzenie których, rada gminy, w drodze uchwały, wyraziła zgodę (po złożeniu odpowiedniego wniosku przez organizatora tego miejsca). Miejsca okazjonalnie

wykorzystywane do kąpielii mogą funkcjonować przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym. Wprowadzenie pojęcia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii ma na celu likwidację miejsc wykorzystywanych do kąpielii, z jednoczesnym zabezpieczeniem wyjątkowych sytuacji, w których konieczne będzie zorganizowanie formy rekreacji związanej z kąpielą. Wyjątkowość sytuacji może być związana z koniecznością, np. zorganizowania zawodów, obozu czy też wydarzeń kulturalnych połączonych z wypoczynkiem (kąpielą), czy też prowadzeniem agroturystyki. Obejmują one sytuacje, których nie dało się przewidzieć w terminach wcześniejszych i nie mogły one podlegać długotrwałej procedurze związanej z tworzeniem kąpieliska.

W sezonie letnim 2021 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego, zgłoszono poniżej przedstawione miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii., tj.:

- | pod nadzorem PPIS w Bytomiu - „Pole Biwakowe numer 1” w Nakle Chechle, „Pole Biwakowe numer 2” w Nakle Chechle, „Chechło numer 1” w Nakle Chechle, „Chechło numer 2” w Nakle Chechle;
- | pod nadzorem PPIS w Dąbrowie Górniczej - „Rogoźnik I”;
- | pod nadzorem PPIS w Katowicach „Dolina Trzech Stawów” - plaża północna w Katowicach, „Dolina Trzech Stawów” - plaża południowa w Katowicach, Staw "Morawa" w Katowicach.

Z uwagi na wprowadzenie stanu epidemii w Polsce, Główny Inspektor Sanitarny wydał zalecenia dla kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w trakcie epidemii SARS-CoV-2 w Polsce. W zaleceniach tych określono m.in., iż:

- | Korzystanie z kąpielisk oraz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w dobie pandemii spowodowanej SARS-CoV-2 i związane z tym ryzyko infekcji dotyczy zasadniczo szerzenia się infekcji drogą kropelkową i przez bezpośredni kontakt;
- | Nie należy korzystać z kąpielisk/miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w przypadku przebywania na kwarantannie/izolacji oraz zamieszkiwania z osobą przebywającą na kwarantannie/izolacji, a także w przypadku kontaktu z osobą podejrzaną o zakażenie;
- | Należy zachowywać dystans społeczny i minimalną odległość od osób postronnych zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawa na całym obszarze obiektu, także podczas kąpielii w wodzie, jak również w czasie oczekiwania na wejście na teren kąpieliska/miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii (z wyłączeniem osób wspólnie zamieszkujących);
- | Należy unikać zatłoczonych plaż/miejsc lub zgromadzeń na terenie kąpieliska /miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii;
- | Należy stosować środki ochrony zgodnie z regulacjami obowiązującego prawa;
- | Zaleca się szczególnie staranne zasłanianie ust i nosa (z użyciem chusteczki) podczas kaszlu i kichania;
- | Należy korzystać z własnego sprzętu turystycznego, przyborów toaletowych (koce, pledy, leżaki, maty, ręczniki, sprzęt do nauki lub ułatwienia pływania, sprzęt ochronny);
- | Zaleca się szczególną dbałość o higienę rąk – częste mycie rąk wodą z mydłem oraz/lub ich dezynfekcja, po skorzystaniu z toalety, także po kontakcie z wszelkimi powierzchniami/urządzeniami publicznego użytku;
- | Należy zachowywać czystość w otoczeniu, wyrzucać odpady do właściwych pojemników, zgodnie z zasadami segregacji o ile to możliwe;

- | Nie należy korzystać z kąpielisk/miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w przypadku złego samopoczucia i podwyższonej ciepłoty ciała, infekcji oraz objawów chorobowych sugerujących chorobę zakaźną.

Podsumowując, bieżąca ocena jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli na terenie województwa śląskiego wydawana przez organy PIS pozwalała na bezpieczne korzystanie z kąpeli. W przypadku powiadomienia przez właścicieli/organizatorów obiektów o pogorszeniu jakości wody, lub stwierdzonych zanieczyszczeniach wody, ppis województwa śląskiego dokonywali urzędowej kontroli jakości wody, celem zapewnienia pełnego bezpieczeństwa kąpiących się.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli były raportowane Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. Dane na temat jakości wody w kąpieliskach były na bieżąco uaktualniane w serwisie kąpieliskowym (<https://sk.gis.gov.pl/>).

Można stwierdzić, iż „wypoczynek nad wodą” w sezonie letnim 2021 r. był bezpieczny pod kątem jakości wody. Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonała swoje zadania urzędowej kontroli jakości wody oraz kontroli podmiotów odpowiedzialnych za realizację kontroli wewnętrznej. Jednocześnie informowano społeczeństwo poprzez komunikaty oraz media o jakości wody i bezpiecznym korzystaniu z obiektów.

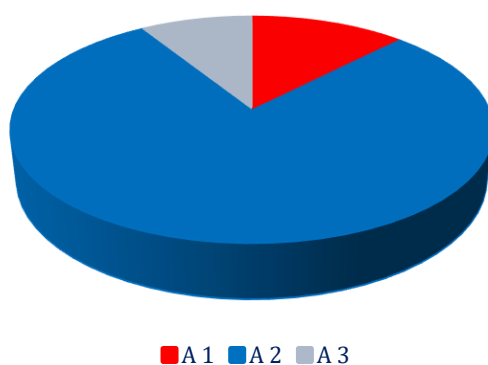
Ponadto w 2021 roku zewidencjonowano 282 obiekty kąpielowo-rekreacyjne, z których czynnych było 248 (87,9%). Zbiorczej rocznej ocenie poddano 242 obiekty (232 pływalnie całoroczne i sezonowe oraz 10 parków wodnych). Pozytywną ocenę uzyskało 227 obiektów (93,8%). Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016 ze zm.), obowiązek prowadzenia systematycznych badań jakości wody spoczywa na zarządcy pływalni. Otrzymywane na bieżąco wyniki badań posłużą do dokonania zbiorczej rocznej oceny, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom, określonym w powyższym rozporządzeniu.

2. Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja

Kontrolę jakości wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi prowadzą pracownicy PIS, a badania wykonywane są w Zintegrowanym Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Otrzymywane dane są raportowane miesięcznie w systemie WODA-EXCEL (relacyjna baza danych oraz system danych przestrzennych) do WSSE w Katowicach, a następnie pełna informacja jest przekazywana Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

W 2021 roku w województwie śląskim zewidencjonowano 63 ujęcia wód powierzchniowych, z których 56 skontrolowano i oceniono, przypisując im następujące kategorie jakości wody: A1, A2 i A3.

Wykres 9. Klasyfikacja obiektów dla poszczególnych kategorii jakości wody w 2021 roku

Wśród ujęć występują zarówno ujęcia o bardzo dużej ilości wody ujmowanej do uzdatnienia, które zaopatrują kilkaset tysięcy osób, jak np. ujęcia usytuowane na zbiornikach Goczałkowickim i Czanieckim, jak i ujęcia o niewielkiej wydajności, zaopatrujące w wodę po uzdatnieniu, od kilkudziesięciu do kilkuset osób.

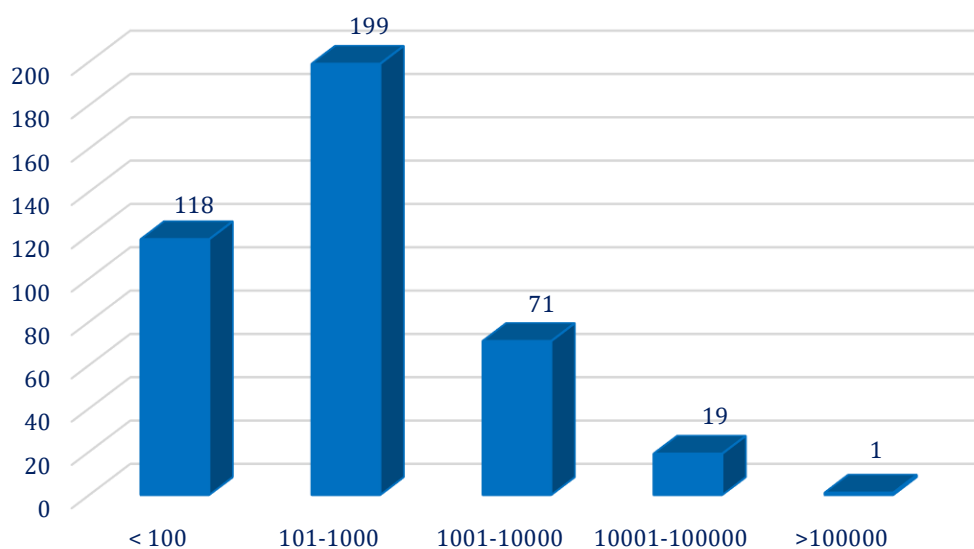
W odniesieniu do skontrolowanych w 2021 roku wód z ujęć, określono następujące kategorie:

- | 7 – kategoria jakości wody A1 – co stanowi odpowiednio 12,5%;
- | 44 – kategoria jakości wody A2 – co stanowi odpowiednio 78,6%;
- | 5 – kategoria jakości wody A3 – co stanowi odpowiednio 8,9%.

3. Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi

Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 408 urządzeń wodociągowych zbiorowego zaopatrzenia o różnej wydajności (Wykres nr 10).

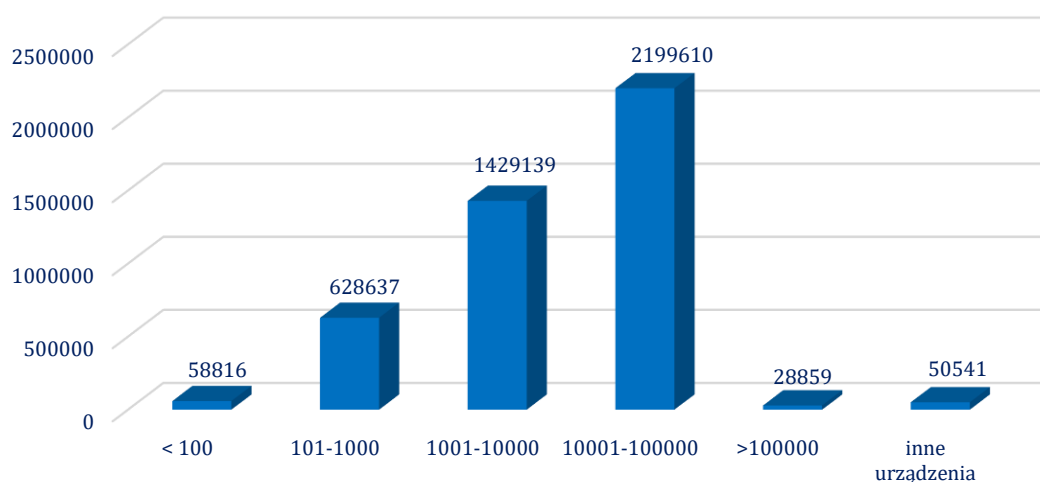
Wykres 10. Liczba urządzeń wodociągowych zewidencjonowanych w 2021 r. z podziałem na wydajność urządzeń w m³/dobę

Z urzędzeń wodociągowych, składających się na pełny system zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, korzysta 4 345 061 mieszkańców, co stanowi 97,1% populacji województwa śląskiego (wg liczby ludności na dzień 30.06.2021 r.). Jakość wody pochodzącej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7.12.2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017r., poz. 2294).

Pozostali mieszkańcy województwa, 50 541 osób, korzysta z innych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia – 351 podmiotów, w tym spośród 230 skontrolowanych tylko 2 dostarczały wodę o nieodpowiedniej jakości (Wykres nr 11).

Wykres 11. Liczba konsumentów, zależnie od wydajności urządzenia wodociągowego w 2021 r.

Odnotowane zanieczyszczenia w zakresie parametrów fizykochemicznych dotyczyły przede wszystkim mętności, chloru wolnego i zawartości żelaza. Natomiast zanieczyszczenia mikrobiologiczne odnosiły się głównie do obecności w wodzie bakterii grupy coli.

Mieszkańcy województwa śląskiego w ciągu doby zużywają w sumie ok. 870 tys. m³ wody przeznaczonej do spożycia, czerpanej z wodociągowej sieci rozdzielczej w ramach zbiorowego zaopatrzenia oraz ok. 10 tys. m³ wody pochodzącej ze studni przydomowych oraz innych źródeł. Niezmiennie na terenach podmiejskich, a szczególnie wiejskich, cechujących się słabym zurbanizowaniem, gdzie ludność czerpie wodę z przydomowych studni oraz niewielkich wodociągów (o wydajności poniżej 1 000 m³/dobę), od szeregu lat w wodzie przeznaczonej do spożycia stwierdza się podwyższone stężenia związków azotowych, żelaza, zwiększoną barwę i mętność oraz nieprawidłowy stan bakteriologiczny wody. Przyczyny, takiej sytuacji należy upatrywać w lokalnym wtórnym zanieczyszczeniu warstw wodonośnych oraz sieci dystrybucyjnej, wynikającym w mniejszym stopniu z działalności rolniczej, a przede wszystkim z braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz nieuregulowanej gospodarki odpadami na tych terenach. Dlatego też powinno się dążyć do likwidacji małych wodociągów i budowy wodociągów o bardziej złożonych systemach uzdatniania wody, umożliwiającym produkcję wody do spożycia o właściwej jakości.

W 2021 roku mieszkańcy województwa śląskiego zgłaszali interwencje, dotyczące pogorszenia wskaźników organoleptycznych jakości wody przeznaczonej do spożycia. Odnotowano 30 interwencji, na podstawie przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono występowanie przekroczeń normatywów w 11 (36,7%) przypadkach. Występujące w 2021 roku awarie – 2 381 (o 119 mniej niż w roku 2020), związane z różnego rodzaju

uszkodzeniami sieci, prawdopodobnie powtarzały się mimo prowadzonych napraw i modernizacji.

Do czasu kompleksowej wymiany wszystkich wyeksploatowanych rurociągów miejskich, przede wszystkim instalacji osiedlowych oraz wewnętrznych instalacji wodociągowych w budynkach, interwencje mieszkańców będą się powtarzać, pomimo tego, że woda dopływająca spełnia wymagania sanitarne i jest dobrej jakości.

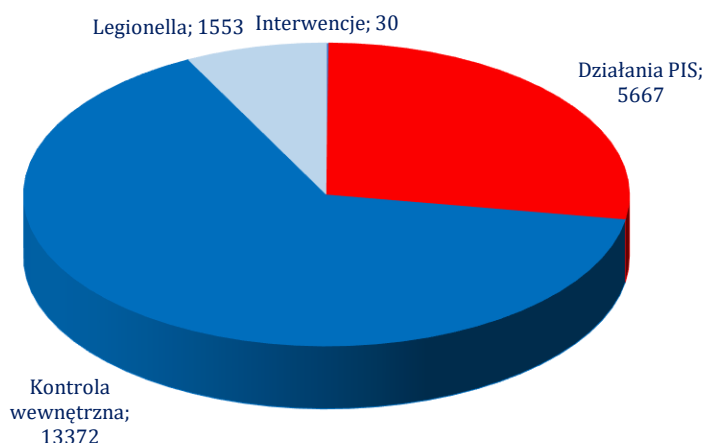
Z uwagi na zmiany w przepisach prawnych, monitoring jakości wody w 2021 roku realizowano w odmienny sposób w porównaniu z latami ubiegłymi. Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294), które zastąpiło poprzednio obowiązujące, to przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne bądź podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej zobligowane są do prowadzenia badań jakości wody w urządzeniach wodociągowych w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody wyznaczone są w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym. Jako podstawę działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej przyjęto przede wszystkim prowadzenie bieżącej weryfikacji, analizy i oceny gromadzonych danych monitoringowych. Jednocześnie rozporządzenie zobowiązuje organy PIS do uzgadniania harmonogramu pobierania próbek wody, wykonywania badań zgodnie z planem działania na dany rok, a ponadto badań ciepłej wody w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz badań wody po zakończeniu działań naprawczych. W 2021 roku kontrola jakości wody w ramach działań własnych, podjętych z inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, została przeprowadzona w 1 648 punktach kontrolnych. W ramach kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe, skontrolowano jakość wody w 2 004 punktach kontrolnych.

Upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili w 2021 r. 619 kontroli urządzeń wodociągowych, w tym 551 planowanych i 68 nieplanowanych.

Na podstawie kontroli obiektów i wyników badań jakości wody wydano 143 decyzje administracyjne, z których 97 dotyczyło jakości wody przeznaczonej do spożycia a 46 jakości ciepłej wody użytkowej (zanieczyszczenie wody bakteriami z rodzaju Legionella sp.).

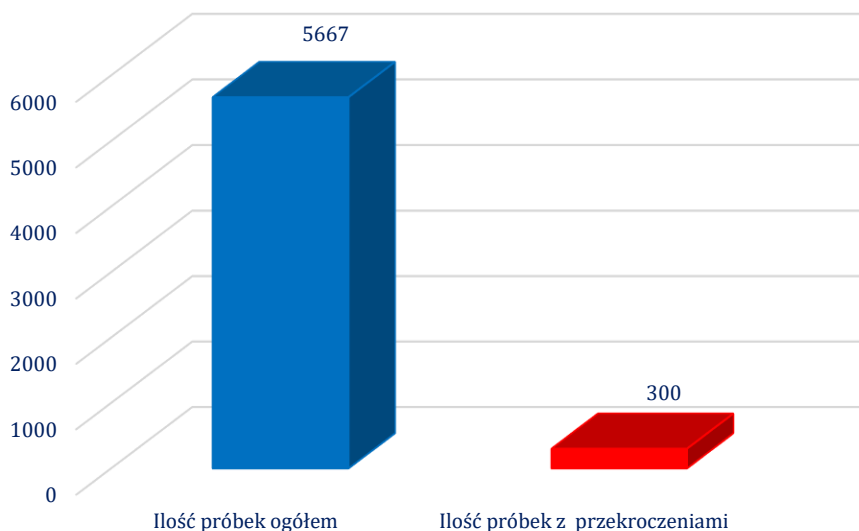
Z kontrolnych punktów monitoringowych w 2021 roku pobrano 5 667 próbek wody przeznaczonej do spożycia, z których kwestionowanych było 300 (5,3%).

Wykres 12. Liczba pobranych próbek wody do spożycia w 2021 r.

Badania jakości wody w ramach działań własnych spowodowały wykrycie przekroczeń w wodzie pochodzącej z systemu zbiorowego zaopatrzenia, w zakresie parametrów fizykochemicznych w 39 przypadkach oraz bakteriologicznych w 54 przypadkach.

Wykres 13. Ilość pobranych próbek wody oraz ilość próbek z przekroczeniami parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w 2021 r. w województwie śląskim na podstawie wyników Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Badania monitoringowe prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej wykazały występowanie podobnych przekroczeń w zakresie parametrów fizykochemicznych oraz bakteriologicznych jakości wody do spożycia. Najczęściej występującymi przekroczeniami w zbadanych próbkach wody były zawartość żelaza oraz współtowarzyszące jej stężenie mętności, a także wielokrotnie odnotowywane przekroczenie zawartości chloru wolnego.

W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody odnotowywano przede wszystkim obecność bakterii grupy coli i Legionella sp. Bakterie z rodzaju Legionella sp. występowały w 203 próbkach (13,1% ogólnej ilości próbek), najczęściej jednak o średnim skażeniu. Jakość wody ciepłej w porównaniu z 2020 rokiem uległa niekorzystnej zmianie. Należy podkreślić, że woda w wielu spośród kwestionowanych próbek wykazywała zanieczyszczenia mieszane. Zgromadzone wyniki badań próbek wody umożliwią opracowywanie szczegółowych prognoz w zakresie przydatności wody do spożycia, a uzyskane w okresie długoterminowym wieloletnie informacje pozwolą oszacować ryzyko zdrowotne spożywania wody w poszczególnych strefach zaopatrzenia. Co istotne mieszkańcy województwa śląskiego w zdecydowanej większości korzystają z wody do spożycia o jakości spełniającej stawiane jej wymagania. Ponadto pracownicy PIS wydali 3 decyzje administracyjną w sprawie wprowadzenia nowych technologii uzdatniania wody, 41 decyzji dopuszczających materiały do uzdatniania wody oraz w 111 przypadkach dokonano weryfikacji materiałów do dystrybucji

wody. W związku z koniecznością skupienia aktywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej na działaniach przeciwepidemicznych ograniczono liczbę kontroli w terenie, szczególnie związanych z pobieraniem próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i skoncentrowano się na bieżącym sprawdzaniu i ocenie wyników kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo–kanalizacyjne.

Aktualne informacje o jakości wody w województwie śląskim dostępne są na portalu internetowym www.gov.pl/.wsse-katowice.

Ocena stanu bezpieczeństwa sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

W roku sprawozdawczym 2021 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w zakresie działania higieny komunalnej przeprowadzały zarówno działania mające charakter akcyjny jak i sprawowały bieżący nadzór sanitarny, kontrolując przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące: stanu sanitarno-technicznego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, środków higieny transportu, jak również rozpatrując skargi i wnioski obywateli. Z uwagi na wprowadzony stan epidemii w Polsce upoważnieni przedstawiciele państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych samodzielnie lub przy współudziale policji przeprowadzali kontrole sanitarne oraz wizje, podczas których sprawdzano czy ograniczenia, nakazy i zakazy obowiązujące w trakcie trwania epidemii były przestrzegane przez podmioty do tego zobowiązane.

W roku sprawozdawczym 2021 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego, oprócz sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad opisanymi w sprawozdaniu obiektami, na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego objęły bieżącym nadzorem sanitarnym zakłady oferujące usługi „solaryjne” w zakresie realizacji wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r., poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). Podczas kontroli sprawdzano również przestrzeganie obostrzeń związanych z COVID-19. Stwierdzono, iż większość właścicieli solariów wdrożyło wytyczne dla funkcjonowania solariów w trakcie epidemii SARS-CoV-2 w Polsce.

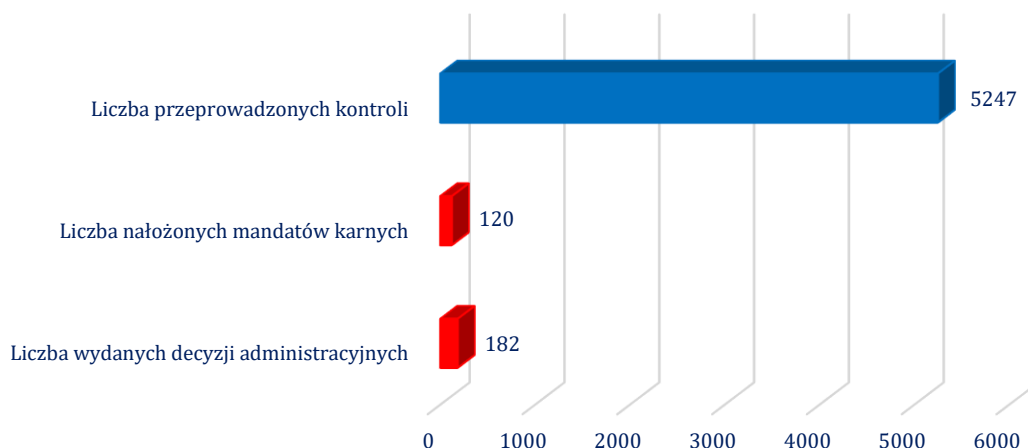
W ewidencji Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. śląskiego figurowało w: I kwartale – 387 solariów, II kwartale – 385 solariów, III kwartale – 380 solariów, IV kwartale – 374 solaria. Skontrolowanych zostało łącznie 147 zakładów, przeprowadzono 149 kontroli. W 1 obiekcie stwierdzono naruszenie wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r., poz. 2111) tj. nie umieszczono informacji o treści „Zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18-go roku życia, ani o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium, pomimo obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium”. W związku z powyższym wszczęto postępowanie administracyjne, w wyniku którego nałożono karę pieniężną w kwocie 1 000 zł. Ponadto, podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych, stwierdzono nieprawidłowości natury higieniczno-sanitarnej. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 3 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, nałożono mandaty karne.

W ubiegłym roku, organy PIS województwa śląskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objęły łącznie 18 338 obiektów użyteczności publicznej, takich jak: domy pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę oraz inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, obiekty hotelarskie i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej, noclegownie i domy dla bezdomnych, ustępy publiczne, pływalnie, cmentarze, domy przedpogrzebowe, dworce i stacje kolejowe, port lotniczy, tereny rekreacyjne. Ponadto, kontrolowano nieobjęte ewidencją, środki transportu (autobusy, kolej, tramwaje, samoloty, samochody do przewozu chorych, bielizny, zwłok i szczątków ludzkich i inne).

Dla wszystkich ww. obiektów, w wyniku przeprowadzonych 5 274 kontroli sanitarnych i 2 826 wizji wydano łącznie 182 decyzje administracyjne, w tym 4 unieruchamiające obiekty oraz nałożono 120 mandatów karnych, na łączną kwotę 20 220 zł. W minionym roku jako złe oceniono 107 obiektów, z czego najwięcej w grupie obiektów hotelarskich i innych obiektów

noclegowych, zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i świadczących więcej niż jedną z ww. usług oraz w grupie innych obiektów. Podobnie jak w latach ubiegłych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nie stwierdziły występowania poważniejszych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z urzędów oraz obiektów użyteczności publicznej.

Wykres 14. Działalność kontrolno-represyjna PPIS woj. śląskiego w 2021 r.

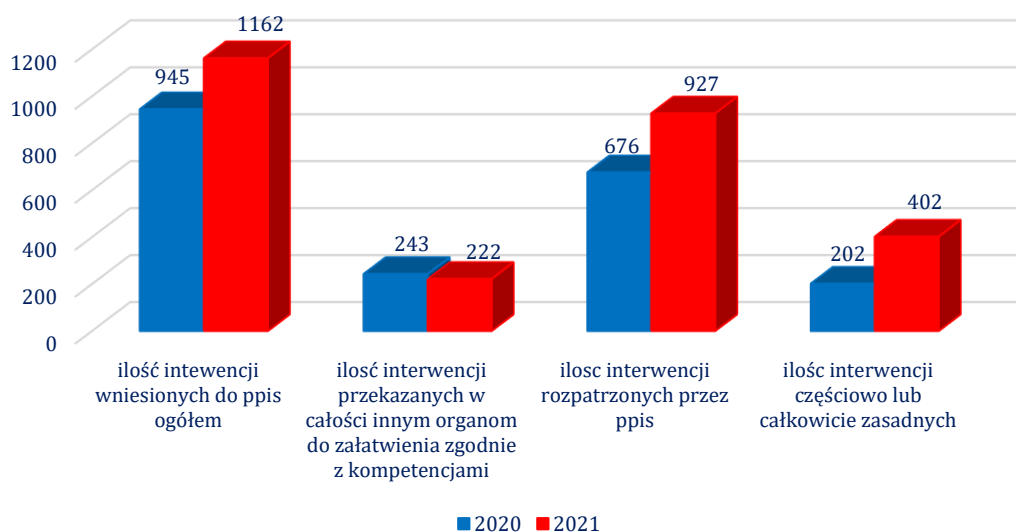

W 2021 roku do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa śląskiego wpłynęły łącznie 1 162 interwencje, z czego w przypadku 222 interwencji stwierdzono, iż dotyczą one spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub w części przekazano je do załatwienia innym organom lub urzędom właściwym rzeczowo i terenowo, takim jak: Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego, powiatowi lekarze weterynarii, prezydenci miast, wójtowie i burmistrzowie, starostwa powiatowe, straż miejska, organy pomocy społecznej, organy policji. Trzy interwencje zostały wycofane przez wnoszących lub pozostawiono je bez rozpatrzenia, ze względu na braki formalne, natomiast w przypadku 2 interwencji działania zostały już podjęte przez właściwy organ lub zarządcę nieruchomości, której dotyczyła interwencja, 1 interwencja rozpatrzona zostanie w 2022 r.

Ponadto, w przypadku 7 interwencji udzielono odpowiedzi wnoszącemu lub poinformowano zarządców nieruchomości, których dotyczyły interwencje o obowiązkach właścicieli nieruchomości. W zależności od dokonanej oceny, ppis przekazywali interwencje do załatwienia bezpośrednio - bez wstępnego rozpoznania (193 wnioski) oraz po dokonaniu wstępnego rozpoznania (29 wniosków), w tym po przeprowadzeniu kontroli sanitarnej (łącznie przeprowadzono 14 kontroli i 12 wizji). W związku z 927 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji upoważnieni przedstawiciele ppis ogółem przeprowadzili 626 sanitarnych kontroli interwencyjnych oraz 182 wizje.

W wyniku przeprowadzonych działań wydano 58 decyzji administracyjnych oraz nałożono 50 mandatów na łączną kwotę 13 050 zł. (w 2020 roku - 18 decyzji oraz 25 mandatów karnych na łączną kwotę 6 250 zł.)

Wykres 15. Porównanie w latach 2020 i 2021 liczby interwencji z podziałem na: ilość interwencji przekazanych innym organom do rozpatrzenia, ilość interwencji rozpatrzonych przez PPIS woj. śląskiego oraz interwencje częściowo lub całkowicie zasadne

W ramach nadzoru sanitarnego w zakresie higieny komunalnej i środowiska, w roku 2021 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego rozpatrywały zarówno interwencje wnoszone przez mieszkańców, jak też przekazywane przez organy administracji publicznej, samorządowej itp.

W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego, organy PIS województwa śląskiego oceniły także podmioty działalności leczniczej pod kątem oceny bieżącego stanu sanitarnego (w tym technicznego), gospodarki odpadami medycznymi, postępowania z bielizną brudną i czystą oraz postępowania ze zwłokami osób zmarłych w szpitalu. Łącznie z 3 621 zewidencjonowanych podmiotów leczniczych (wg stanu na 31.12.2021 r.) udzielających stacjonarnych, całodobowych i ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych, skontrolowano 1 064 obiekty, przeprowadzono 1 676 kontroli sanitarnych oraz 30 wizji, wydano 195 decyzji administracyjnych oraz nałożono 18 mandatów karnych na łączną kwotę 4 600 zł.

Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

1. Nadzór nad obiektami nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

W roku 2021 na terenie województwa śląskiego w ewidencji znajdowały się 7 484 zakłady dla dzieci i młodzieży, z czego 5 127 stanowiły placówki stałe natomiast 2 367 to placówki sezonowe.

Tabela 21. Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży

Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym	Liczba obiektów
Żłobki i kluby dziecięce	510
Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	1 502
Szkoły podstawowe	955
Licea Ogólnokształcące	144
Technika	14
Szkoły branżowe I i II stopnia	13
Szkoły Specjalne	35
Szkoły Policealne	104
Zespoły Szkół	659
Placówki kształcenia ustawicznego	55
Szkoły Wyższe Publiczne	23
Szkoły Wyższe Niepubliczne	26
Placówki z pobytem całodobowym	221
Placówki wsparcia dziennego	284
Placówki wychowania pozaszkolnego	481
Placówki rekreacyjne	81
Inne	20

Przeprowadzono łącznie 3 030 kontroli sanitarnych w placówkach, w tym:

- | 2 271 w placówkach szkolno-wychowawczych,
- | 759 w placówkach sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, w tym szkoły wyższe, a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne i inne zakłady.

Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- | nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- | ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;
- | nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach;

- | ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- | ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- | ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych;
- | ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

1.1 Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 510 żłobków i klubów dziecięcych, z których 218 skontrolowano, gdzie zapewniono opiekę dla 7 193 dzieci. Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu. Budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. We wszystkich skontrolowanych żłobach i klubach dziecięcych warunki do utrzymania higieny oceniono jako prawidłowe, wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, oraz były wyposażone w środki higieny osobistej.

1.2 Przedszkola

W roku 2021 skontrolowano 571 z 1 502 placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie województwa śląskiego. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom w 98% skontrolowanych placówek przedszkolnych. Pomieszczenia sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej (mydło, papier, ręczniki), dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach, oraz posiadały właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych. W skontrolowanych przedszkolach nie stwierdzono niezachowanych standardów dostępności do urządzeń sanitarnych oraz braku bieżącej ciepłej wody przy umywalkach. W wyniku stwierdzonych podczas kontroli wszystkich nieprawidłowości na zarządzających placówkami nałożono obowiązki zawarte w decyzjach administracyjnych. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2021 roku dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w wybranych placówkach przedszkolnych. Pomiar przeprowadzono w 31 przedszkolach (w 89 oddziałach), gdzie zmierzono 1 560 stanowisk pracy dziecka, z których 8 w 1 placówce (1 oddziale), tj. 0,5% było zestawionych z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie. Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zobowiązano do dostosowania mebli przedszkolnych do wymagań ergonomii.

1.3 Szkoły

W 2021 roku na ogólną liczbę 1 924 szkół funkcjonujących w województwie śląskim skontrolowano 844 (44%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 193 643 dzieci i młodzieży. Zły stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny stwierdzono w 11 placówkach tj. 1,3%. Niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny odnotowano w 7 placówkach tj. 0,8%, natomiast zły stan techniczny w 25 placówkach, tj. 3% skontrolowanych szkół. W zdecydowanej większości skontrolowanych placówek (97%) zapewnione były prawidłowe warunki do

utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy.

W roku 2021 spośród skontrolowanych szkół 21 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania oraz oznakowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. We wszystkich kontrolowanych szkołach substancje chemiczne i ich mieszaniny były oznakowane w sposób widoczny, umożliwiając ich identyfikację, oraz posiadały wymagane karty charakterystyk. W wyniku systematycznych działań poprawie uległa sytuacja w zakresie gospodarki tymi substancjami. Zdecydowanie też zmniejszyła się ilość posiadanych przez szkoły substancji chemicznych, co wynikało przede wszystkim z braku środków finansowych w budżetach placówek na zakup zestawów. Problemy z prawidłową gospodarką odczynnikami w latach ubiegłych spowodowały przejście w placówce szkolnej na nauczanie z wykorzystaniem form wizualnych (programy multimedialne). Z roku na rok na terenie województwa śląskiego zwiększa się baza sportowa w szkołach. Regularnie do użytku oddaje się nowoczesne hale sportowe z zapleczem sanitarnym oraz urządzenia kultury fizycznej i boiska wielofunkcyjne. Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, basen czy boiska sportowe miejscowych klubów sportowych. Z hali sportowej poza placówką skorzystało 26 placówek, z basenu 72 szkoły, a z siłowni lub klubu fitness 6 szkół, z boisk sportowych/stadionów skorzystało 30 szkół. Spośród 649 skontrolowanych szkół stwierdzono, że 5 z nich, tj. 0,8%, niezależnie od posiadanej infrastruktury sportowej zajęcia wychowania fizycznego prowadziło na korytarzach. Podobna sytuacja miała miejsce w 2020 roku. W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 315 placówkach (49%) były czynne, do dyspozycji uczniów, natomiast w 13 placówkach (2,0%) urządzenia natryskowe były nieczynne. W zakresie poprawy stanu techniczno-sanitarnego pomieszczeń bloków sportowych i terenów rekreacyjno-sportowych ogółem wydano 24 decyzje administracyjne.

2. Ergonomia w szkole

W roku 2021 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Skontrolowano w sumie 123 szkoły (535 oddziałów), gdzie zmierzono 8 872 uczniów, z których 480 korzystało z niedostosowanych do ich wzrostu stanowisk pracy. Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy swoich uczniów, w tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów krzeseł i samych uczniów i na tej podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmiennie ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni, wiąże się z tym przemieszczanie się uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem tego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

2.1 Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2021 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego z uwagi na panującą epidemię przeprowadzili ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 189 oddziałach 22 placówek szkolnych, w których badaniom poddano 3 030 uczniów. Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że:

- | w 189 oddziałach 22 szkół waga tornistra szkolnego wyniosła u 1 215 uczniów do 10% masy ciała ucznia;
- | w 185 oddziałach 20 szkół waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia wyniosła u 1 605 uczniów;
- | w 155 oddziałach 15 szkół waga tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia wyniosła u 210 uczniów.

W wyniku stwierdzonych uchybień w powyższym zakresie dyrektorów placówek zobowiązano do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców dzieci nt. problemu ciężkich tornistrów/plecaków.

2.2 Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach

Jednym z zadań dotyczących nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. W 2021 roku tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono w 4 509 oddziałach 363 szkół, z których 10 rozkładów w 5 szkołach (co stanowi 0,2%), było niezgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia (w 2020 roku 0,9% rozkładów było niezgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia). Analiza porównawcza za lata 2020-2021 wskazuje, że rozkłady zajęć były prawidłowo konstruowane, z zachowaniem zasady, iż zajęcia rozpoczynają się o tej samej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie jest większa niż 1 godzina i różnice liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie są większe od 1 godziny.

2.3 Higiena pracy umysłowej ucznia

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej: przekroczenia dopuszczalnej maksymalnej liczby godzin, zdwojenia godzin danego przedmiotu więcej niż 1 raz w tygodniu, nieuwzględnienia w każdym dniu zajęć z elementami ruchu, przerw międzylekcyjnych 5-minutowych. Wynikały one z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, ograniczonej dyspozycyjności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, łączenia przez nauczycieli etatu w różnych szkołach, a także uwzględniania próśb rodziców obawiających się o bezpieczeństwo dzieci powracających ze szkoły w godzinach popołudniowych.

2.4 Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Analogicznie do lat ubiegłych w roku 2021 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego

typu. Na 682 skontrolowane szkoły 618 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem. Podczas kontroli w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zwrócono szczególną uwagę na to, czy gabinet spełniał wymogi dotyczące: wymaganej powierzchni, zapewnienia dostępu do ciepłej i zimnej wody oraz mydła w płynie, ręczników papierowych i środków do dezynfekcji rąk, zabezpieczenia przed zawilgoceniem ścian przy umywalkach, stosowanych materiałów wykończeniowych ścian i podłóg pomieszczeń (umożliwiających mycie i dezynfekcję powierzchni). W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż wszystkie gabinety funkcjonowały zgodnie z wymogami technicznymi. Gabinety utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny. Nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarnego w żadnym z kontrolowanych gabinetów. Wszystkie skontrolowane gabinety wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe. Wyposażenie obejmuje także sprzęt oraz instrukcje do udzielania pomocy medycznej. Opiekę stomatologiczną zapewniono na terenie 8 szkół podstawowych. Podczas przeprowadzanych kontroli dyrektorzy szkół sygnalizowali, że opieka medyczna w placówkach jest niewystarczająca i zgłaszali potrzebę zapewnienia pomocy medycznej przez cały tydzień.

3. Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2021 r. na obszarze województwa śląskiego zorganizowano ogółem 2 367 turnusów (2 193 w trakcie wypoczynku letniego oraz 174 w trakcie wypoczynku zimowego). Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 519 kontroli, w tym:

- | 37 w okresie ferii zimowych;
- | 482 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku na terenie województwa śląskiego wypoczywało łącznie 21 368 uczestników (20 066 podczas wypoczynku letniego i 1 302 zimowego). Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- | stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń;
- | liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych;
- | stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku;
- | zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń;
- | przestrzeganie wytycznych MEN, MZ i GIS dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży w tym dla organizatorów półkolonii w szkołach podstawowych.

W roku 2021 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży. Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był w formie tzw. „otwartych drzwi” lub „otwartych sal gimnastycznych” przez placówki pracy pozaszkolnej (domy kultury, kluby osiedlowe, świetlice środowiskowe) oraz szkoły. Jednak z uwagi na stan epidemii ilość turnusów tej formy wypoczynku była ograniczona. Podczas kontroli letniego wypoczynku szczególną uwagę zwracano na stosowanie wytycznych MEN, MZ, GIS, związanych z profilaktyką zakażeń SARS CoV-2. Dla dzieci i młodzieży

organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, turniejów warsztatów, pokazów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji, zapobiegania grypie i WZW typu A oraz substancji psychoaktywnych. Materiały przekazywano w formie elektronicznej i papierowej (ulotki i plakaty). Każdorazowo w trakcie kontroli turnusu sprawdzano posiadanie wymaganych procedur przeciwepidemicznych oraz analizowano dokumentowany sposób realizacji. W przypadkach wątpliwych wskazywano sposób poprawy. Wszyscy organizatorzy wypoczynku (pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży skontrolowali 519 turnusów), posiadali opracowane regulaminy pobytu z zasadami higieny podczas wypoczynku oraz procedury postępowania w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia zachorowania na COVID-19. W placówkach wypoczynku zapewnione były środki higieny osobistej oraz środki do dezynfekcji rąk wraz z instrukcjami mycia i dezynfekcji rąk.

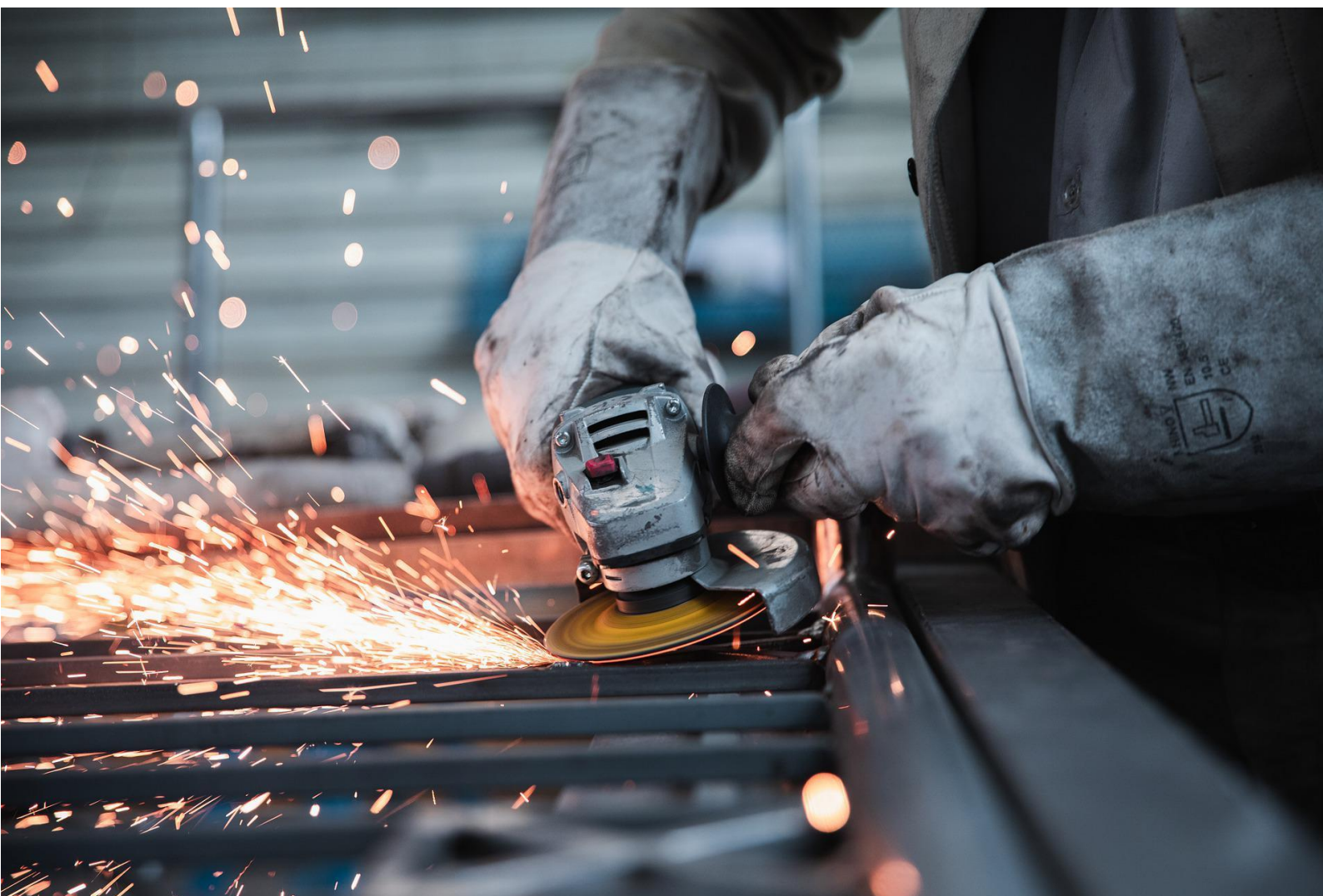
4. Szkoły wyższe

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 49 uczelni wyższych, w tym 23 publiczne i 26 niepublicznych, zlokalizowanych ogółem w 120 obiektach. W 2021 r. oceniono stan sanitarny 8 obiektów należących do 7 uczelni. Stan techniczny budynków nie budził zastrzeżeń, nie stwierdzono uchybień higieniczno-sanitarnych. Wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach sanitarnych oraz wyposażone były w środki higieny osobistej i środki do dezynfekcji rąk.

5. Podsumowanie

Na realizację zaplanowanych w 2021 roku działań pionu higieny dzieci i młodzieży znaczący wpływ miał wprowadzony z dniem 20 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii, w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, ograniczenia w funkcjonowaniu placówek nauczania i wychowania, a także zachorowania wśród dzieci i młodzieży oraz pracowników tychże placówek. W związku z zaistniałą sytuacją oceniano procedury bezpieczeństwa opracowane przez dyrektorów placówek oświatowo-wychowawczych na podstawie wytycznych MEN, MZ i GIS. Ponadto przeprowadzono kontrole placówek oświatowo-wychowawczych pod kątem zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych oraz przestrzegania w/w wytycznych. W związku ze stwierdzonymi przypadkami zakażeń COVID-19 wśród uczniów i personelu prowadzono postępowania epidemiologiczne i wydawano stosowne opinie sanitarne dotyczące zmiany trybu nauczania w szkołach i przedszkolach. Mimo, iż w 2021 roku przeprowadzono znacząco mniej kontroli w placówkach oświatowych, z uwagi na zaistniałą sytuację, nie mniej jednak można zauważyć sukcesywną poprawę warunków w placówkach w wyniku sukcesywnie prowadzonych prac remontowo-modernizacyjnych oraz oddawania do użytku nowych obiektów oświatowych.

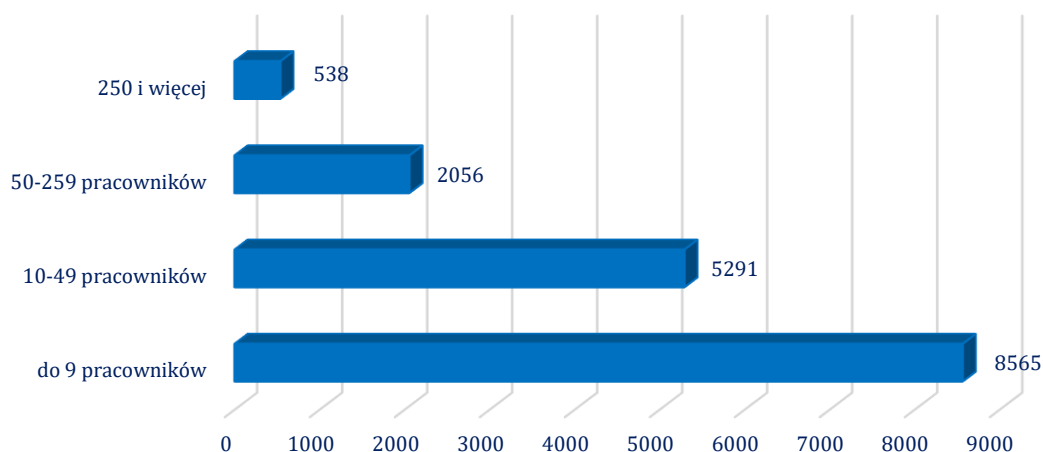
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy

1. Kontrola warunków higieny pracy

W roku 2021 na terenie województwa śląskiego ewidencja obejmowała 16 455 zakładów pracy, które zatrudniały 759 750 pracowników.

Wykres 16. Struktura zakładów pracy województwa śląskiego w roku 2021 wg liczby zatrudnionych pracowników

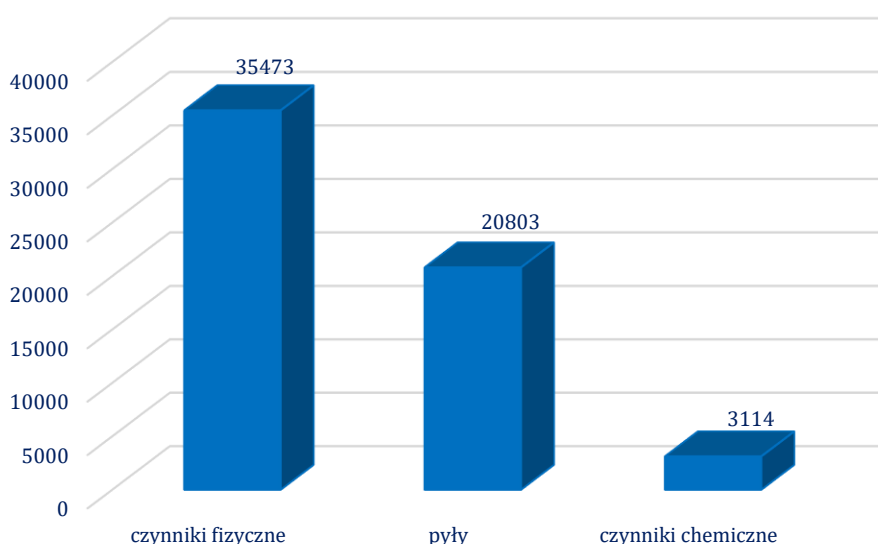
W związku z sytuacją epidemiczną w kraju związaną z rozprzestrzenianiem się SARS-CoV-2, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaangażowani byli przede wszystkim w działania zmierzające do maksymalnego obniżenia ryzyka zachorowania na COVID-19. W roku 2021 kontrole warunków higieny pracy poddano 2 161 zakładów pracy, przeprowadzając 2 810 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych podmiotach gospodarczych zatrudnionych było 190 540 pracowników.

Wykres 17. Liczba zakładów pracy w województwie śląskim wg stwierdzonych w roku 2021 nieprawidłowości

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydane zostały 982 decyzje administracyjne zawierające 3 303 zarządzenia. W trakcie kontroli zakładów pracy zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie wymagań przeciwepidemicznych w środowisku pracy. Informowano pracodawców o konieczności zapewnienia pracownikom środków do dezynfekcji rąk lub rękawiczek jednorazowych, obowiązku zakrywania ust i nosa oraz wprowadzeniu stosownej odległości między stanowiskami pracy. W trakcie kontroli udzielano również wszelkich informacji na temat profilaktyki mającej na celu zwiększenie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników i innych osób wchodzących na teren zakładu. W 2021 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 825 zakładach pracy wskazując ekspozycję na jeden lub więcej czynników szkodliwych 42 856 pracowników.

Wykres 18. Liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy zwiększyła się o 5%.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez:

- | zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;
- | zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy;
- | modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy;
- | wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- | egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia i wdrożenia instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- | egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W roku 2021 na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objętych było 1 258 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny,

czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, z czego kontroli poddano 220 zakładów. Narażenie, w skontrolowanych zakładach, na wyżej wymienione czynniki wystąpiło u 16 639 pracowników, w tym 3 289 kobiet. Szczególną uwagę zwracano na przedsiębiorstwa, w których występuje ekspozycja na czynniki rakotwórcze - wolną krystaliczną krzemionkę oraz pyły drewna.

W trakcie przeprowadzanych kontroli najczęściej stwierdzano:

- | brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach rakotwórczych lub mutagennych do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach w elektronicznej bazie gromadzone są „Informacje o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”, które są przekazywane do Centralnego Rejestru Danych o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym prowadzonego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi.

Z analizy danych wprowadzanych do rejestru wynika, że na terenie województwa śląskiego najczęściej zgłaszane jest narażenie na czynniki takie jak: wolna krystaliczna krzemionka, benzen, tlenek chromu VI, składniki wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych WWA, promieniowanie jonizujące oraz pył drewna. Większość pracodawców zgłaszających narażenie mężczyzn stanowią koksownie, zakłady ogólnobudowlane, stolarnie, kopalnie.

Kobiety najczęściej pracowały w ekspozycji zawodowej na dichromian potasu, chromian potasu, benzen, formaldehyd, tlenek etylenu, akrylamid oraz promieniowanie jonizujące. Najwięcej zgłoszeń narażenia kobiet odnotowano z zakładów należących do sektora służby zdrowia oraz laboratoriach.

Informacje te są podstawą do objęcia właściwą opieką medyczną pracowników zawodowo narażonych na czynniki rakotwórcze i podjęcia szeroko rozumianych działań profilaktycznych.

O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w województwie śląskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycje zawodową na kancerogeny występujące w środowisku pracy. Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w latach 2010-2020 były: azbest, benzen oraz WWA. Wynika to z długiego okresu (20-40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się choroby nowotworowej. Potwierdziło się to również w roku 2021, kiedy to stwierdzono 7 przypadków nowotworów wywołanych ekspozycją pracownika na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy.

Tabela 22. Zapadalności na choroby zawodowe - choroby nowotworowe w 2021 roku

Nazwa choroby zawodowej – nowotworu	Liczba stwierdzonych przypadków	Czynniki kancerogenne	Stanowisko pracy	Okres narażenia
Rak płuca, rak oskrzela	1	pył azbestu	pomoc dołowa p. z., mł. górnik p. z., górnik p.z., ślusarz, kierowca	38 lat
Rak płuca	2	wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne	asystent I, asystent, adiunkt	22 lata
		krystaliczna krzemionka	górnik p. z., górnik kombajnista p.z.	25 lat
Międzybłoniak opłucnej	4	włókna azbestu	praser, monter	2 lata i 3 miesiące
			praser, monter;	5 lat i 11 miesięcy
			monter filtrów, krajacz	4 lata
			pielęgniarka	17 lat

W związku z faktem, iż największe ryzyko wchłaniania włókien azbestowych występuje podczas pracy z minerałami azbestowymi oraz podczas kruszenia i obróbki produktów azbestowo-cementowych nadzorowano również prace związane z usuwaniem azbestu. W tym zakresie przeprowadzono 22 kontrole. Przy pracach związanych z usuwaniem, transportem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbestu zatrudnionych było 263 pracowników.

W związku z stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami tj.:

- | brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach rakotwórczych lub mutagennych do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
- | brak lub nieaktualna ocena ryzyka zawodowego;
- | brak zezwolenia na gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi;
- | brak oznakowania stref, w których prowadzone są prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest wydane zostały decyzje administracyjne.

W ramach nadzoru nad chemikaliami przeprowadzono 957 kontroli kwestionując m.in. karty charakterystyki dla 13 produktów, w których najczęściej stwierdzano niepełne lub niezgodne z polskimi przepisami informacje dotyczące środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z substancją bądź mieszaniną i ich magazynowaniem. Do częstych nieprawidłowości stwierdzanych podczas prowadzonych kontroli należał brak zgodności pomiędzy zapisami poszczególnych punktów karty charakterystyki lub rozbieżności pomiędzy zapisami karty charakterystyki, a oznakowaniem opakowania niebezpiecznych substancji i mieszanin. Stosujący substancje i mieszaniny wskazują również na niewłaściwy przepływ informacji w łańcuchu dostaw związany m.in. z opieszałością dystrybutorów w dostarczaniu dokumentów. Nagminnie

dostarczane przez nich karty charakterystyki są nieaktualne. Wyeliminowanie nieprawidłowości uzyskano poprzez wydanie 107 decyzji administracyjnych.

W ramach realizacji projektu REF-EN-FORCE 9 dotyczącego substancji podlegających zezwoleniu zgodnie z załącznikiem nr XIV rozporządzenia REACH skontrolowano 18 podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących w/w produkty. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W związku z realizacją nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem produktów biobójczych przeprowadzono 524 kontrole w zakładach pracy. Wydano 18 decyzji administracyjnych dotyczących produktów biobójczych w zakresie braku wymaganego pozwolenia na obrót produktem biobójczym, zawartością w składzie niedozwolonych substancji czynnych, braku wymaganego opakowania, niewłaściwie oznakowanych opakowań.

W ewidencji województwa śląskiego znajduje się 4 737 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia. W roku 2021 skontrolowano 506 zakładów pracy, w których 24 492 osoby narażone były na szkodliwe czynniki biologiczne w tym: 24 225 pracowników narażonych było na 2 grupę zagrożenia oraz 7 543 pracowników narażonych było na 3 grupę zagrożenia. Przeprowadzono 550 kontroli i wydano 75 decyzji administracyjnych. Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- | braku oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy,
- | braku szkoleń w zakresie bhp pracowników zatrudnionych w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia,
- | braku rejestru prac i pracowników zatrudnionych w narażeniu na 3 grupę zagrożenia na szkodliwe czynniki biologiczne na zdrowia, braku opracowanych procedur i instrukcji dotyczących narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy.

W roku 2021 w województwie śląskim stwierdzono 407 przypadków chorób zawodowych, to jest aż o 36 przypadków więcej niż w roku poprzednim. W związku z ekspozycją zawodową na SARS-CoV-19 personelu medycznego w roku 2021 wydano 49 decyzji stwierdzających chorobę zawodową COVID-19 (poz. 26 wykazu chorób zawodowych).

Tabela 23. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w latach 2017-2021

Jednostka chorobowa	2017	2018	2019	2020	2021
Zatrucie ostre i przewlekłe	0	1	0	0	1
Gorączka metaliczna	0	0	0	0	0
Pylica płuc	203	201	189	255	209
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestowym	4	2	1	0	1
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	18	2	0	0	1
Astma oskrzelowa	5	2	1	2	0
Zewnątrzpoходne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	3	0	1	0	0
Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	0	0	0	0	0
Alergiczny nieżyt nosa	1	1	1	0	0
Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	0	0	0	0	0
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	19	28	21	10	18
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za	6	10	2	5	7

rakotwórcze u ludzi					
Choroby skóry	6	4	3	2	3
Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	24	21	11	23	17
Przewlekłe choroby układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	37	50	21	33	63
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu	32	23	11	20	18
Zespół wibracyjny	5	2	1	6	0
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	0	0	1	0	1
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	22	29	17	15	68
Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	0	0	1	0	0
Ogółem:	368	376	282	371	407

Nie ulega wątpliwości, że najistotniejsze znaczenie w zapobieganiu chorobom zawodowym ma zespół działań i środków zmierzających do zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. W niektórych przypadkach poprawę warunków pracy można uzyskać poprzez coraz doskonalsze metody zraszania, ograniczające ilość pyłu, a także bardziej skuteczne środki ochrony pracowników w szczególności maski, a także poprzez uświadomienie pracownika o istniejących zagrożeniach, kontrolę stanu jego zdrowia oraz działania zapobiegające rozwojowi choroby. W procesie tym nie można pominąć roli pracownika, który przez odpowiednie zachowanie w miejscu pracy, a w szczególności przez przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prowadzenie higienicznego życia może ograniczyć skutki narażenia zawodowego, co z całą pewnością minimalizuje ryzyko wystąpienia chorób zawodowych.

2. Nadzór nad środkami zastępczymi

Od roku 2019 obserwujemy znaczny spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach spowodowała, że sprzedaż środków zastępczych odbywa się głównie przez Internet. W roku 2021 przeprowadzono wizytacje w sklepach, w których we wcześniejszych latach wprowadzano do obrotu środki zastępcze. Podczas wizytacji nie stwierdzono wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Wydano 4 decyzje, w tym 2 dotyczące wymierzenia kary pieniężnej (2 x 1 000 000 zł) za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych w latach wcześniejszych oraz 2 dotyczące przepadku produktów na rzecz Skarbu Państwa i ich zniszczeniu.

Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej

1. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

Zgodnie z zapisami ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jednym ze statutowych działań organu jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej – przestrzegania zasad bezpieczeństwa jądrowego pracowników i osób z ogółu ludności oraz ochrony radiologicznej pacjentów poddawanych leczeniu i diagnostyce z wykorzystaniem promieniowania jonizującego w celach medycznych. Szczegółowy zakres obowiązków komórki zajmującej się wykonywaniem ww. obowiązków – Oddziału Higieny Radiacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach regulowany jest zapisami ustawy Prawo atomowe. Prawo to określa organy właściwe w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dla poszczególnych typów pracowni rtg oraz stosowanych urządzeń. Istniejące przepisy prawne ustalają, w jakich warunkach można stosować źródła promieniowania jonizującego tak, aby ludzie – zarówno ci pracujący z nimi, jak i przebywający czy mieszkający w pobliżu byli jak najmniej narażeni. Określone są również warunki, jakie muszą spełniać osoby, które mają podjąć pracę z promieniowaniem oraz obowiązki pracodawcy. Istnieje również system kontroli, czy te warunki są przestrzegane; każde urządzenie, na którego uruchomienie i stosowanie wydano decyzję zezwalającą, podlega nadzorowi i kontroli organu, który takie zezwolenie wydał. Powyższe działania Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wykonuje w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Osoby wykonujące lub nadzorujące wykonywanie badań zobowiązane są dołożyć wszelkich starań, by pacjenci poddawani ekspozycjom medycznym otrzymywały dawki tak niskie, jak jest to racjonalne, zgodnie z zasadą ALARA. Ponadto, kierownik jednostki organizacyjnej zapewnia wykonywanie działalności zgodnie z zasadą optymalizacji wymagającą, żeby liczba narażonych pracowników i osób z ogółu ludności oraz prawdopodobieństwo ich narażenia były jak najmniejsze, a otrzymywane przez nich dawki promieniowania jonizującego możliwie małe. Powyższe działania także podlegają nadzorowi i są sprawdzane podczas kontroli sanitarnych sprawowanych w ramach nadzoru bieżącego.

Nadzór zapobiegawczy i bieżący jest realizowany poprzez różnorodne działania:

1. Opiniowanie i zatwierdzanie dokumentacji projektowej pracowni rentgenowskiej wraz z projektem i opisem osłon stałych oraz wentylacji przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego. Powyższa dokumentacja jest jednym z elementów niezbędnych do stwierdzenia, czy pomieszczenie, w którym zostanie zainstalowane i stosowane urządzenie wytwarzające promieniowanie jonizujące spełnia wymagania ochrony radiologicznej określone dla pracowników oraz osób z ogółu ludności. Projekt sporządza się zgodnie z wytycznymi w zakresie lokalizacji, powierzchni, wyposażenia i obliczeń grubości osłon przed promieniowaniem, zawartymi w obowiązujących przepisach prawnych. Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, powyższa dokumentacja jest sprawdzana również przez pracowników Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego, którzy analizują ją pod kątem rozwiązań budowlanych oraz rozwiązań projektowych dotyczących wentylacji. Pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej analizują poprawność obliczeń i zgodność z przepisami; następnie dokumentacja jest zatwierdzana przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W omawianym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 305 wniosków o zaopiniowanie dokumentacji projektowej osłon stałych, a wydano 269 pozytywnych opinii sanitarnych, spośród których aż 171 dotyczyło gabinetów

stomatologicznych rtg lub pracowni stomatologicznych. Dla potwierdzenia, że przegrody stałe – ściany, stropy, okna i drzwi pracowni rtg zapewniają wystarczającą osłonność przeprowadza się pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania X wokół zainstalowanego urządzenia rentgenowskiego oraz w pomieszczeniach otaczających. Tego typu pomiary dozymetryczne przeprowadza, m. in. Oddział Badań Higieny Radiacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Katowicach; w 2021 r. wykonano pomiary wokół 150 urządzeń rentgenowskich.

2. Po stwierdzeniu, że wymagane przepisami prawa warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące zostały spełnione. Z uwagi na obowiązujący na terenie naszego kraju stan epidemii oraz zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, kontrole wykonywane w związku z wnioskiem Strony o wydanie zezwolenia zostały zawieszono, a jego wydanie następuje na podstawie dostarczonej przez Stronę dokumentacji wymaganej przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie; dokumentacja jest sprawdzana i weryfikowana, a w razie konieczności, Strona wzywana jest do jej uzupełnienia bądź przedstawienia dodatkowych informacji niezbędnych dla potwierdzenia spełnienia wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

W 2021 r. do WSSE w Katowicach wpłynęło 318 wniosków o wydanie zezwolenia, na podstawie których Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał łącznie 602 decyzje zezwalające na uruchomienie 247 pracowni rtg oraz na uruchomienie i stosowanie 355 aparatów rtg, również aparatów jezdnych i przewoźnych, nieprzypisanych do konkretnej pracowni. Pod względem ilości zezwoleń wydanych dla konkretnych typów urządzeń rentgenowskich, jak co roku, najliczniej reprezentowaną grupą były stomatologiczne aparaty rtg do zdjęć punktowych. Ogółem, w omawianym okresie sprawozdawczym wydano zezwolenia na uruchomienie i stosowanie:

- | 111 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć punktowych;
- | 91 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć pantomograficznych, w tym również stomatologicznych tomografów komputerowych;
- | 68 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć;
- | 8 aparatów rtg do zdjęć i prześwietleń;
- | 18 mammografów;
- | 28 tomografów komputerowych;
- | 20 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej, 1 aparat stosowany w diagnostyce bez radiologii zabiegowej i 8 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej;
- | 7 densytometrów.

Odpowiednio, wydano zezwolenia na uruchomienie:

- | 84 pracowni rentgenodiagnostyki ogólnej, 74 pracowni stomatologicznych i 16 pracowni radiologii zabiegowej,
- | 63 gabinetów stomatologicznych,
- | 5 ambulansów rtg.

3. Wydawanie opinii w zakresie prowadzenia działalności polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii i leczenia za pomocą produktów radiofarmaceutycznych. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest ponadto organem, który wydaje zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu

rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W 2021 r. do Oddziału Higieny Radiacyjnej złożono 86 wniosków, spośród których zdecydowana większość dotyczyła wykonywania procedur medycznych stomatologicznymi aparatami rtg do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych. Zgoda jest wydawana po uzyskaniu pozytywnej opinii odpowiednio właściwego miejscowo konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej albo konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie medycyny nuklearnej, w związku z czym po otrzymaniu wniosku wraz z kompletem wymaganej dokumentacji, organ każdorazowo występował do Konsultanta Wojewódzkiego w dziedzinie Radiologii i Diagnostyki obrazowej z wnioskiem o wydanie opinii dotyczącej stosowanych procedur radiologicznych. Po otrzymaniu pozytywnych opinii Konsultanta, wydano 17 zgód na prowadzenie działalności w zakresie rentgenodiagnostyki i jedną zgodę w zakresie radiologii zabiegowej; część decyzji dotyczyła wniosków, które wpłynęły w 2020 r. Dodatkowo, dwie jednostki zwróciły się z wnioskiem o wydanie opinii dotyczącej zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych; po przeanalizowaniu dokumentacji dostarczonej przez Stronę, wydano dwie pozytywne opinie w tym zakresie.

4. Prowadzenie planowanych kontroli w zakresie przestrzegania wymagań ochrony radiologicznej w nadzorowanych podmiotach. W tym roku, podobnie jak w roku poprzednim, zmiana dotyczyła sposobu prowadzenia bieżącego nadzoru sanitarnego. W związku z trwającym na terenie naszego kraju stanem epidemii wirusa SARS-CoV-2 oraz często dynamicznym wzrostem ilości zachorowań, część kontroli sanitarnych w jednostkach pozostających pod nadzorem Oddziału została zawieszona do momentu, kiedy będą mogły zostać przeprowadzone w sposób niezagrażający bezpieczeństwu epidemicznemu kontrolujących i kontrolowanych osób. Uniemożliwiło to pełną realizację zamierzeń i planu kontroli. W analizowanym okresie przeprowadzono 176 kontroli sanitarnych w zakresie ochrony radiologicznej.

W ramach sprawowanego nadzoru bieżącego wykonano testy kontroli fizycznych parametrów urządzeń radiologicznych (testów specjalistycznych) w 32 jednostkach stosujących aparaty rtg; w ramach nadzoru zapobiegawczego zlecono wykonanie pomiarów rozkładu mocy dawki promieniowania X w pomieszczeniach otaczających gabinet rtg w 3 jednostkach.

Ponadto w 2021 r. zgodnie z obowiązkiem przekazywania organowi sprawującemu nadzór informacji o negatywnych wynikach testów specjalistycznych stosowanych urządzeń radiologicznych oraz urządzeń pomocniczych i podjętych środkach naprawczych, w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania, w analizowanym okresie Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzyskał jedną informację od jednostki ochrony zdrowia.

5. Współpraca z Wojewodą podczas zdarzenia radiacyjnego, a także podejmowanie działań interwencyjnych określonych w wojewódzkim „Planie postępowania awaryjnego województwa śląskiego w przypadku zdarzeń radiacyjnych”.

Dwóch pracowników Oddziału uczestniczyło w 2021 r. w szkoleniu z zakresu planowania cywilnego oraz działania administracji publicznej na wypadek zdarzenia radiacyjnego, które odbyło się w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach.

W omawianym okresie sprawozdawczym nie odnotowano natomiast na terenie naszego województwa żadnego zdarzenia radiacyjnego.

6. Przyjmowanie powiadomień o wykonywaniu działalności związanej z narażeniem, niepodlegającej Prezesowi Państwowej Agencji Atomistyki bądź nadzorowi organów nadzoru górniczego.

W omawianym okresie sprawozdawczym w Oddziale Higieny Radiacyjnej nie przyjęto żadnego powiadomienia o wykonywaniu działalności związanej z narażeniem.

7. Prowadzenie Krajowej Bazy Urządzeń Radiologicznych.

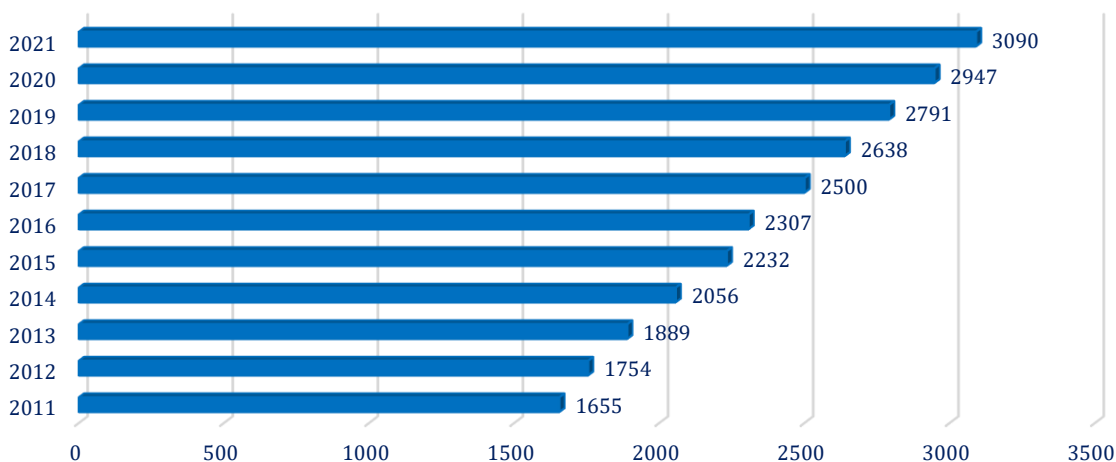
W 2021 r. pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej wprowadzili do nowej elektronicznej Krajowej Bazy Urządzeń Radiologicznych prowadzonej przez Głównego Inspektora Sanitarnego informacje dotyczące wszystkich 1 496 jednostek i 3 090 aparatów rtg pozostających pod nadzorem; uczestniczono także aktywnie w krajowych konsultacjach nad jej funkcjonalnością oraz ostatecznym kształtem.

8. Sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w przypadku narażenia na radon w miejscach pracy.

W minionym roku podejmowane były działania mające na celu wypracowywanie sposobu kontroli oraz prowadzenia szczegółowego nadzoru w tym obszarze. Uczestniczono również w szkoleniu organizowanym przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, dotyczącym zagadnień związanych z narażeniem na radon oraz warsztatach organizowanych przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej.

Pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w omawianym okresie sprawozdawczym pozostawało 3 090 aparatów rentgenowskich, czyli o 143 więcej niż w roku poprzednim. Rok do roku na terenie naszego województwa przybywa około 150-200 nowych urządzeń stosowanych w rentgenodiagnostyce i radiologii zabiegowej, co z pewnością przekłada się na większą dostępność do badań i leczenia z użyciem promieniowania jonizującego. Na poniższym wykresie zobrazowano zmieniającą się ilość urządzeń pozostających w ewidencji Oddziału Higieny Radiacyjnej na przestrzeni ostatnich 10 lat.

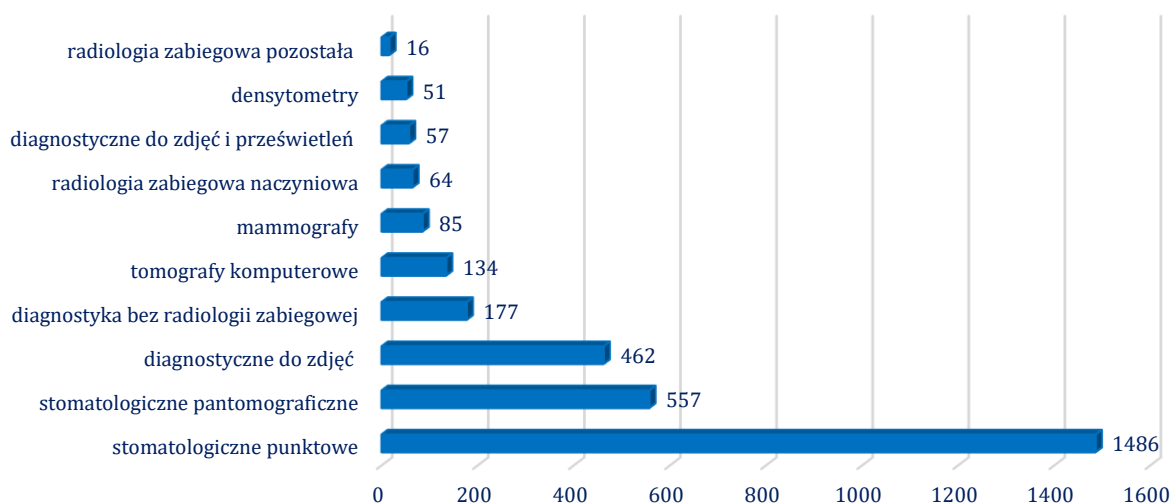
Wykres 19. Liczba aparatów rentgenowskich pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w latach 2011–2021

W omawianym okresie sprawozdawczym w ewidencji Oddziału Higieny Radiacyjnej znajdowały się następujące typy aparatów rentgenowskich:

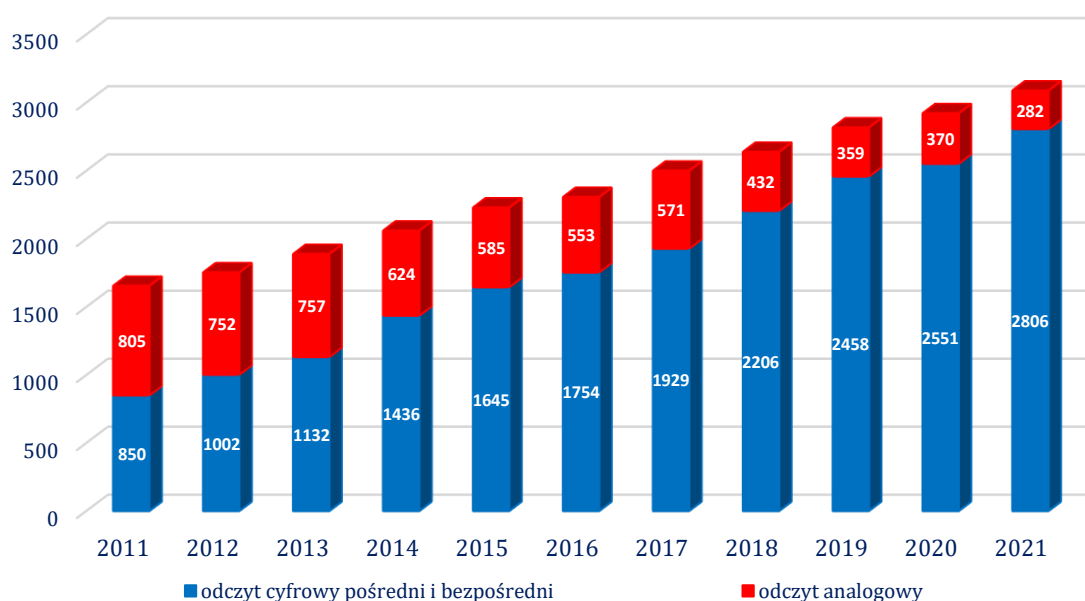
- | stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych – 1486;
- | stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć pantomograficznych, w tym pantomografów z opcją cefalometrii oraz stomatologicznych tomografów komputerowych – 557;
- | diagnostyczne aparaty rentgenowskie do zdjęć – 462;
- | diagnostyczne aparaty rentgenowskie do zdjęć i prześwietleń – 57;
- | tomografy komputerowe – 134;
- | mammografy – 85;
- | densytometry – 51;
- | aparaty rentgenowskie stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej – 64;
- | aparaty rentgenowskie stosowane w radiologii zabiegowej – 16;
- | aparaty rentgenowskie stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej – 177.

Wykres 20. Typy aparatów rtg eksploatowanych w 2021 r.

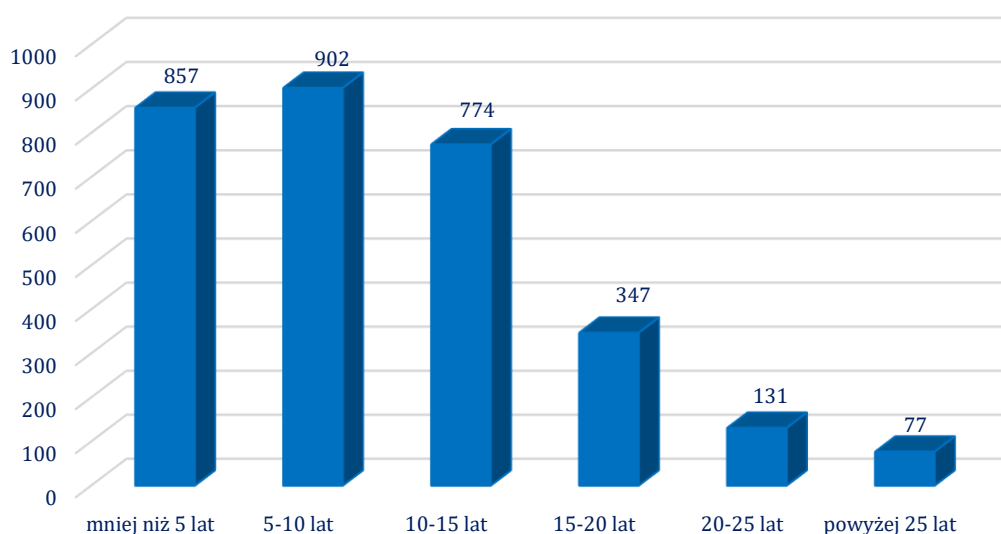

Aparaty rtg, które są uruchamiane i stosowane na terenie naszego województwa, w przeważającej części posiadają cyfrowy system obrazowania – 2 552 urządzenia pracują w systemie radiografii bezpośredniej DR, a 282 radiografii pośredniej CR; jedynie 254 aparaty rtg to urządzenia analogowe.

Wykres 21. Aparaty rtg z odczytem analogowym i cyfrowym w 2021 r.

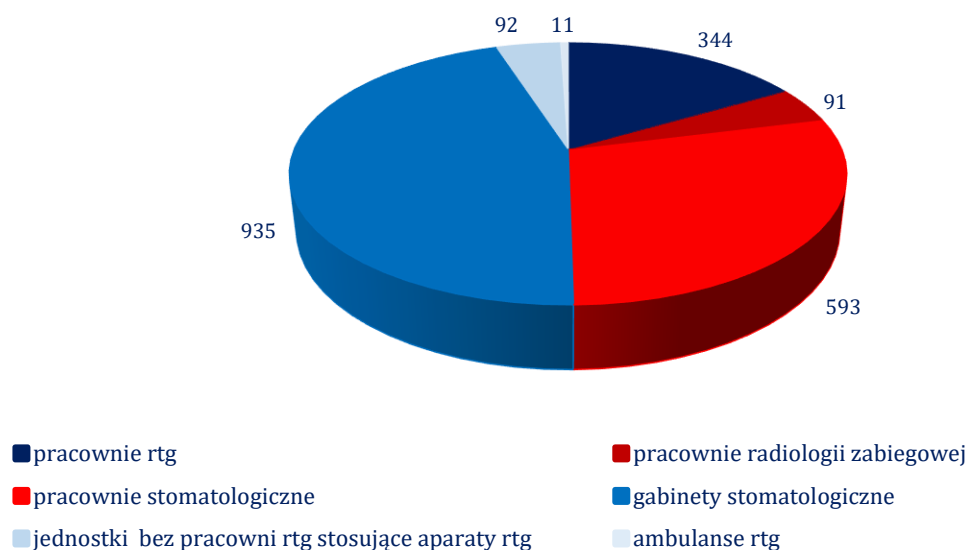

Wykres 22. Wiek aparatów rtg pozostających pod nadzorem Oddziału Higieny Radiacyjnej w 2021 r.

Aparaty rentgenowskie zainstalowane są w 1 028 pracowniach rentgenowskich, w tym w 593 pracowniach stomatologicznych, 344 ogólnodiagnostycznych i 91 pracowniach radiologii zabiegowej. Ponadto, pod nadzorem pozostaje 1 027 jednostek organizacyjnych stosujących aparaty rtg bez uruchamiania pracowni rtg, w tym 935 gabinetów stomatologicznych, wyposażonych w stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych. Oprócz aparatów stacjonarnych, na terenie województwa śląskiego działało 11 ambulsów rentgenowskich.

Wykres 23. Rodzaj prowadzonej działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych w 2021 r.

W jednostkach, o których mowa powyżej narażeniu na działanie promieniowania jonizującego podlegają osoby bezpośrednio wykonujące badania lub leczenie, nadzorujące wykonywanie badań lub leczenia oraz te, które z racji swoich obowiązków zawodowych znajdują się w trakcie pracy w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego. W zależności od wielkości narażenia osoby takie powinny zostać objęte przez kierownika jednostki organizacyjnej kontrolnymi pomiarami dawek indywidualnych bądź dozymetrią środowiskową. W zależności od wielkości zagrożenia, wprowadza się kategorię A, która obejmuje pracowników narażonych na dawkę skuteczną przekraczającą 6 mSv w ciągu roku oraz kategorię B, która obejmuje pozostałych pracowników, zatrudnionych w warunkach narażenia. W 2021 r. do kategorii narażenia A zaliczonych zostało 81 pracowników, a do kategorii B – 5 132 pracowników.

Tabela 24. Aparaty rtg – ilość skontrolowanych urządzeń i wydanych zezwoleń

Rodzaj aparatów rtg	wg ewidencji	skontrolowanych	wydanych zezwoleń
Stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	64	5	8
Stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	16	20	20
Stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	177	3	1
Tylko do zdjęć	462	41	68
Do zdjęć i prześwietleń	57	5	8
Mammografy	85	18	18
Stomatologiczne wewnętrzne	1486	141	111
Stomatologiczne panoramiczne	557	50	91
Densytometry	51	7	7
Tomografy komputerowe	134	10	28

Przedstawiono zbiorcze dane dotyczące ilości skontrolowanych obiektów, wydanych zezwoleń na uruchomienie pracowni rentgenowskich, wydanych decyzji nakazujących oraz osób zatrudnionych w warunkach narażenia.

Tabela 25. Ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych oraz wydanych decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rtg i stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości

Rodzaj działalności z wykorzystaniem promieniowania	Według ewidencji	Skontrolowanych	Wydanych zezwoleń na pracownię rtg	Wydanych decyzji nakazujących	Osób objętych kontrolą dawek
Pracownie diagnostyczne – ogółem	344	124	84	-	1943
Pracownie radiologii zabiegowej	91	5	16	2	841
Pracownie stomatologiczne	593	53	74	-	647
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg – ogółem	1027	108	98	-	3259
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg do radiologii zabiegowej	73	9	13	-	2156
Gabinety stomatologiczne rtg	935	98	63	-	1103
Ambulanse	11	4	5	-	17

Wsparciem nadzoru nad bezpieczeństwem radiologicznym mieszkańców województwa śląskiego są następujące pomiary i badania laboratoryjne wykonane w WSSE w Katowicach:

A – pomiary dozymetryczne rozkładu mocy dawki rentgenowskiego promieniowania jonizującego (na stanowiskach pracy i w kierunku skuteczności istniejących osłon stałych) w otoczeniu 150 medycznych aparatów rtg, w tym:

- | 4 aparatów rtg do prześwietleń stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej;
- | 3 aparatów rtg do prześwietleń stosowanych w radiologii zabiegowej pozostałej;
- | 30 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć;
- | 14 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć i prześwietleń;
- | 1 aparatu rtg do mammografii;
- | 48 aparatów rtg stomatologicznych do zdjęć wewnątrzustnych;
- | 39 aparatów rtg stomatologicznych do zdjęć panoramicznych;
- | 11 tomografów komputerowych;
- | oraz 4 innych aparatów rtg - przeglądarki bagażu, poczty w obiektach sądów i banku.

B – pomiary w zakresie kontroli fizycznych parametrów aparatów rtg i urządzeń radiologicznych (testy specjalistyczne) dla 29 medycznych aparatów rtg, w tym:

- | 1 aparatu rtg do prześwietleń stosowany w radiologii zabiegowej naczyniowej;
- | 11 diagnostycznych aparatów do zdjęć, w tym 5 aparatów cyfrowych;
- | 3 diagnostycznych aparatów do zdjęć i prześwietleń – aparaty cyfrowe;
- | 3 aparatów rtg do mammografii, w tym 2 aparatów cyfrowych;
- | 11 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć wewnątrzustnych;
- | oraz 8 monitorów opisowych stosowanych do prezentacji obrazów medycznych.

Wykonane pomiary w zakresie kontroli fizycznych parametrów aparatów rentgenowskich – testy specjalistyczne wykazały test negatywny przy dwóch aparatach: ogólnodiagnostycznym do zdjęć (dot. natężenia oświetlenia zewnętrznego w pokoju opisowym), a także przy mammografie analogowym (dotyczy systemu AEC – gęstość optyczna w punkcie referencyjnym); pozostałe przebadane aparaty rtg spełniały kryteria jakości wyszczególnione w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie warunków bezpiecznego stosowania

promieniowania jonizującego dla wszystkich rodzajów ekspozycji medycznej (Dz.U. z 2017 r., poz. 884 – tekst jednolity).

C – w ramach działania placówki pomiarowej skażeń promieniotwórczych wykonano łącznie 70 analiz radiochemicznych i spektrometrycznych stężenia izotopu Cs-137 w próbkach produktów żywnościowych, wody wodociągowej, wody powierzchniowej, paszy i zbóż, w tym:

- | w 11 próbkach w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności zgodnie z „Planem pobierania próbek w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2021 rok”;
- | w 57 próbkach pochodzących od producentów z terenu województwa śląskiego w ramach placówki pomiarów skażeń promieniotwórczych zgodnie z harmonogramem pobierania próbek zatwierdzonym przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki;
- | w 1 próbce wody pitnej w ramach porównań międzylaboratoryjnych (metoda radiochemiczna i spektrochemiczna).

Wykonano badania następujących próbek:

- | 26 próbek środków spożywczych (mięso: wołowe, wieprzowe, drób, ryby; jaja; owoce: truskawki, jabłka, porzeczki, maliny; warzywa: kapusta, cebula, buraki, marchew, pomidory, cebula, ziemniaki; grzyby: podgrzybki brunatne);
 - | 7 próbek mleka spożywczego płynnego;
 - | 13 próbek wody powierzchniowej pochodzącej z ujęć wody pitnej dla mieszkańców woj. śląskiego tj. rzek: Soły ze zbiornika „Czaniec”, Czarnej Przemszy ze zbiornika zaporowego „Kozłowa Góra”, oraz Kanału Centralnego Sosnowiec – Maczki, Zbiornik Goczałkowice (Wisła), zbiornik Dzieckowice (Soła);
 - | 19 próbek wody wodociągowej pochodzącej z sieci wodociągowej miast: Katowice, Sosnowiec, Gliwice, Bytom, Częstochowa, tj. miast liczących ok. 200 tys. mieszkańców;
 - | 2 próbki zbóż (pszenica, żyto);
 - | 1 próbki paszy surowej – trawa do karmienia zwierząt;
- oraz dodatkowo
- | 1 próbkę wody pitnej w ramach porównań międzylaboratoryjnych (metoda radiochemiczna i spektrochemiczna).

W badanych próbkach nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów skażeń promieniotwórczych izotopem Cs-137. Zmierzone w ww. próbkach stężenie tego izotopu w poszczególnych grupach produktów, utrzymują się na tym samym poziomie jak w latach poprzednich i praktycznie są porównywalne ze skażeniami tych produktów przed rokiem 1986 tj. przed awarią w Czarnobylu na Ukrainie.

W próbkach wody powierzchniowej i wodociągowej zmierzone stężenie izotopu cezu było poniżej granicy oznaczalności stosowanej akredytowanej metody badawczej (granica oznaczalności dla metody radiochemicznej w naszym laboratorium wynosi 0,3Bq/l).

Tabela 26. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych

Rodzaj próbki (produkt)		Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137		Liczba oznaczeń w których przekroczoła była norma	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń w Bq/kg (Bq/l)
		z nadzoru	na zlecenie		
Mleko	płynne lub w proszku	7	0	0	0,35-0,55Bq/kg
Mięso	wołowina, wieprzowina	6	0	0	0,43-1,46Bq/kg
Ryby	ryby słodkowodne, ryby morskie	4	0	0	0,8-1,39Bq/kg
Drób	filet z kurczaka	2	0	0	0,6-1,11Bq/kg
Jajka		2	0	0	0,49-0,54Bq/kg
Zboża	pszenica, żyto	2	0	0	1,02-1,15Bq/kg
Ziemniaki		1	0	0	0,78Bq/kg
Warzywa	kapusta, marchew, buraki, pomidory, cebula	5	0	0	0,44-0,89Bq/kg
Owoce	jablka, truskawki, porzeczki, maliny	4	0	0	0,35-0,46Bq/kg
Woda wodociągowa		19	0	0	pon. granicy oznaczalności
Woda powierzchniowa	rzeka lub jezioro	13	0	0	pon. granicy oznaczalności
Środki żywienia zwierząt	pasze zielone	1	0	0	1,36Bq/kg
Grzyby świeże	podgrzybek brunatny	2	0	0	87,8-128,9 Bq/kg
woda pitna	próbka kontrolna	1	0	0	metoda radiochemiczna: 4,34 Bq/kg metoda spektrometryczna: 4,29 Bq/kg
Produkty mleczne		0	0	0	-

Granica oznaczalności stosowanej metody:

- radiochemiczna 0,3 Bq/kg;
- spektrometryczna 0,75 Bq/kg.

2. Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Katowicach w oparciu o art. 1 oraz art. 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 5 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r., poz. 195) mimo trwającej pandemii SARS-Cov-2 realizował działania w zakresie prowadzenia nadzoru sanitarnego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. W zakresie prowadzonego nadzoru nad przestrzeganiem dotrzymania poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu instalacji, zgodnie

warunkami rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2020 r., poz. 258) w 2021 roku analizowano dokumentację przekazywaną przez prowadzących instalacje oraz organy ochrony środowiska.

W ramach projektu SI2PEM uzyskano dostęp do eksperckiej bazy danych stacji bazowych telefonii komórkowej Systemu Informacyjnego o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne zawierającej informacje o polu elektromagnetycznym w środowisku, prowadzonej przez Ministra Cyfryzacji na stronie internetowej <https://si2pem.gov.pl/>.

Baza danych zapewnia dostęp do zamieszczanych przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych prowadzących instalacje, akredytowane laboratoria lub organy ochrony środowiska informacji o:

- | poziomach pola elektromagnetycznego pochodzących z pomiarów lub badań;
- | lokalizacjach instalacji radiokomunikacyjnych wykorzystywanych na cele ruchomych publicznych sieci telekomunikacyjnych;
- | rozkładzie natężeń pola elektromagnetycznego pochodzącego z instalacji;
- | wynikających z pozwoleń, o których mowa w art. 143 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004r. – Ustawa Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2021 r., poz. 576 z późn. zm.);
- | zgłoszeniach, o których mowa w art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, oraz o ponownych zgłoszeniach, o których mowa w art. 152 ust. 6 pkt 2 (Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 z późn. zm.).

Oddział Higieny Radiacyjnej prowadzi na bieżąco ewidencję stacji bazowych telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

Na koniec 2021 roku znajdowały się w niej 3653 obiekty należące do czterech operatorów:

- | P4 Sp. z o.o.– 1154,
- | Towerlink Poland Sp. z o.o. (Polkomtel) – 822,
- | Orange Polska S.A. – 696,
- | T-Mobile Polska S.A. – 983.

Z danych zawartych w ewidencji ustalono, że instalacje SBTk pracują w 2 788 lokalizacjach. W 40 punktach znajdują się instalacje wszystkich operatorów. W 135 zainstalowano urządzenia 3 operatorów, zaś w 474 miejscach pracują anteny 2 podmiotów prowadzących instalacje.

Systemy antenowe wyłącznie 1 operatora znajdują się w 2 140 punktach.

Zebrane informacje pomagają w dużym stopniu w określeniu miejsc, w których może występować wysokie ryzyko przekroczenia dopuszczalnych wartości pola elektromagnetycznego, a tym samym konieczności wykonywania w tym obszarze pomiarów kontrolnych.

Na podstawie art. 122a, art. 149 oraz 152 ustawy Prawo ochrony środowiska operatorzy stacji bazowych telefonii komórkowej i innych instalacji będących źródłami pól elektromagnetycznych oraz właściwe rzeczowo urzędy przedstawiły:

- | 62 zgłoszenia instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne, które sprawdzano w zakresie prawidłowości i zgodności danych zawartych w formularzu i porównywano z danymi w sprawozdaniu z pomiarów,
- | 605 formularzy informacji o zmianie parametrów i innych danych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których analiza wykazała, że dokonane modyfikacje w zakresie wielkości i rodzaju emisji przedmiotowych instalacji nie powodują zmian w sposób istotny zgodnie z art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska oraz nie kwalifikują się do przedsięwzięć mogących

znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z treścią Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839).

- | 8 zawiadomień o zakończeniu eksploatacji instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne,
- | 1 477 sprawozdań z pomiarów pola elektromagnetycznego wykonanych dla celów ochrony ludzi i środowiska.

Każde sprawozdanie z pomiarów zostało przeanalizowane w zakresie kompletności, zgodności danych (sprawdzenie lokalizacji stacji bazowych oraz innych instalacji na podstawie map dostępnych na stronach www), prawidłowego ich wykonania przez akredytowane laboratoria badawcze oraz dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Na podstawie analizy pomiarów stwierdzono, że w żadnym przypadku w miejscach dostępnych dla ludności nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości.

Wszystkie stacje bazowe telefonii komórkowej oraz inne instalacje, po analizie sprawozdania zostały wpisane do prowadzonego w oddziale rejestru instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne. W oparciu o weryfikację sprawozdań z pomiarów Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wystosował do operatorów i organów ochrony środowiska 19 pism o ich uzupełnienie lub korektę.

Zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącymi zasad postępowania WSSE z wynikami pomiarów poziomów pól-EM w środowisku, przekazanych przez operatorów SBTK lub organy ochrony środowiska każdorazowo przeprowadzano ocenę ryzyka, biorąc pod uwagę następujące parametry:

- | wysokość budynków mieszkalnych znajdujących się w sąsiedztwie stacji bazowej w odniesieniu do wysokości zawieszenia systemów antenowych;
- | zagęszczenie zabudowy mieszkalnej;
- | bliskość obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, placówki ochrony zdrowia);
- | zmierzoną wartość natężenia pola elektromagnetycznego oraz ewentualne przekroczenia dopuszczalnych poziomów.

Na podstawie prowadzonej analizy typuje się lokalizacje stacji bazowych, które powinny podlegać pomiarom kontrolnym.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny rozpatrywał 6 interwencji zgłoszonych przez mieszkańców województwa śląskiego. Wszystkie dotyczyły potencjalnego, negatywnego oddziaływania nowo instalowanych oraz istniejących i modernizowanych instalacji będących źródłami pola elektromagnetycznego. W przypadku każdej interwencji przeprowadzono postępowanie wyjaśniające. W uzasadnionych przypadkach przeprowadzono pomiary natężenia pola-EM. Wykonane pomiary nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości w miejscach dostępnych dla ludności.

Dla nowoprojektowanych, nowo wybudowanych lub modernizowanych instalacji pól elektromagnetycznych wydano 84 opinie: 64 opinie dotyczące dopuszczenia do użytkowania nowych lub modernizowanych obiektów źródeł pola-EM oraz 20 opinii dotyczących uwarunkowań środowiskowych dla obiektów źródeł pola-EM.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadzi się działalność kontrolną w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w szczególności dotyczące warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy w podmiotach leczniczych, zakładach przemysłowych, placówkach naukowo-badawczych oraz

innych stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Prowadzony jest również rejestr obejmujący źródła pola-EM z podziałem na eksploatowane w jednostkach ochrony zdrowia, naukowo badawczych, radiokomunikacyjnych, oraz w zakładach przemysłowych. Dokument jest na bieżąco aktualizowany o informacje uzyskane w trakcie prowadzonego nadzoru.

W rejestrze znajdują się 662 jednostki stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz w tym:

- | 343 jednostki ochrony zdrowia;
- | 70 zakładów przemysłowych;
- | 244 zakłady wykorzystujące źródła pól-EM do radiokomunikacji i radiołączności;
- | 5 jednostek naukowych.

W podmiotach zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego eksploatowanych jest 4 846 źródeł pola elektromagnetycznego zgodnie z poniższym wykazem:

- | urządzenia MRI – 67;
- | aparaty do elektrochirurgii – 898;
- | diatermie terapeutyczne – 81;
- | inne medyczne – 244;
- | urządzenia indukcyjne – 184;
- | zgrzewarki – 202;
- | inne przemysłowe -158;
- | urządzenia radiofoniczne i telewizyjne – 2 989
- | spektrometry i inne urządzenia stosowane do celów naukowo-badawczych – 23.

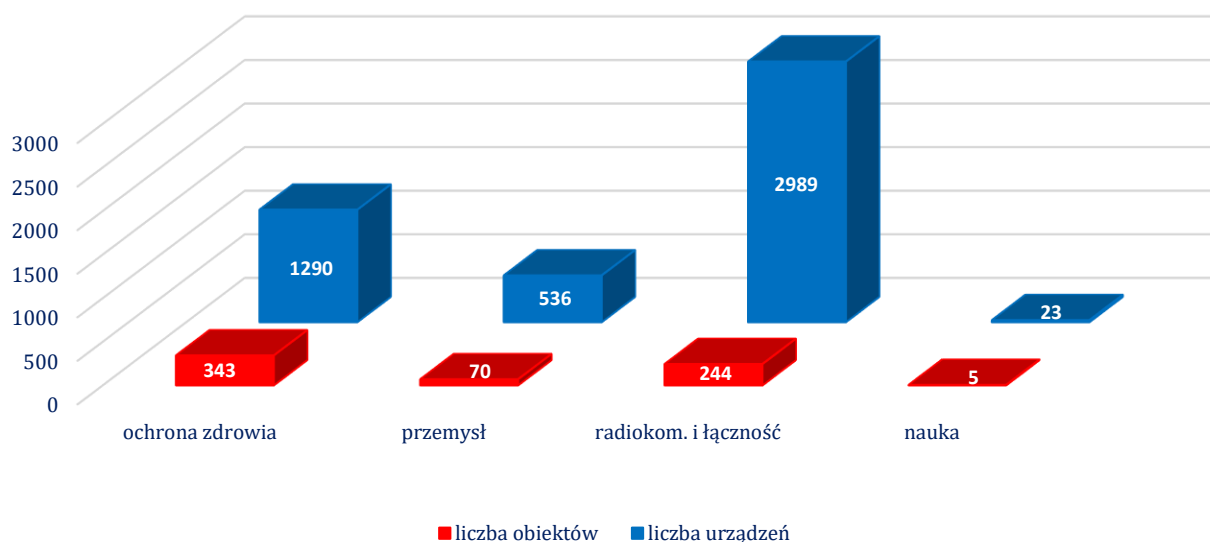
Na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 lipca 2021 r. w sprawie trybu, sposobu i warunków wykonywania zadań przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz jednostek organizacyjnych podległych temu ministrowi i przez niego nadzorowanych, na terenie podmiotów leczniczych tworzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w stosunku do pracowników tych jednostek oraz funkcjonariuszy Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej i Służby Ochrony Państwa (Dz.U. z 2021 r. poz. 1458) Śląski Wojewódzki Państwowy Inspektor Sanitarny objął nadzorem jednostki MSWiA zlokalizowane na obszarze województwa śląskiego.

W związku z realizacją zadań w zakresie higieny radiacyjnej na wniosek inspektora sanitarnego otrzymano dane dotyczące 227 jednostek MSWiA użytkujących 2 911 źródeł pola-EM oraz 15 876 osób zatrudnionych w narażeniu na pole elektromagnetyczne. W oparciu o dostarczoną dokumentację opracowano aktualny wykaz jednostek oraz urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne znajdujących się na ich wyposażeniu w obszarze zastosowań medycznych i pozamedycznych, co pozwoli na typowanie jednostek do kontroli.

W stosunku do lat ubiegłych skutkuje to wzrostem ilości nadzorowanych podmiotów oraz urządzeń – źródeł pola-EM w sektorze radiokomunikacji i łączności. Odpowiednio ilość podmiotów wzrosła o 34% oraz ilość źródeł pola elektromagnetycznego o 60%.

Przedstawiony poniżej wykres obrazuje podział użytkowników oraz źródeł pola-EM pod względem rodzaju prowadzonej działalności.

Wykres 24. Liczba obiektów i eksploatowanych w nich źródeł pola-EM

Przy obsłudze źródeł pól elektromagnetycznych w jednostkach zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego zatrudnionych jest 25 390 osób, które w przestrzeni pracy mają dostęp do pól-EM o wartościach natężenia odpowiadających strefom ochronnym. W jednostkach ochrony zdrowia 7 546 osób, w zakładach przemysłowych 1 899 osób, w jednostkach eksploatujących urządzenia do radiokomunikacji i łączności 15 909 osób i w placówkach naukowo-badawczych 36 osób. W ramach realizacji zadań z zakresu sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w zakładach pracy przeprowadzono 49 kontroli sanitarnych w:

- | 38 jednostkach ochrony zdrowia;
- | 9 zakładach przemysłowych;
- | 1 zakładzie stosującym urządzenia do radiokomunikacji;
- | oraz w 1 placówce naukowo-badawczej.

Szczególnej uwadze poddano przestrzeganie przez użytkowników źródeł pola-EM przepisów i norm dotyczących zapewnienia bezpiecznych warunków ich eksploatacji oraz dostosowanie warunków pracy przy źródłach pola-EM do treści rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne (Dz.U. z 2018 r., poz. 331).

Ustalono, że w jednostkach poddanych kontroli eksploatowanych było 216 źródeł pola elektromagnetycznego:

- | jednostki ochrony zdrowia – 97;
- | zakłady przemysłowe – 85;
- | zakłady stosujące źródła pola-EM do radiokomunikacji – 20;
- | placówki naukowo-badawcze – 14.

W 1 przypadku wydano decyzję nakazującą usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości.

Stwierdzone uchybienia dotyczyły:

- | braku aktualnego dokumentu potwierdzającego przeprowadzenie oceny zagrożeń elektromagnetycznych w miejscach narażenia;
- | braku aktualnych sprawozdań z pomiarów pola-EM;

- | braku aktualnego orzeczenia lekarskiego dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą związaną z narażeniem na pole-EM;
- | braku aktualnego rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy i kart badań i pomiarów czynników szkodliwych;
- | braku oznakowania występujących stref ochronnych.

Wszystkie nieprawidłowości zostały usunięte w terminie podanym w decyzji.

W 2021 roku przeprowadzono pomiary kontrolne natężenia pola elektromagnetycznego dla celów bezpieczeństwa i higieny pracy w otoczeniu następujących źródeł pól elektromagnetycznych:

- | 51 aparatów do elektrochirurgii;
- | 10 diatermii terapeutycznych (krótkofalowych);
- | 18 innych urządzeń do elektroterapii;
- | 3 generatorów indukcyjnych.

Ponadto wykonano również pomiary natężenia pola elektromagnetycznego dla celów ochrony ludzi i środowiska w zakresie częstotliwości 50Hz–38GHz w budynkach i lokalach mieszkalnych oraz na posesjach w związku z interwencjami mieszkańców naszego województwa. W wyniku przeprowadzenia w/w pomiarów nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku ogólnym określonych w obowiązujących podstawach prawnych.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. Obowiązujące przepisy wymagają uwzględnienia w procesie inwestycyjno-budowlanym zagadnień z zakresu ochrony środowiska i ludzi. Już w fazie przedinwestycyjnej wymagana jest kompleksowa ocena planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych poczynając od przygotowania dokumentacji i zachowania stosownych procedur wynikających z przepisów. Rolą Państwowej Inspekcji Sanitarnej w niniejszej procedurze jest ocena oddziaływania na ludzi, planowanych do realizacji inwestycji.

1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2021, na podstawie art. 54 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wydał 121 opinii dot. dokumentów sporządzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wśród opiniowanych dokumentów znajdowały się następujące projekty:

- | Program ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy;
- | Program rewitalizacji gminy;
- | Plan zarządzania lasu dla nadleśnictwa;
- | Program ochrony środowiska dla gminy;
- | Program usuwania azbestu z terenu gminy;
- | Strategia elektromobilności dla gminy;
- | Plan gospodarki odpadami dla gminy;
- | Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną oraz paliwa gazowe dla gminy;
- | Program ochrony środowiska przed hałasem gminy;
- | Program regionalnej polityki województwa śląskiego;
- | Regionalny program polityki miejskiej województwa śląskiego.

Przy opiniowaniu wyżej wymienionych dokumentów zwracano uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi. Przedkładane programy ochrony środowiska, programy ograniczenia niskiej emisji, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem, rewitalizacji, zawierały szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska, takich jak m.in.:

- | poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji;
- | rekultywacja terenów zdegradowanych;
- | budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach nieskanalizowanych;
- | przygotowanie projektów inwestycyjnych pod kątem współfinansowania ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy Unii Europejskiej;
- | szeroko pojęta edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią, jak również budowanie wiedzy i kształtowanie poglądów oraz postaw mieszkańców w zakresie

aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań ujętych w Programach, a także, która ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za otoczenie.

Istotnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza nasilające się szczególnie w okresie zimy poprzez spalanie w kotłach indywidualnych przez mieszkańców paliw niskiej jakości, a czasem nawet różnego rodzaju odpadów.

Z dostarczanych do Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokumentacji wynika, że miasta i gminy podejmują szereg działań w zakresie poprawy stanu powietrza atmosferycznego m.in.:

- | termomodernizacja budynków, budowa budynków energooszczędnych oraz pasywnych, a także podłączenie do sieci ciepłowniczej użytkowników budynków mieszkalnych posiadających ogrzewanie piecowe;
- | ograniczenie zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia (inteligentne systemy sterowania);
- | modernizacja i budowa dróg oraz centrów przesiadkowych;
- | modernizacja i rozbudowa infrastruktury ciepłowniczej;
- | budowa tras i ścieżek rowerowych;
- | promocja oraz wspieranie transportu publicznego;
- | hermetyzowanie obiektów oczyszczalni ścieków;
- | wymiana przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii.

Na terenie województwa śląskiego istotny problem nadal stanowi niska emisja, związana przede wszystkim z zanieczyszczeniem powietrza pochodzącym ze spalania paliw stałych w wyeksploatowanych piecach, a także ze spalania paliwa w silnikach samochodowych.

Stąd w opiniowanych programach zwracano uwagę w szczególności na działania skierowane na wymianę starych kotłów na paliwo stałe, poprawę funkcjonalności i parametrów technicznych dróg, a także na konieczność wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową. Obserwuje się również powstawanie centrów przesiadkowych, które mają dwa główne cele. Pierwszy z nich to ograniczenie wjazdu samochodów osobowych do centrów miast, które są obecnie zatłoczone. Drugim celem jest ułatwienie dojazdu do centrum miasta za pomocą sprawnie działającej komunikacji miejskiej.

2. Plany remediacji

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny brał udział w opiniowaniu 15 projektów planów remediacji oraz warunków przeprowadzania działań naprawczych w środowisku. Remediacja miała na celu rekultywację terenów zdegradowanych i działania naprawcze dotyczące usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby, wód gruntowych). W 2021 r. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował 15 projektów w/w planów.

3. Planowanie przestrzenne

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców województwa jest właściwe planowanie przestrzenne. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zaopiniował 277 projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań

i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ponadto, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, wydali łącznie 502 stanowiska dotyczące projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przy opiniowaniu tych dokumentów zwracano szczególną uwagę na lokalizowanie terenów pod działalność o charakterze uciążliwym (obiekty przemysłowe, centra logistyczne, obiekty gospodarki odpadami i gospodarki ściekowej), w odpowiedniej izolacji, z dala od terenów chronionych (terenów zabudowy mieszkaniowej, oświaty, usług zdrowia, rekreacyjno-sportowych). Istotny problem stanowiły projekty planów zagospodarowania, w których obszary produkcyjne sąsiadowały bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi. Dotyczyły one najczęściej terenów z istniejącą zabudową. W takich przypadkach Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny występował o zmiany w zapisach projektów planów w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi poprzez wprowadzenie np. stref buforowych pomiędzy terenami o potencjalnie uciążliwym oddziaływaniu a terenami „chronionymi”. Pozytywnie oceniane były projekty planów, w zapisach których przewidziano oddzielenie terenów o różnym przeznaczeniu i o różnych wymaganiach sanitarnohigienicznych poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań np. usytuowanie usług nieuciążliwych czy też terenów zielonych pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu. Ponadto z przeprowadzonej analizy przedkładanych do uzgodnienia planów zagospodarowania przestrzennego wynika, iż obecnie obserwuje się tendencję przekształcania terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowo-mieszkaniowej czy też na tereny produkcyjno-usługowe. Powyższe związane jest z zaprzestaniem działalności rolniczej. Należy zaznaczyć, iż Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w swoich stanowiskach wskazywał na konieczność przeciwdziałania presji zabudowywania terenów zalesionych lub też wskazywał na możliwość zabudowy jedynie fragmentów działek z obowiązkiem zachowania jak największych powierzchni biologicznie czynnych.

4. Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

W województwie śląskim organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 750 stanowisk co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także 113 opinii, w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przy uzgadnianiu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w opiniach określano warunki w zakresie zagwarantowania prawidłowego rozwiązania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, zapewnienia bezpiecznych wartości poziomu zanieczyszczeń i hałasu dla terenów chronionych znajdujących się w sąsiedztwie inwestycji, tj. m.in. mieszkaniowych, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali, rekreacyjnych. Dotyczyły one m.in. realizacji urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska. Przedsięwzięciami uzgadnianymi w 2021

roku na terenie województwa śląskiego były m.in.: budowa, przebudowa i modernizacja linii średniego i wysokiego napięcia, budowa farm fotowoltaicznych, budowa instalacji przetwarzania odpadów, budowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacji, budowa oczyszczalni ścieków, budowa, przebudowa i modernizacja dróg, budowa stacji paliw płynnych. Wiele przedsięwzięć dotyczyło modernizacji istniejących, wyeksploatowanych obiektów tj. oczyszczalni ścieków czy też obiektów gospodarki odpadami. Inwestycje obejmowały m.in. hermetyzację procesów dla ograniczenia uciążliwości zapachowych i poprawy komfortu życia mieszkańców.

5. Dokumentacje projektowe

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej biorą również udział w procesie budowlanym związanym z opiniowaniem dokumentacji projektowej i odbiorem obiektów budowlanych powstających w oparciu o tą dokumentację. Działania w tym zakresie polegały na ocenie pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych rozwiązań projektowych przyjętych przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy, w budynkach i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. Zwracano uwagę, w szczególności na zastosowanie prawidłowego układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni z terenu województwa śląskiego wydali 306 opinii dotyczących dokumentacji projektowych. Większość jednak dokumentacji projektowych opiniowana była rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych uprawnionych do uzgadniania w imieniu państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Rzeczoznawcy z naszego województwa zaopiniowali łącznie 3 810 projektów. Problemy jakie napotymano podczas opiniowania dokumentacji projektowej to m. in.: brak wyczerpującego opisu technicznego i technologicznego do proponowanych rozwiązań, nie uwzględniano prawidłowej funkcji pomieszczeń, czy też wystarczających ilości punktów wodnych. Częstym problemem były również nieprawidłowe rozwiązania w zakresie wentylacji pomieszczeń, bądź też w ogóle wentylacja w pomieszczeniach nie była uwzględniana, głównie w projektach zmiany sposobu użytkowania. Wiele adaptowanych pomieszczeń w istniejących budynkach nie spełniało przepisów techniczno-budowlanych. Dokumentacje projektowe były opiniowane pozytywnie w przypadku uzupełnienia dokumentacji i usunięcia nieprawidłowości.

Znaczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych stanowiły dokumentacje projektowe obiektów przeznaczonych dla osób starszych w zakresie opieki dziennej i całodobowej, a także dokumentacje projektowe budowy i przebudowy, a także zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów ochrony zdrowia (szpitale, ambulatoria, zakłady rehabilitacji, apteki).

Ponadto podobnie jak w latach ubiegłych przedkładano do uzgodnienia projekty obiektów usługowo-handlowych, biurowych, przemysłowych, gastronomicznych, obiektów związanych

z produkcją i obrotem artykułami spożywczymi, obiektów oświatowych, żłobków oraz zakładów fryzjerskich i kosmetycznych.

6. Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2021 wydał 400 stanowisk dotyczących odstępstw od wymagań przepisów techniczno-budowlanych w zakresie wysokości, oświetlenia światłem dziennym oraz lokalizacji pomieszczeń poniżej poziomu terenu.

Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm, a także odpowiedniego zabezpieczenia ścian i podłóg pomieszczeń przed przenikaniem wilgoci.

Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały stanowiska dotyczące możliwości zastosowania recyrkulacji powietrza w zakładach opieki zdrowotnej, usytuowania terenowych wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz możliwości zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe. Istotnym problemem na terenie województwa śląskiego była lokalizacja miejsc do gromadzenia odpadów stałych na terenach należących do powstałych wspólnot mieszkaniowych. Problem ten najczęściej wynika z ograniczonej powierzchni działek wspólnot oraz braku możliwości posadowienia śmietników zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. W związku z powyższym, do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zwracano się o udzielenie zgody na zmniejszenie odległości usytuowania miejsc do gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. Zgodę na zmniejszenie odległości śmietnika od okien i drzwi do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi wydawano tylko w przypadku, gdy brak było możliwości zachowania odległości określonej w przepisach. Analizowano wtenczas możliwość realizacji kiosków wrzutowych, w których komora do gromadzenia odpadów znajduje się w części podziemnej, eliminując nadmierne nagrzewanie się odpadów w okresach letnich powodujące szybsze zagniwanie odpadów. W przypadku braku takiej możliwości nakładano w opiniach sanitarnych warunki minimalizujące uciążliwości związane z eksploatacją wiat śmietnikowych.

7. Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych

W roku 2021 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali 2283 kontrole, w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane i art. 3 pkt 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacją projektową. Sprawdzano także, czy obiekty są odpowiednio przygotowane do działalności w warunkach panującej epidemii COVID-19.

Pojawiające się problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych zakładów kosmetycznych, salonów tatuażu, w których niejednokrotnie dokonuje się usługi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirzy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Obserwuje się również nieprawidłowości w zakresie rozwiązań instalacji sanitarnych. Dotyczy to obiektów, dla których dokumentacja projektowa nie obejmowała instalacji sanitarnych, bądź instalacje te nie były uzgodnione w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Jak wynika z praktyki przyjętej przez projektantów, do uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych niejednokrotnie przedkładane są projekty w części dotyczącej zagospodarowania terenu i architektury, bez instalacji sanitarnych. Projekty instalacji stanowią odrębne opracowania, bądź są dołączane do projektu architektoniczno-budowlanego i nie są uzgadniane w powyższym zakresie, o czym świadczy brak klauzuli uzgodnieniowej na rzucie podstawowym instalacji sanitarnych. Wynikiem tego jest fakt, że projekty budowlane bez uzgodnień instalacji sanitarnych są zatwierdzane decyzją pozwolenia na budowę przez organy administracji architektoniczno-budowlanej. Powyższa praktyka powoduje problemy przy kontroli obiektów przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku z ich przekazywaniem do użytkowania. Zdarzają się przypadki błędnych rozwiązań projektowych w opracowywanych dokumentacjach branżowych, które nie były uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Podczas czynności kontrolnych w obiektach bardzo trudno jest prawnie wyegzekwować dokonanie zmian w niewłaściwie wykonanych instalacjach, zrealizowanych na podstawie w/w dokumentacji, gdyż zgodnie z art. 56 ustawy Prawo budowlane organy zajmują stanowisko w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym. Tymczasem błędy te mają istotny wpływ na warunki sanitarne w pomieszczeniach, a także na instalacje w budynku (instalacje wod-kan. i wentylacji). Wśród nich wymienić należy m.in.:

- | brak rozwiązań chroniących instalacje sanitarne przed rozwojem bakterii legionella;
- | łączenie w instalacjach wentylacji ze sobą przewodów z pomieszczeń o różnych wymaganiach użytkowych i sanitarno-higienicznych;
- | niewłaściwą lokalizację czerpni i wyrzutni powietrza;
- | zastosowanie niewłaściwego urządzenia do odzysku ciepła (szczególnie dotyczy to obiektów działalności leczniczej);
- | niezastosowanie odpowiedniego układu ciśnień tak, aby powietrze nie przenikało z pomieszczeń o niższych wymaganiach sanitarnych do pomieszczeń o wyższych wymaganiach;
- | brak zastosowania instalacji kanalizacji technologicznej (separatory tłuszczu, substancji ropopochodnych) przed odprowadzeniem ścieków do kanalizacji właściwej;
- | brak odpowiedniego zabezpieczenia antyskażeniowego dla ochrony sieci wodociągowej.

Podczas odbiorów obserwowano również niewłaściwe przygotowanie toalet – w szczególności dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (brak poręczy i pochwytów, drzwi wejściowe o niewłaściwej szerokości, ubytki w wykończeniu powierzchni ścian i podłóg), braki w dokumentacji (np. brak zgód/odstępstw wymaganych przepisami prawa). W wielu przypadkach inwestorzy nie byli w stanie przedłożyć podczas kontroli kompletu dokumentów odbiorowych, przede wszystkim opinii z przeglądu urządzeń kominowych, protokołu

z pomiarów skuteczności wentylacji, sprawozdania z badania wody (pobranej przez kwalifikowanego próbkobiorcę) czy decyzji Urzędu Dozoru Technicznego zezwalającej na eksploatację urządzenia technicznego (dźwigu osobowego).

Pracownicy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego WSSE uczestniczyli również w działaniach z zakresu higieny radiacyjnej, m. in. dopuszczano do użytkowania stacje bazowe telefonii komórkowej. W przypadku stacji bazowych zwracano uwagę na dotrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu w/w stacji na podstawie stosownych sprawozdań z pomiarów.

8. Podsumowanie

Pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa śląskiego realizował ustawowe obowiązki i zadania w zakresie ochrony zdrowia publicznego, w szczególności poprzez prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. W ramach tych zadań dokonywano sprawdzenia poprawności przyjętych rozwiązań w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych w różnych dokumentacjach projektowych, począwszy od dokumentów tworzonych w ramach procedur planistycznych, dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, poprzez raporty oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, skończywszy na uzgadnianiu dokumentacji projektowych. Efektem tych działań była realizacja różnych zamierzeń inwestycyjnych, które były przedmiotem dopuszczenia do użytkowania. Stanowiska zajmowane były wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów oraz w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie administracyjne. Analiza opiniowanych i uzgadnianych dokumentów skupiała się w szczególności na ocenie ryzyka narażenia ludności na czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka w miejscu jego zamieszkania i przebywania oraz z miejsca pracy. W 2021 r. ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynosiła 6 892. Ponadto, rzeczoznawcy do spraw sanitarnohigienicznych z terenu województwa śląskiego, działający w imieniu państwowych inspektorów sanitarnych uzgodnili 3 810 dokumentacji projektowych. Pracownicy pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzili 2283 kontrole i wizje lokalne związane z dopuszczeniem obiektów do użytkowania oraz realizacją zadań innych zadań statutowych. Szereg inwestycji dopuszczonych do użytkowania wskazuje na realizację zadań zaplanowanych w dokumentach opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ocenianych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Realizacja tych zadań przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa sanitarnego oraz do polepszenia warunków życia i zdrowia ludności w województwie śląskim. Należały do nich m.in.: zastosowanie energooszczędnych i ekologicznych źródeł ciepła, w tym pochodzących z odnawialnych źródeł energii, budowa kanalizacji sanitarnej na terenach nieskanalizowanych, wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, realizacja centrów przesiadkowych, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową, hermetyzacja obiektów emitujących zanieczyszczenia i uciążliwe zapachy.

Nadal problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych lokali usługowych świadczących usługi z zakresu medycyny estetycznej i szeroko rozumianej kosmetyki, w których niejednokrotnie wykonuje się zabiegi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirzy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Kontynuowano działania w zakresie współpracy z organami administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego polegające na wzajemnym informowaniu się w przypadku występowania problemów w procesie inwestycyjnym. Współpraca odbywała się również z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w ramach postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Na bieżąco realizowana była również współpraca z Okręgowym Inspektorem Pracy w zakresie odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych.

Pracownicy pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego od czasu rozpoczęcia pandemii aktywnie włączali się w działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19. Pomimo tego realizowali działania statutowe wynikające z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz innych przepisów określających kompetencje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Dołożono wszelkich starań aby ograniczyć wpływ pandemii na realizację działań statutowych.

Działalność laboratoryjna

W 2021 roku Oddział Badań Chorób Zakaźnych i Zakażeń Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach w zakresie działań przeciwepidemicznych sprawował nadzór nad zakażeniami i chorobami zakaźnymi zgodnie z ustawą o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Realizacja tego zadania objęła przebadanie 15 850 próbek materiału biologicznego pochodzących od 5 354 osób.

Badania z nadzoru prowadzono w dwóch kierunkach:

- | badań bakteriologicznych,
- | badań serologicznych.

1. Nadzorowe badania bakteriologiczne

Nadzorowe badania bakteriologiczne były przeprowadzone w niżej podanych ilościach w wyszczególnionych grupach badanych.

Tabela 27. *Próbki kału z nadzoru zbadane bakteriologicznie w 2021 roku*

Grupa badanych / rodzaj badania	Przebadanych ogółem	
	Liczba próbek	Liczba osób
Dzieci do lat 2 z objawami biegunki / badania drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>EPEC</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	1	1
Chorzy z objawami biegunki powyżej 2 roku życia/ badania w kierunku drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	16	16
Osoby zgłoszone w PSSE z podejrzeniem zatrucia pokarmowego / badania w kierunku drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>EPEC</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	18	18
Badanie w kierunku nosicielstwa pałeczek <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	14 969	4 992
Ozdrowieńcy - osoby po przebytych zatruciu pałeczkami <i>Salmonella</i> lub <i>Shigella</i>	75	25
Kontakt - osoby mające bezpośredni lub pośredni kontakt ze źródłem zakażenia <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	18	16
Nadzór nosicielstwa - osoby bez objawów choroby zakaźnej, mające w swoim organizmie czynnik chorobotwórczy. Osoby te stanowią źródło potencjalnego zakażenia/ badania w kierunku pałeczek <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	12	4
Reidentyfikacja szczepów - potwierdzanie chorobotwórczych szczepów bakteryjnych, które wyhodowano w laboratoriach mikrobiologicznych województwa śląskiego/ badania mikrobiologiczne.	213	195

Tabelaryczne zestawienie dodatnich wyników z badań wykonanych z nadzoru obrazuje udział pałeczek *Salmonella* jako czynnika etiologicznego zakażeń. Pałeczki *Salmonella* wyhodowano w 13 próbkach.

Tabela 28. Próbkę kału zbadane w kierunku pałeczek *Salmonella* w 2021 roku

Grupa badanych / rodzaj badania	Przebadanych ogółem		Dodatkowo próbkę
	Liczba próbek	Liczba osób	
Dzieci do lat 2 z objawami biegunki / badania drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>EPEC</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	1	1	0
Chorzy z objawami biegunki powyżej 2 roku życia / badania w kierunku drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	16	16	1
Osoby zgłoszone w PSSE z podejrzeniem zatrucia pokarmowego / badania w kierunku drobnoustrojów z grupy: <i>Salmonella</i> , <i>Shigella</i> , <i>EPEC</i> , <i>VTEC</i> , <i>Yersinia</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Aeromonas</i> , <i>Plesiomonas</i> i pozostałe <i>Enterobacteriaceae</i>	18	18	0
Badanie w kierunku nosicielstwa pałeczek <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	14 969	4 992	5
Ozdrowieńcy - osoby po przebytych zatruciu pałeczkami <i>Salmonella</i> lub <i>Shigella</i>	75	25	7
Kontakt - osoby mające bezpośredni lub pośredni kontakt ze źródłem zakażenia <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	18	16	0
Nadzór nosicielstwa - osoby bez objawów choroby zakaźnej, mające w swoim organizmie czynnik chorobotwórczy. Osoby te stanowią źródło potencjalnego zakażenia/ badania w kierunku pałeczek <i>Salmonella</i> i <i>Shigella</i>	12	4	0
RAZEM	-	-	13

Oddział Badań Chorób Zakaźnych i Zakażeń współpracuje z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH - Państwowym Instytutem Badawczym w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 z zakresu zdrowia publicznego pod nazwą „Przeciwdziałanie powstawaniu antybiotykooporności u drobnoustrojów”. WSSE w Katowicach przekazała 79 szczepów *Salmonella* oraz 12 szczepów *Campylobacter* z laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego wraz z danymi kliniczno-epidemiologicznymi zgodnie z wytycznymi opracowanymi przez NIZP PZH-PIB.

Oddział Badań Chorób Zakaźnych uczestniczy w „Programie WHO Eliminacja Odry/Różyczki”. Program rozpoczęto w 2001 roku, ma on na celu przerwanie transmisji wirusa odry oraz potwierdzenie jego eliminacji we wszystkich krajach Regionu Europejskiego.

W celu realizacji tego programu podejrzenie lub zachorowanie na odrę powinno być zgłaszane przez lekarza diagnozującego chorego do odpowiedniej powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej, która przekazuje zgłoszenie do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach. Równocześnie ze zgłoszeniem przekazywany jest do pracowni wirusologicznej w Oddziale ChZZ Działu Laboratoryjnego WSSE w Katowicach materiał do badania, który w myśl programu przekazywany jest dalej do Zakładu Wirusologii Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH - Państwowym Instytutem Badawczym. W ramach ww. programu wirusologia WSSE w Katowicach wysłała do Zakładu Wirusologii w NIZP PZH-PIB w 2021 roku 2 próbki surowicy: 1 z podejrzeniem odry oraz 1 od pacjenta z podejrzeniem różyczki. Oddział ChZZ uczestniczy w programie „Nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi” wprowadzonym w Polsce w 1990 roku z inicjatywy i pod kierownictwem prof. dr hab. n. med. Wiesława Magdzika, Przewodniczącego Polskiego Komitetu Certyfikacji Eradykacji Poliomyelitis. W roku 2021 Oddział ChZZ wysłał do Krajowego Ośrodka ds.

Diagnostyki Zakażeń Poliovirusami Zakładu Wirusologii NIZP PZH-PIB 4 próbki kału pochodzące od 2 dzieci poniżej 15 r. ż.

2. Nadzоровe badania serologiczne

Ponadto Oddział ChZZ wdrożył do zakresu wykonywanych badań przeciwciała IgM+IgA oraz IgG przeciwko SARS-CoV-2 metodą chemiluminescencji i ELISA. Przebadano surowicę krwi od 209 pracowników inspekcji sanitarnej, wykonano 267 oznaczenia przeciwciał.

Tabela 29. *Próbki krwi przebadane na przeciwciała SARS-CoV-2 metodą ELISA*

Liczba próbek przebadanych metodą ELISA				Liczba osób przebadanych metodą ELISA			
przeciwciał a IgM+IgA obecne	przeciwciał a IgG obecne	przeciwciał a IgM+IgA nieobecne	przeciwciał a IgG nieobecne	przeciwciał a IgM+IgA obecne	przeciwciał a IgG obecne	przeciwciał a IgM+IgA nieobecne	przeciwciał a IgG nieobecne
0	47	0	1	0	31	0	1

Tabela 30. *Próbki krwi przebadane na przeciwciała SARS-CoV-2 metodą CLIA*

Liczba próbek przebadanych metodą CLIA				Liczba osób przebadanych metodą CLIA			
przeciwciał a IgM+IgA obecne	przeciwciał a IgG obecne	przeciwciał a IgM+IgA nieobecne	przeciwciał a IgG nieobecne	przeciwciał a IgM+IgA obecne	przeciwciał a IgG obecne	przeciwciał a IgM+IgA nieobecne	przeciwciał a IgG nieobecne
0	169	9	41	0	156	9	38

Tabela 31. *Próbki krwi przebadane na przeciwciała SARS-CoV-2*

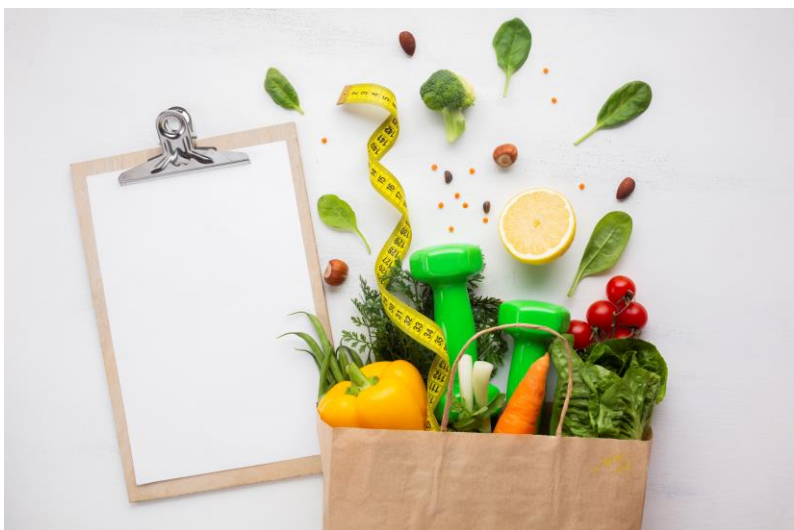
Liczba próbek przebadanych na przeciwciała SARS-CoV-2			
przeciwciała IgM+IgA obecne	przeciwciała IgG obecne	przeciwciała IgM+IgA nieobecne	przeciwciała IgG nieobecne
0	216	9	42

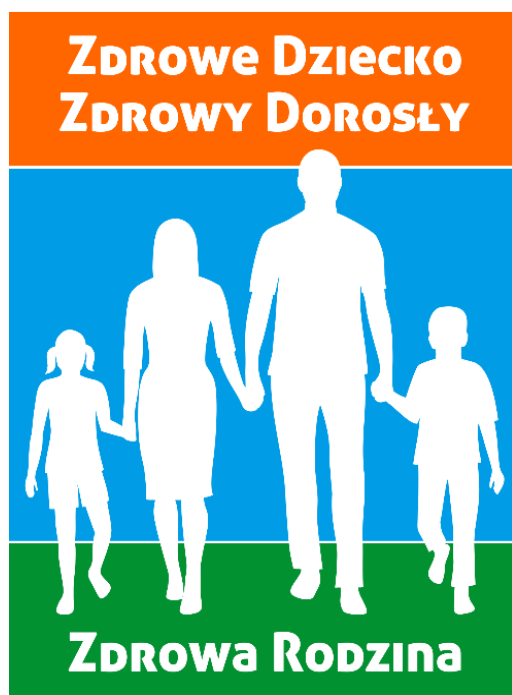
Tabela 34. *Osoby przebadane na przeciwciała SARS-CoV-2*

Liczba osób przebadanych na przeciwciała SARS-CoV-2			
przeciwciała IgM+IgA obecne	przeciwciała IgG obecne	przeciwciała IgM+IgA nieobecne	przeciwciała IgG nieobecne
0	187	9	39

Podkreślić należy, iż Oddział Badań Chorób Zakaźnych i Zakażeń oprócz ww. zadań w 2021 roku prowadził staże kierunkowe w ramach specjalizacji diagnostów laboratoryjnych w dziedzinie mikrobiologii medycznej w zakresie parazytologii.

Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej realizowane są w ramach Projektu Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko – zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”. Celem projektu jest szeroko rozumiana promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców woj. śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży jako głównej grupy odbiorców. Projekt łączy w sobie realizację ogólnopolskich prozdrowotnych programów edukacyjnych wraz z autorskimi inicjatywami powstałymi w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, dotyczącymi m.in. profilaktyki nadwagi i otyłości, profilaktyki uzależnień od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych, profilaktyki chorób zakaźnych i zakażeń krwiopochodnych, bezpiecznego korzystania z promieniowania ultrafioletowego UV

oraz innych problemów zdrowotnych wynikających z bieżącej sytuacji epidemicznej województwa.

1. Profilaktyka nadwagi i otyłości

1.1 Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego od lat realizuje ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”. Głównym celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Działania podejmowane podczas realizacji programu zmierzają do zwiększenia świadomości uczestników programu dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Program realizowany jest w szkołach podstawowych w klasach V-VIII. W roku szkolnym 2020/2021 zakończyła się realizacja XV edycji programu „Trzymaj Formę!”, w której brało udział blisko 400 szkół, czyli 30% wszystkich szkół podstawowych województwa śląskiego. Edukacją programową objęto około 80 tys. osób, w tym głównie uczniów oraz rodziców.

Talerz Zdrowia

Jedz codziennie różne produkty z każdej z grup uwzględnionych w Talerzu Zdrowia

trzymaj formę

Ograniczaj spożycie tłuszczów zwierzęcych na rzecz tłuszczów roślinnych (w umiarkowanych ilościach)

Jedz codziennie 2 porcje produktów, które są źródłem białka – mięso, ryby, jaja, nasiona roślin strączkowych

Spożywaj codziennie przynajmniej 3–4 porcje mleka lub produktów mlecznych, takich jak: jogurty, kefir, maślanka, sery

Bądź codziennie aktywny fizycznie – ruch korzystnie wpływa na sprawność i prawidłową sylwetkę

Owoce i warzywa powinny się spożywać przy każdym posiłku, minimum 5 porcji dziennie. Jedną porcję warzyw lub owoców w ciągu dnia może stanowić porcja soku

Pamiętaj o piciu wody, co najmniej 1,5 litra dziennie

Spożywaj posiłki regularnie (4–5 posiłków co 3–4 godziny)

Spożywaj produkty zbożowe, zwłaszcza pełnoziarniste

Dowiedz się więcej na:

www.trzymajforme.pl

Organizatorzy:

GŁÓWNY INSPEKTORAT SANITARNY

POLSKA FEDERACJA PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI ZWIĄZEK PRACODAWCÓW

FUNDACJA ŻYWNOŚĆ, AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA I ZDROWIE

Współorganizatorzy:

KONSORCJUM TERAZ POLSKA TRZYMA FORMĘ!

LAUREAT KONKURSU

Partnerzy Programu:

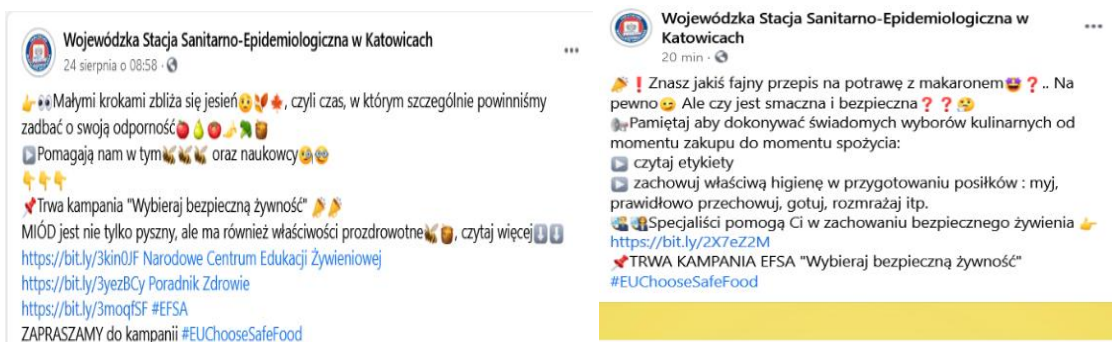
Patroni Honorowi:

Patroni Programu:

TERAZ POLSKA

1.2 Kampania ph. „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood

Od lipca 2021 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna uczestniczyła w kampanii ph. „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood, stworzonej przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności EFSA. Celem kampanii było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Główną grupą docelową byli obywatele Unii Europejskiej w wieku 25–45 lat ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców. Łącznie w województwie śląskim przeprowadzono 610 działań dla ponad 120 tys. odbiorców.

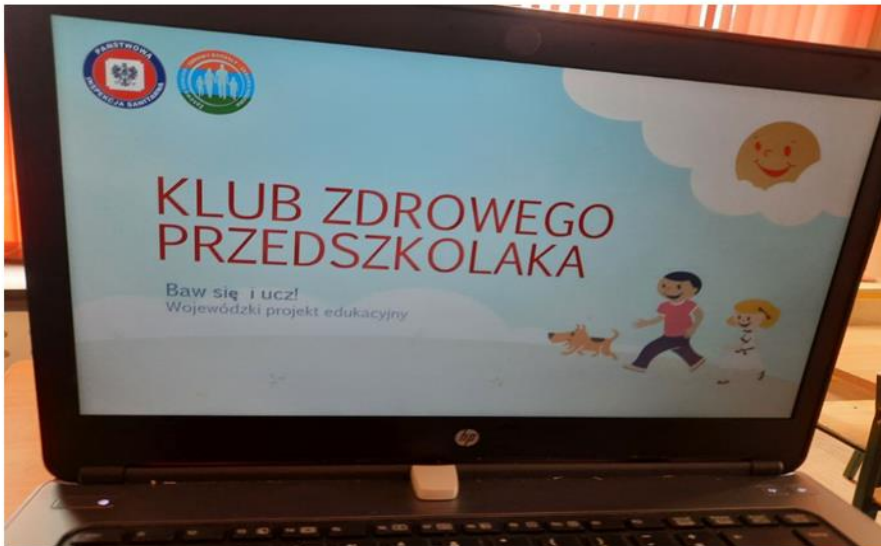
1.3 Ogólnopolski program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W województwie śląskim, w roku szkolnym 2020/2021 zakończyła się I edycja ekologicznego programu dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, przygotowanego w porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Głównym Inspektorem Sanitarnym. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. W trakcie realizacji programu dzieci dowiedziały się skąd biorą się produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W województwie śląskim program zrealizowały 253 placówki. Edukacją objęto prawie 10 tys. dzieci i ponad 7 tys. rodziców i opiekunów.

1.4 Wojewódzki projekt edukacyjny pn. „Klub zdrowego przedszkolaka”

Działania podejmowane w ramach projektu mają na celu wzbogacenie wiedzy dzieci z dziedziny zdrowia, wykształcenie u nich postawy prozdrowotnej, nabycie określonych umiejętności oraz przyswojenie prawidłowych przyzwyczajzeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych. W roku przedszkolnym 2020/2021 projekt realizowany był w ponad 600 placówkach przedszkolnych i uczestniczyło w nim blisko 100 tys. osób, w tym głównie dzieci i rodziców. Najczęstszymi formami realizacji IV edycji projektu były zajęcia sportowe, plastyczne oraz pogadanki w zakresie prawidłowego odżywiania, aktywności fizycznej oraz profilaktyki chorób zakaźnych, a w tym higieny rąk.

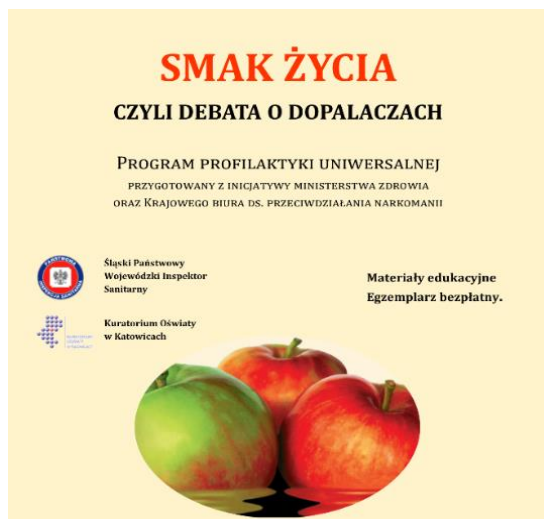
2. Profilaktyka środków psychoaktywnych

2.1 Profilaktyka używania środków psychoaktywnych w tym nowych narkotyków

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo młodzieży oraz ze względu na obserwowane niepokojące zjawiska jakim jest nadmierne korzystanie z nowych narkotyków, prowadzi systematyczne działania edukacyjno-informacyjne zmierzające do zminimalizowania używania środków psychoaktywnych. Prowadzone działania skierowane są do wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 13-19 lat. W 2021 roku w szkołach na terenie woj. śląskiego rozpoczęto realizację kolejnych edycji następujących programów edukacyjnych: w szkołach podstawowych „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz w szkołach ponadpodstawowych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Ponadto działania skierowane do ogółu społeczeństwa, nie tylko środowiska szkolnego, realizowane są od 2010 roku pod hasłem: Dopapalacze Wypapalacze „groźne narkotyki”.

2.2 Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

Głównym celem programu profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach” jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat substancji

psychoaktywnych i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami. W roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa śląskiego realizowana była VI edycja programu, w której udział wzięło 458 szkół podstawowych (klasy VII i VIII) i ponad 30 tys. uczniów i prawie 8,1 tys. rodziców. Z przekazanych danych sprawozdawczych wynika, że program został pozytywnie przyjęty i wysoko oceniony przez szkolnych koordynatorów, uczniów i ich rodziców/opiekunów. Program w miarę możliwości był rozszerzany o dodatkowe działania spójne z profilaktyką uzależnień, tak aby

wzmocnić efekt edukacji profilaktyki używania środków psychoaktywnych. Łącznie odbyło się 1 487 dodatkowych działań m.in.: akcje, wystawy, konkursy, projekcje filmu dla ponad 46 tys. odbiorców.

2.3 Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program realizowany jest na terenie woj. śląskiego od 2013 roku. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W 2018 r. program został wpisany do Bazy Programów Rekomendowanych. W roku szkolnym 2020/2021 na terenie woj. śląskiego w 211 szkołach ponadpodstawowych realizowana była VIII edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Działania edukacyjne zostały skierowane do ponad 26 tys. uczniów i 2 tys. rodziców. VIII edycja programu realizowana była w: 76 liceach, 54 zasadniczych szkołach zawodowych, 75 technikach, a także 6 innych rodzajach szkół. Według opinii koordynatorów szkolnych program został oceniony jako bardzo ważny, potrzebny i wartościowy.

2.4 Kampania wojewódzka Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”

Wzmocnieniem działań była coroczna akcja profilaktyczna pod hasłem Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”, której celem jest zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od nowych narkotyków i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. W 2021 roku działania prowadzono w szkołach, podczas realizowanych akcji i eventów, a także w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego. W raportowanym okresie łącznie zrealizowano ponad 900 działań, które swoim zasięgiem objęły prawie 103 tys. osób.

2.5 Profilaktyka palenia tytoniu

Ostatnie dziesięciolecie intensywnej pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, dyskredytującej powszechnie niegdyś akceptowany produkt jakim był tytoń, doprowadziła do znaczącej marginalizacji tego jedyne, legalnego produktu szkodzącego wszystkim, zarówno czynnym jak i biernym konsumentom. Trzy dekady działań edukacyjnych dokonało istotnych i zauważalnych zmian w społecznym odbiorze kwestii dotyczących używania tytoniu. Walkę z epidemią tytoniową, mimo spadkowej tendencji wśród regularnych palaczy z 31% w 2011 do 21% w 2019 roku /wyniki badań przeprowadzonych przez KANTAR Polska (2019 r.), na zlecenie

GIS/, nie można niestety uznać za wygraną, zwłaszcza wobec pojawiających się wyrafinowanych zamienników papierosów tradycyjnych. Wybór pomiędzy zdrowiem a życiem narażonym na ekspozycję dymu tytoniowego, to świadoma decyzja każdego człowieka, do momentu gdy nie narusza dobrostanu innych uczestników społecznej koegzystencji. Działalność kontrolna prowadzona przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeciwdziała naruszaniu, szczególnie w obszarze życia publicznego, zakazu palenia.

W 2021 roku skontrolowano 13 327 obiektów /podmiotów leczniczych, jednostek organizacyjnych systemu oświaty, zakładów pracy, uczelni wyższych, obiektów kultury i wypoczynku, lokali gastronomiczno-rozrywkowych, obiektów sportowych i innych pomieszczeń użytku publicznego/. Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych jest realizowana we wszystkich 13 327 obiektach. Odsetek zakładów pracy oraz lokali gastronomiczno-rozrywkowych w woj. śląskim, wykorzystujących miejsca wyznaczone do palenia wyniósł 2,7%, a 100% kontrolowanych podmiotów respektuje ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

2.6 Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany jest przez kadrę pedagogiczną placówek przedszkolnych.

Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. W województwie śląskim w 2021 roku program zrealizowało 538 placówek. Edukacją objęto ponad 26 tys. dzieci i ponad 20 tys. rodziców i opiekunów.

2.7 Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Problem inicjacji tytoniowej wśród dzieci oraz regularne palenie tytoniu i e-papierosów jest wciąż aktualny. Pierwsze kontakty z paleniem podejmują dzieci w wieku 9-10 lat, a codziennie palić zaczynają w wieku 15-19 lat. Ogólnopolskie badania ankietowe wykazują, iż co szósty uczeń jest narażony w szkole na bierne palenie. Dlatego profilaktyka palenia tytoniu jest nadal istotnym i ważnym zadaniem, które powinno być stale realizowane i wpisane w działania edukacyjno-wychowawcze. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej. Państwowa Inspekcja Sanitarna od 5 lat realizuje ogólnopolski program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”, skierowany do dzieci w IV klasie szkoły podstawowej. W woj. śląskim w roku szkolnym 2020/2021 V edycja programu objęła swym zasięgiem 273 szkoły podstawowe (tj. 22%),

w których edukacją objęto ponad 8,3 tys. uczniów. Głównym celem jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Podstawą całego cyklu są przygotowane przez uczniów cztery zadania, które dotyczą różnych aspektów problemu uzależnienia od tytoniu oraz prewencji w tym zakresie. Do każdego z zadań opracowano szczegółowe instrukcje/pomoce dydaktyczne ułatwiające ich wykonanie, jak na przykład lista zdań proasertywnych; schemat wywiadu z osobą niepalącą; lista negatywnych konsekwencji palenia papierosów. Ze względu na wprowadzone nauczanie zdalne, większość zajęć wymagało zmodyfikowania i dostosowania aktywności uczniów do formuły online oraz zrezygnowania z grupowego wykonania niektórych zadań. Program zakłada również zaangażowanie rodziców, co zwiększa skuteczność oddziaływań profilaktycznych. Wyniki z ewaluacji programu edukacji antytytoniowej „Bieg po zdrowie” pozwalają stwierdzić, że w znacznej mierze osiągnięto zakładane rezultaty, a więc wzrost wiedzy dotyczącej zachowań prozdrowotnych oraz zwiększenie umiejętności w zakresie dbania o swoje zdrowie. W opinii realizatorów program jest ciekawy, dobrze opracowany i oprzyrządowany, natomiast 83%

koordynatorów szkolnych zadeklarowało chęć kontynuacji programu w przyszłym roku szkolnym.

3. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne

3.1 Profilaktyka chorób zakaźnych

3.1.1 Wojewódzka akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Wirusoochrona”

W związku z sytuacją epidemiologiczną związaną z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, mając na uwadze zdrowie i bezpieczeństwo najmłodszych dzieci oraz ich rodzin, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w 2021 roku zainicjował i realizował na terenie województwa śląskiego Wojewódzką Akcję informacyjno-edukacyjną pt. „Wirusoochrona”.

Akcja miała na celu wzmocnienie działań przeciwepidemicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych poprzez przeprowadzenie zajęć profilaktycznych dla najmłodszych uczniów, przypominających o przestrzeganiu podstawowych zasad higieny oraz zwrócenie uwagi na znaczącą rolę higieny jako podstawowego środka zapobiegania przenoszenia się wirusów. W trakcie zajęć dzieci mogły pogłębić wiedzę z zakresu zapobiegania chorobom zakaźnym przenoszonym drogą kropelkową, ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki koronawirusa i grypy. Zajęcia zostały przeprowadzone przez nauczycieli szkół podstawowych klas I-III oraz nauczycieli przedszkolnych. Każda szkoła i przedszkole zainteresowane udziałem w akcji otrzymało elektroniczny pakiet materiałów edukacyjnych m.in.: plakat opracowany na potrzeby realizacji akcji, ulotki, tablicę edukacyjną z krzyżówką, kolorowanek.

Pierwsza edycja została zainaugurowana w styczniu 2021 roku, początkowo w klasa I-III szkół podstawowych, a od 15 lutego w placówkach przedszkolnych. W I edycji udział wzięło 511 szkół podstawowych z terenu województwa śląskiego oraz prawie 40 tys. uczniów klas I-III, a także 615 przedszkoli, 52 tys. dzieci i ponad 49,5 tys. rodziców dzieci przedszkolnych. W kolejnej edycji, która trwała w okresie od 15 września do 15 października 2021 roku udział wzięły 574 szkoły podstawowe oraz ponad 48 tys. uczniów klas I-III, a także 646 przedszkoli, prawie 48 tys. dzieci i ponad 51,5 tys. rodziców dzieci przedszkolnych.

Na zakończenie każdej edycji przygotowano konkursy. Pierwszy skierowany do nauczycieli szkół podstawowych na realizację najbardziej kreatywnej #lekcjiHIGIENY pt. „Wirusoochrona”, natomiast drugi, którego odbiorcami byli nauczyciele przedszkolni dotyczył nagrania i zmontowania teledysku do piosenki „Mydło i woda – tak się zaczyna Wirusoochrona”. Ww. piosenka została specjalnie nagrana na potrzeby realizacji „Wirusoochrony”.

Partnerami przedsięwzięcia byli: Śląski Kurator Oświaty i Polskie Towarzystwo Higieniczne.

WIRUSOOCHRONA

Często myj
ręce wodą
z mydłem przez
min. 30 sekund

Kiedy masz
brudne ręce
nie dotykaj nimi
oczu, nosa i ust

Zachowaj
bezpieczną
odległość
od innych osób,
unikaj dużych
skupisk ludzkich

Noś maseczkę
– pamiętaj o tym,
aby zasłonić nos i usta

Podczas kichania
i kaszlu zakrywaj
nos i usta chusteczką
lub zgięciem łokcia

Odżywiaj się prawidłowo,
jedz regularnie zdrowe posiłki,
pij wodę, uprawiaj sport

Noś ubrania
dostosowane
do warunków
pogodowych

**PRZESTRZEGANIE PODSTAWOWYCH
ZASAD HIGIENY TO NAJLEPSZY SPOSÓB
OCHRONY PRZED WIRUSAMI!**

PAŃSTWOWA
INSPEKCJA SANITARNIA

#lekcjaHIGIENY
WIRUSOOCHRONA

3.1.2 Wojewódzka akcja informacyjna „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”

Akcja została zainicjowana przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w związku z sytuacją epidemiologiczną, spowodowaną dynamicznym narastaniem liczby zakażeń wywołanych wirusem SARS-CoV-2. Celem działań informacyjno-edukacyjnych prowadzonych przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej było przypomnienie społeczeństwu, jak ważne jest przestrzeganie podstawowych zasad higieny i bezpieczeństwa w ograniczaniu rozprzestrzeniania się zakażeń. Akcja realizowana była podczas lokalnych działań edukacyjnych, połączonych z dystrybucją opracowanej na potrzeby akcji ulotki edukacyjnej. Szerokie działania informacyjne prowadzone były również na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram) zarówno WSSE w Katowicach, jak i psse woj. śląskiego, również z wykorzystaniem autorskiej grafiki. Do rozpowszechniania informacji wśród obywateli włączyły się także lokalne instytucje państwowe, zakłady pracy i partnerzy, poprzez elektroniczną dystrybucję ulotki informacyjnej. W 2021 r. w woj. śląskim podjęto ponad 3 700 działań i objęto informacją i edukacją ponad 900 tys. odbiorców.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
www.wssc.katowice.pl

KORONAWIRUS

**PRZESTRZEGAJ
PODSTAWOWYCH ZASAD
BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY**

DEZYNFEKCJA
DYSTANS
MASECZKA

Zasłaniaj usta i nos

- w miejscach ogólnodostępnych m.in. w sklepie, galerii handlowej, targu, kościele i innych budynkach użyteczności publicznej
- w pojazdach komunikacji zbiorowej (w autobusie, tramwaju, pociągu itp.)
- w samochodzie – dotyczy sytuacji, kiedy jedziesz z osobą z którą nie mieszkasz

Zwróć uwagę czy prawidłowo nosisz maseczkę

- zasłaniaj zarówno usta jak i nos
- unikaj dotykania maseczki podczas jej używania
- niewłaściwe stosowanie maseczek może zwiększyć ryzyko infekcji

Zachowaj bezpieczną odległość od innych min. 1,5 metra. Unikaj dużych skupisk ludzkich

Często myj ręce - minimum 30 sekund, wodą z mydłem lub dezynfekuj je środkami na bazie alkoholu (60%)

Unikaj dotykania dłońmi oczu, nosa i ust - w ten sposób możesz przenieść wirusa
Podczas kichania i kaszlu zakrywaj usta i nos chusteczką lub zgięciem łokcia

3.1.3 Profilaktyka HIV/AIDS

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego włączyła się w kolejną edycję działań informacyjno-edukacyjnych pod hasłem „Czy wiesz, że...”. Krajowe Centrum ds. AIDS przygotowało kampanię, dzięki której najczęściej powielane mity i przesady zostają wyjaśnione jasnym i zrozumiałym językiem, połączonym z prostą formą graficzną. Kampania realizowana była głównie w mediach społecznościowych. W ramach Europejskiego Tygodnia Testowania w kierunku HIV oraz Światowego Dnia AIDS promowano nową odsłonę kampanii społecznej, tym razem kierującej uwagę na zagadnienia związane z profilaktyką farmakologiczną HIV/AIDS: PrEP, PEP, profilaktyką wertykalną oraz leczeniem antyretrowirusowym (ARV). Zachęcano do sprawdzenia swojego statusu serologicznego w kierunku wirusa HIV, w jednym z Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych, w których wykwalifikowani doradcy wykonują badania (bez

skierowania, bezpłatnie i anonimowo) i przeprowadzą rozmowę edukacyjną. Informacje na temat ETT oraz Światowego Dnia AIDS (wraz z wyeksponowaniem Czerwonej Kokardki) zostały rozpowszechnione na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych, by przede wszystkim w ten czas solidaryzować się z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS i ich rodzinami. Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego realizowała wojewódzką akcję informacyjną „HIV/AIDS – chcę wiedzieć więcej” dotyczącą profilaktyki zakażeń wirusem HIV, w której udział wzięło 265 szkół ponadpodstawowych woj. śląskiego oraz ponad 30 tys. uczniów. Akcja polegała na przeprowadzeniu przez nauczycieli lekcji edukacyjnej dla uczniów oraz organizacji przez koordynatorów powiatowych konkursu w dowolnej kategorii dotyczącej profilaktyki HIV/AIDS.

HIV PRZENOSI SIĘ WYŁĄCZNIE Z CZŁOWIEKA NA CZŁOWIEKA

Nie zakażasz się HIV ani przez obcaszki, ani przez rozgrywanie na wale, ani nawet przez przytulanie kłosem!

Aby wykluczyć zakażenie HIV należy wykonać **test w kierunku HIV**.
 Dowiedz się więcej na aids.gov.pl

NIE ZAKAZISZ SIĘ HIV PLYWAJĄC W BASENIE

Wirus HIV może przetrwać w wodzie, ale nie przetrwa w wodzie chlorowanej. Zakażenie HIV nie może nastąpić w basenie.

Aby wykluczyć zakażenie HIV należy wykonać **test w kierunku HIV**.
 Dowiedz się więcej na aids.gov.pl

NIE ZAKAZISZ SIĘ HIV DROGĄ KROPELKOWĄ, np. PRZEZ KASZEL LUB KICHANIE

Przy zakażeniu podłożonymi kaszel i kichanie, wirus HIV nie może przetrwać w powietrzu i nie może zakażać wir lub innych na AIDS.

Aby wykluczyć zakażenie HIV należy wykonać **test w kierunku HIV**.
 Dowiedz się więcej na aids.gov.pl

HIV To MNIE NIE DOTYCZY czy na pewno? AIDS ZRÓB TEST NA HIV

SEX **Z MATKI NA DZIECKO** **KREW**

PEP – PROFILAKTYKA FARMAKOLOGICZNA PO NARAŻENIU NA ZAKAŻENIE HIV

W razie zakucia igłą niewiadomego pochodzenia, gwałtu lub innego zdarzenia, które mogło narażić Cię na zakażenie HIV, jak najszybciej skontaktuj się z lekarzem chorób zakaźnych.

PEP jest najbardziej skuteczny w ciągu 48 h od zdarzenia.

Dowiedz się więcej na: aids.gov.pl

PROFILAKTYKA WERTYKALNA – ZAPOBIEGANIE HIV U DZIECI MATEK ZAKAŻONYCH HIV

Wykrycie HIV i włączenie u matki leczenia antyretrowirusowego (ARV) sprawia, że ryzyko zakażenia dziecka jest bliskie zeru.

Dowiedz się więcej na: aids.gov.pl

PrEP – PROFILAKTYKA FARMAKOLOGICZNA PRZED NARAŻENIEM NA ZAKAŻENIE HIV

To stosowanie leków antyretrowirusowych (ARV) u osób niezakażonych, w celu zmniejszenia ryzyka zakażenia HIV drogą kontaktów seksualnych.

Dowiedz się więcej na: aids.gov.pl

3.2 Profilaktyka chorób nowotworowych

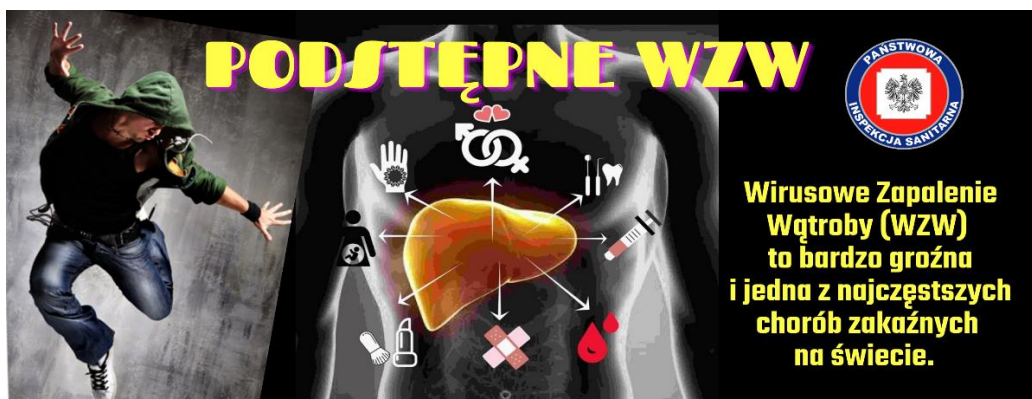
3.2.1 Programu edukacyjnego pt. „Wybierz Życie Pierwszy Krok”

W województwie śląskim organizatorami programu edukacyjnego pt. „Wybierz Życie Pierwszy Krok” jest Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach i Fundacja MSD dla Zdrowia Kobiet. Celem programu jest profilaktyka wirusa HPV oraz raka szyjki macicy poprzez zwiększenie świadomości i wiedzy nastolatków na powyższy temat, jak również istotę regularnych badań. Program „Wybierz Życie Pierwszy Krok”, oprócz zwiększenia świadomości i wiedzy, ma na celu również przygotować młode dziewczęta do wizyty u lekarza ginekologa. Program skierowany jest do uczniów I klas szkół ponadpodstawowych. W roku szkolnym 2020/2021 w województwie śląskim realizowano VIII edycję programu, w której wzięło udział ponad 20 tys. odbiorców, głównie uczniów I klas z 200 szkół ponadpodstawowych. Zajęcia odbywały się głównie online w formie poradnictwa, pogadarek, edukacji w oparciu o scenariusze zajęć oraz pokazy prezentacji multimedialnych. Na edukację uczniów poświęcono średnio 4 godziny lekcyjne. W województwie śląskim program realizowany jest od 2011 roku i uczestniczyło w nim już ponad 170 tys. osób.

3.2.2 Podstępne WZW

Program edukacyjny „Podstępne WZW”, skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych. Głównym celem programu jest podniesienie wiedzy na temat profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV oraz kształtowanie zachowań zdrowotnych, w tym również w zakresie przeciwdziałania chorobom zakaźnym i stanowi ważny element działań edukacyjnych w szkole. Program realizowany jest w województwie śląskimi od 2011 roku i objął swoim zasięgiem już ponad 240 tys. odbiorców. W roku szkolnym 2020/2021 w programie uczestniczyło 26 tysięcy uczniów z 245 szkół.

3.2.3 Program „Znamie! Znam je?”

Liczba zachorowań na czerniaka w Polsce podwaja się co 10 lat, co jest ściśle związane z liczbą czasu spędzanego na słońcu i/lub korzystania z solarium. Promieniowanie ultrafioletowe (UV) pochodzące z promieni słonecznych oraz solarium niszczy skórę i może prowadzić do rozwoju czerniaka i innych nowotworów złośliwych skóry. Prostą zasadą profilaktyki jest unikanie słońca zwłaszcza w okresie letnim oraz odpowiednia ochrona skóry. Ponieważ czerniak zwykle rozpoczyna się na powierzchni skóry, często może być wykryty we wczesnym stadium poprzez regularne badanie/samobadanie skóry, zwłaszcza przez osoby, u których występują czynniki ryzyka zachorowania na tę chorobę. Czerniak może być wyleczony, jeśli jest odpowiednio wcześnie zdiagnozowany i zostanie poddany leczeniu. Wiedza na temat podstawowych zasad profilaktyki nie jest wystarczająca ani kompletna, zwłaszcza wśród młodzieży, stąd konieczność nieustannego doksztalcania i edukowania młodego pokolenia. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego od 8 lat realizuje Program edukacyjny „Znamie! Znam je? czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry” skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych, którego rolą jest podniesienie świadomości w zakresie szkodliwości promieniowania UV, a także zasad ochrony i samobadania skóry.

W roku szkolnym 2020/2021 w 258 szkołach ponadpodstawowych na terenie województwa nauczyciele przeprowadzili lekcje edukacyjne dla ponad 29 tys. uczniów na temat profilaktyki czerniaka. W związku z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 i w jej konsekwencji zamknięciem placówek oświatowych, program realizowany był w formie lekcji online przy pomocy materiałów edukacyjnych (takich jak: poradnik dla nauczyciela, plakat, ulotka, prezentacja multimedialna, film edukacyjny dla uczniów) przygotowanych przez Fundację „Gwiazda Nadziei” (współorganizatora przedsięwzięcia) i udostępnionych dla nauczycieli i uczniów na stronie internetowej. Dodatkowym wsparciem były materiały zamieszczone na stronie Akademia Czerniaka (np. gra interaktywna). W niektórych placówkach proponowany scenariusz zajęć został poszerzony o dodatkowe działania np. quiz interaktywny, prezentacje multimedialne, informacje na stronie internetowej i w mediach społecznościowych szkoły. Dzięki edukacji w ramach Programu, młodzież zna zasady ochrony przed czerniakiem, potrafi wymienić cechy charakterystyczne czerniaka oraz wie, w jaki sposób i jak często oglądać swoją skórę. Popularyzacja wiedzy o tym nowotworze przyczyniła się do upowszechniania skutecznych metod profilaktyki.

Znamie! Znam je? - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry

czerniak
skóry
może rozwinąć się
u każdego...

Co to jest
czerniak

Czerniak jest nowotworem złośliwym skóry. Może pojawić się na skórze, ale także w obrębie ust, nosa oraz gałki ocznej. Czerniak charakteryzuje się agresywnym wzrostem oraz możliwością tworzenia przerzutów, które są trudne w leczeniu. Tymczasem, usunięcie czerniaka, kiedy choroba nie jest jeszcze zaawansowana, pozwala na wyleczenie prawie 100% chorych. Dlatego tak ważne jest szybkie i prawidłowe rozpoznanie tego nowotworu.

Czy jestem
w grupie
podwyższonego
ryzyka

Zagrożenie zachorowaniem na czerniaka wzrasta, jeżeli:

- Posiadasz jasną karnację, rude lub blond włosy, niebieskie oczy, liczne pieg
- Masz dużą liczbę znamion barwnikowych, znamion w miejscach drażnienia
- Doznałeś oparzeń słonecznych, szczególnie w dzieciństwie
- Słabo tolerujesz słońce, opalasz się z dużym trudem lub w ogóle
- W rodzinie występowały przypadki czerniaka lub inne nowotwory skóry
- Korzystasz z solarium (od 2018 r. obowiązuje zakaz korzystania z solarium przez osoby poniżej 18 r.ż.)

Poznaj ABCDE czerniaka

Czerniaki mają wiele cech charakterystycznych, które pomagają w ich rozpoznaniu.

A
asymetria
np. znamie
„wylewające”
się na jedną
stronę

B
brzegi
poszarpane,
nierównomierne,
posiadające
zgrubienia

C
czerwony,
czarny,
niejednolity
kolor

D
duży
rozmiar,
wielkość
zmiany
powyżej
6mm

E
ewolucja,
czyli
postępujące
zmiany
zachodzące
w znamieniu

Na co muszę
zwracać
uwagę

Jak mogę
uchronić się
przed
czerniakiem

1
Raz w miesiącu oglądaj
swoją skórę – sprawdź,
czy Twoje znamiona
nie zmieniają się
lub czy nie pojawiły się
nowe.

2
Jeśli zauważysz,
że coś podejrzanego
dzieje się z Twoim
znamieniem,
udaj się do
chirurga-onkologa.

3
Jeśli chcesz się
opalać, to z głową
– pamiętaj
o stosowaniu filtrów
UV, noszeniu czapki
i okularów
przeciwśłonecznych.

4
Unikaj słońca
w godzinach
11.00-16.00

5
Nie
opalaj się
w solarium!

6
Przynajmniej
raz na rok odwiedzaj
dermatologa lub
chirurga-onkologa.

Jak
leczyć
czerniaka

Czerniak skóry we wczesnym stadium jest bardzo łatwy do wyleczenia poprzez proste chirurgiczne wycięcie zmiany wraz z szerokim marginesem okolicznej tkanki.

www.facebook.com/znamieznamje

Więcej informacji na ten temat znajdziesz na stronie
www.akademiaczerniaka.pl

Program edukacyjny „Znamie! Znam je!” realizowany jest przez Fundację „Owładał Nadzieję” w partnerstwie z Wojewódzkimi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi pod honorowym patronatem Ślowskiego Inspektora Sanitarnego oraz merytorycznym patronatem Akademii Czerniaka, sekcji naukowej Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej.

www.polskieonkolog.pl/znamie-znam-je

Partnerzy

Druk współfinansowany ze środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

3.2.4 Brązowo, ale czy zdrowo?

Ryzyko zdrowotne związane ze zbyt długim przebywaniem na słońcu zwiększa się zwłaszcza w czasie wakacji, dlatego zwłaszcza w tym okresie Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego intensyfikuje działania edukacyjne pod hasłem „Brązowo, ale czy zdrowo?”. Corocznie od 12 lat, pracownicy docierają do placówek wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży oraz na tereny kąpielisk i basenów, by informować o zasadach profilaktyki chroniących przed skutkami nadmiernego promieniowania UV, poprzez oplakatowanie miejsc wypoczynku, czy organizację punktów informacyjnych. Innym kanałem informującym mieszkańców woj. śląskiego o zasadach ochrony skóry są media społecznościowe oraz strony internetowe inspekcji sanitarnej oraz partnerów. W 2021 r. edukacją objęto ponad 135 tys. osób.

3.3 Promocja szczepień ochronnych

3.3.1 Kampania społeczna pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

W 2021 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego po raz kolejny realizowała ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, wpisującą się w Projekt Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Zdrowe dziecko – zdrowy dorosły – zdrowa rodzina”.

Celem kampanii jest przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym) oraz propagowanie szczepień przeciwko wirusowi grypy, a także chorobom tropikalnym. Grupą docelową kampanii jest ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób z grupy największego ryzyka zachorowań na choroby zakaźne, czyli dzieci, ich rodziców, osób starszych oraz podróżujących. W ramach realizacji kampanii współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym.

**ZASZCZEP W SOBIE
CHĘĆ SZCZEPIENIA**

SZCZEPIENIA
SĄ NAJSKUTECZNIEJSZYM
SPOSOBEM ZAPOBIEGANIA WIELU
CHOROBOM ZAKAŻNYM

BĄDŹ ZDROW

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

Trwa Europejski Tydzień Szczepień
26 kwietnia - 2 maja 2021r.
Zapobiegać. Ochroniać. Uodparniać.

ODRA to ostra, wirusowa choroba zakaźna, która bardzo łatwo się rozprzestrzenia, a powikłania z nią związane mogą być bardzo groźne.

ODRA jest najbardziej niebezpieczna dla dzieci do 5 lat oraz osób z zaburzeniami układu odporności. Co czwarta chora osoba wymaga hospitalizacji. Jedna na 1000 chorych umiera w przebiegu choroby.

ZASZCZEP W SOBIE CHĘĆ SZCZEPIENIA

Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na ODRĘ i ze względu na wysoką zaraźliwość choroby oraz jej przenoszenie się drogą powietrzną nie może być zastąpione jakimikolwiek innymi środkami ochrony.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach
www.gov.pl/wsse-katowice
[/WSSKatowice](https://www.facebook.com/WSSKatowice)
[/wsse_katowice](https://www.instagram.com/wsse_katowice)

W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień promowano podstawowe przesłanie - szczepienia są niezbędne do zapobiegania chorobom oraz do ochrony życia. W 2021 roku obchody kampanii przypadały w dniach 26 kwietnia - 2 maja pod hasłem „Zapobiegać. Ochroniać. Uodparniać”. Celem Europejskiego Tygodnia Szczepień było zwiększenie zasięgu szczepień poprzez podniesienie świadomości na temat znaczenia szczepień wśród rodziców i opiekunów, pracowników służby zdrowia, polityków i decydentów oraz mediów. W ramach kampanii w mediach społecznościowych zamieszczono: spoty kampanii, wywiady, audycje, artykuły, banery kampanii, autorskie banery promocyjno-informacyjne, ważne informacje nt. szczepień ochronnych. Zamieszczono ponad 1 tys. informacji w mediach społecznościowych dla ponad 201 tys. odbiorców. W roku 2021 przeprowadzono ponad 1,5 tys. działań informacyjno-edukacyjnych dla ponad 113 tys. odbiorców.

3.3.2 Kampania informacyjna #SzczepimySię

Od stycznia 2021 Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego przystąpiła do realizacji kampanii informacyjnej #SzczepimySię, której celem było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce COVID-19, wzrostu świadomości dotyczącej korzyści wynikających ze szczepień oraz zwiększeniu liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym. W ramach realizacji kampanii prowadzono ponad 6,5 tys. działań edukacyjnych dla blisko 607 tys. odbiorców. Współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym tj.: podmioty lecznicze, placówki nauczania i wychowania, jednostki samorządu terytorialnego, ośrodki kulturalno-naukowe, media lokalne itp.

#SZCZEPIMYSIĘ

Trwa Europejski Tydzień Szczepień

26 kwietnia - 2 maja 2021r. Zapobiegać. Ochroniać. Uodparniać.

**BILANS KORZYŚCI W PRZYPADKU SZCZEPIONEK
OBEJMUJE NIE TYLKO SAMYCH ZASZCZEPIONYCH,
ALE TAKŻE INNE OSOBY**

ZASZCZEP W SOBIE CHĘĆ SZCZEPIENIA

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

www.gov.pl/pressa-katowice [NYSSEKatowice](https://www.facebook.com/NYSSEKatowice) [nisse_katowice](https://www.instagram.com/nisse_katowice)

4. Inne działania

4.1 Akcja „Bezpieczne Wakacje 2021”

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego corocznie realizuje akcję pt. „Bezpieczne Wakacje”. Akcja jest skierowana do dzieci, młodzieży, kadry pedagogicznej, opiekunów kolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. Jej celem jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku letniego oraz zwrócenie szczególnej uwagi na: obowiązujące zasady bezpieczeństwa w związku z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2, bezpieczne korzystanie z kąpeli słonecznych, profilaktykę uzależnień (tytoń, alkohol, narkotyki, w tym dopalacze), profilaktykę boreliozy i odkleszczowego zapalenia mózgu. W okresie od czerwca do września 2021 roku zrealizowano prawie 3 tys. działań, którymi objęto ponad 250 tys. odbiorców. W mediach społecznościowych WSSE w Katowicach i psse woj. śląskiego zamieszczano: wywiady, audycje, banery kampanii, autorskie banery promocyjno-informacyjne, ważne informacje nt. szczepień. Łącznie zamieszczono 619 postów dla ponad 132 tys. odbiorców. W ramach akcji opracowano nowy plakat edukacyjny. Plakaty przekazano do podległych stacji do dystrybucji i promocji akcji.

BEZPIECZNE WAKACJE

ZASADY BEZPIECZNEJ KĄPIELI

- Nie kąp się w miejscach niedozwolonych – korzystaj tylko ze strzeżonych kąpielisk
- Nigdy nie skacz do wody
- Nie zanurzaj się gwałtownie w wodzie po długim przebywaniu na słońcu
- Przed wejściem do wody ochlap nią klatkę piersiową, szyję i głowę, aby uniknąć wstrząsu termicznego
- Nie rób hałasu – ratownik może nie usłyszeć czyjś wołania o pomoc
- Nie wchodź do wody w czasie burzy, mgły oraz gdy wieje porywisty wiatr
- Zwracaj uwagę na osoby wokół, czy nie potrzebują pomocy

BEZPIECZNE OPALANIE

- Nie przebywaj na słońcu w godzinach od 10:00 do 14:00
- Stosuj kremy z filtrami ochronnymi
- Noś nakrycie głowy i okulary przeciwsłoneczne
- Pamiętaj o piciu wody

WYCIECZKA W GÓRY

- Przed wyjściem w góry sprawdź prognozę pogody
- Zaopatr się w apteczkę
- Zabierz telefon z dobrze naładowaną baterią
- Weź ze sobą ciepłe ubranie, odpowiednie obuwie, jedzenie i napoje
- Nie schodź ze szlaku i nie oddalaj się od grupy
- Uważaj na kleszcze i owady, chroń się przed nimi odpowiednim ubraniem i preparatami odstraszającymi
- Nie zbieraj grzybów, jeśli nie jesteś pewny, czy są jadalne

AKTYWNY WYPOCZYNEK

- Zawsze zakładaj kask, gdy jeździsz na rowerze, rolkach czy deskorolce
- Przestrzegaj przepisów drogowych
- Bądź widoczny na drodze – noś odblaski
- Bądź aktywny fizycznie, ale zachowaj rozsądek – nie uprawiaj sportu w miejscach niedozwolonych

DBAJ O ZDROWIE I HIGIENĘ!

- Maseczką zastaniam usta i nos w zamkniętych miejscach publicznych
- Zachowaj bezpieczną odległość od innych min. 1,5 m
- Unikaj dużych skupisk ludzkich
- Często myj ręce - minimum 30 sekund, wodą z mydłem lub dezynfekuj je środkiem na bazie alkoholu (60%)
- Stosuj zasady ochrony podczas kichania i kaszlu - zakrywaj usta i nos chusteczką lub zgięciem łokcia
- Dbaj o higienę osobistą i czystość wokół siebie
- Nie używaj wspólnych przyborów toaletowych
- Odżywiaj się zdrowo

BĄDŹ OSTROŻNY!

- Nie sięgaj po środki psychoaktywne – alkohol, dopalacze, narkotyki – to tylko złudzenie dobrej zabawy
- Nie pij napojów energetycznych – mają one negatywny wpływ na zdrowie
- Pamiętaj, że e-papierosy stwarzają poważne zagrożenie uzależnienia od nikotyny
- Palenie tytoniu niesie za sobą poważne skutki zdrowotne

NIE RYZYKUJ, Z WAKACJI PRZYWIEŹ TYLKO MIŁE WSPOMNIENIA!

- Zachowaj ostrożność w kontaktach z obcymi
- Nie przyjmuj poczęstunków od nieznajomych
- Uważaj na dzikie i bezpańskie zwierzęta

NUMER ALARMOWY **112**

Organizator

Partnerzy

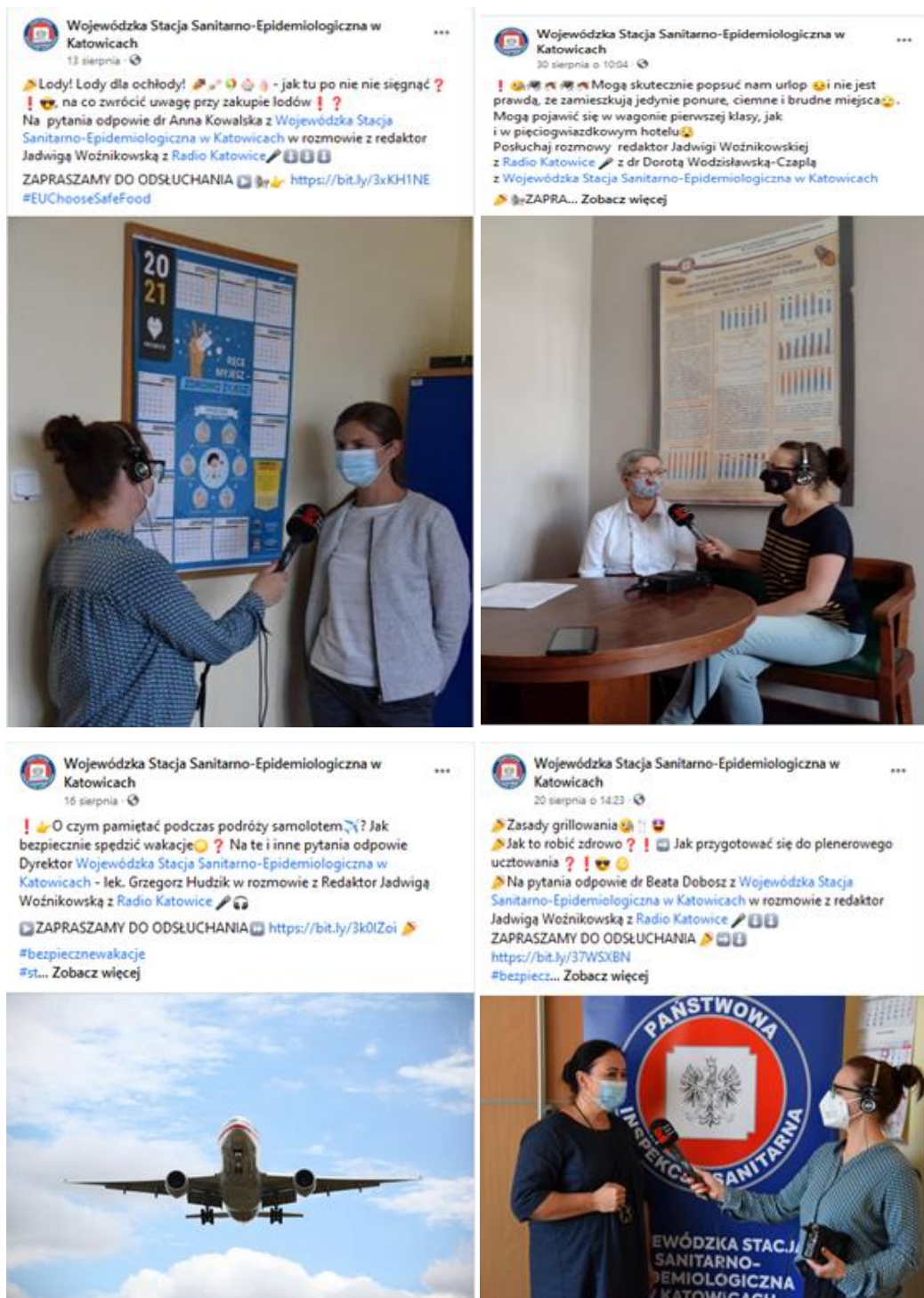
Województwo Śląskie

AGENCIJA MARKETINGOWA W KATOWICACH

WOJEWODA ŚLĄSKI

W ramach współpracy WSSE w Katowicach i Polskiego Radia Katowice powstał cykl podcastów dotyczących zdrowych i bezpiecznych wakacji. Podcasty były edytowane w ramach programu „Zdrowie i styl życia”, a udział w nich wzięli eksperci z WSSE w Katowicach. Tematy audycji dotyczyły m.in. bezpiecznego podróżowania jak i pobytów w hotelach podczas wakacji, zasad bezpiecznego grillowania, zasad kupowania, przechowywania i spożywania lodów latem, czy bezpiecznego wypoczynku nad wodą. Akcja cieszyła się dużym zainteresowaniem.

4.2 Profilaktyka zatruc grzybami

Grzybobranie to popularna forma spędzania wolnego czasu. Zarówno walory zapachowe, jak i smakowe sprawiają, że grzyby są chętnie spożywane przez ludzi. W naszych lasach rośnie wiele gatunków grzybów. Szczególnie niebezpieczne są grzyby trujące, które mogą stać się przyczyną śmiertelnych zatruc pokarmowych. Aby uniknąć poważnych zagrożeń dla zdrowia i życia, należy pamiętać o podstawowych zasadach bezpiecznego grzybobrania. Edukacją w ramach akcji objęto prawie 10 tys. osób.

4.3 Profilaktyka wad postawy – Akcja „Lekki tornister”

Tornister stanowi nieodzowny atrybut każdego ucznia. Jego waga, odpowiednie dopasowanie oraz właściwe użytkowanie odgrywają ogromną rolę w utrzymaniu prawidłowej postawy oraz zapobieganiu skrzywienia kręgosłupa. W wieku szkolnym ma miejsce pierwszy okres krytyczny dla postawy fizycznej dziecka. W okresie tym następuje wzmożony wzrost ciała dziecka, w związku, z czym uczniowie bardziej narażeni są na wykształcenie się u nich wady postawy. Ważnym elementem profilaktyki wad postawy u dziecka jest również edukacja rodziców oraz środowiska szkolnego, gdzie spędza ono dużo czasu. Dlatego Akcja ph. „Lekki tornister” skierowana jest do dyrektorów szkół podstawowych, uczniów oraz ich rodziców i ma na celu uświadomienie adresatom, iż działając wspólnie mogą skutecznie zapobiegać problemom zdrowotnym wynikającym z nadmiernego obciążenia kręgosłupa tornistrami szkolnymi.

Działania podjęte przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2021 roku, objęły swym zasięgiem ponad 700 szkół podstawowych z terenu woj. śląskiego. Z edukacji w/w zakresie skorzystało blisko 150 tys. uczniów i ponad 200 tys. innych osób (rodziców i opiekunów uczniów oraz kadry pedagogicznej).

4.4 Kwartalny Raport Statystyczny

Internet, a zwłaszcza media społecznościowe zmieniły tradycyjne sposoby komunikacji stając się naturalnym miejscem wymiany informacji. Interaktywność użytkowników i możliwość szybkiego publikowania materiałów edukacyjnych, artykułów, filmów, wywiadów itp., pozwalają na szybki kontakt i dystrybucję, procesy edukacyjne a także łączenie osób oraz podmiotów zainteresowanych ochroną zdrowia, profilaktyką i zagadnieniami dot. współczesnych wyzwań zdrowotnych. W roku 2021 media społecznościowe PIS woj. śląskiego odwiedziło blisko 2 800 tys. osób. Odbiorcy Facebooka /1 708 161/, Instagrama /149 400/, Twittera /360 575/ i stron internetowych PIS woj. śląskiego /547 368/ mogli na bieżąco obserwować dynamicznie zmieniającą się sytuację dot. epidemii SARS-CoV, zapoznawać się z założeniami realizowanych przez PIS woj. śląskiego programów profilaktycznych oraz pobierać materiały edukacyjne do ich realizacji. Wszystkie ważne wydarzenia dot. szeroko rozumianego zdrowia, rocznic /Światowych Dni: Zdrowia, Rzucania Palenia, WZW, Wiedzy o Antybiotykach, AIDS, etc./ wystąpień, wywiadów, praktycznie natychmiast pojawiały się w środkach masowego przekazu administrowanych przez PIS woj. śląskiego.

4.5 Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W dniu 18 listopada w krajach Unii Europejskich, już po raz czternasty obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, który został ustanowiony w 2008 roku przez Europejskie Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób, natomiast Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach w 2015 roku przez Światową Organizację Zdrowia. Inicjatywy te są odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki i mają na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Przyczyny narastającej antybiotykooporności to przede wszystkim nadmierne i/lub niewłaściwe stosowanie antybiotyków w medycynie, weterynarii, a także w wielu krajach w hodowli zwierzęcej. Działania informacyjne przeprowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. śląskim w 2021 roku miały na celu przeciwdziałanie w dobie pandemii COVID-19 pogorszeniu kryzysu trwającego w obszarze oporności patogenów bakteryjnych na antybiotyki „Zjednoczeni w ochronie antybiotyków”. Edukacją ww. zakresie objęto prawie 57 tys. odbiorców. Dodatkowo w mediach społecznościowych zamieszczono 346 postów w tym: wywiady, audycje, materiały kampanijne.

Działajmy wspólnie aby utrzymać skuteczność antybiotyków

Epidemia antybiotykoopornych bakterii nadal trwa

Stosuj antybiotyki rozważnie

Nadużywane tracą skuteczność

Przyjmuj tylko te przepisane przez lekarza

Nie wymuszaj przepisania przez lekarza

W dobie COVID-19 nie zapominaj o oporności na antybiotyki

Przeziębienie, grypa, COVID-19 to choroby wirusowe

Antybiotyki nie działają na wirusy tylko na bakterie

www.antybiotyki.edu.pl

Zadanie realizowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 finansowane przez Ministra Zdrowia

Dlaczego obchodzimy

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

oraz Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach?

Czy wiesz, że oporność bakterii na antybiotyki jest obecnie jednym z najpoważniejszych problemów współczesnej medycyny na całym świecie?

Wymiar zagrożenia jest porównywalny do katastrofalnych skutków wynikających ze zmian klimatu

Antybiotyki stały się obecnie lekami,

których skuteczność jest zagrożona

Ich nadużywanie w leczeniu i profilaktyce prowadzi do ograniczenia skuteczności w leczeniu chorób wywołanych przez bakterie. Po ponad siedemdziesięciu pięciu latach od szerokiego wprowadzenia penicyliny, pierwszego antybiotyku, obserwuje się występowanie opornych szczepów wśród wszystkich gatunków bakterii i wobec każdej grupy antybiotyków

Światowa Organizacja Zdrowia ostrzega, że era postantybiotykowa jest realnym zagrożeniem dla świata w XXI w.

Światowa Organizacja Zdrowia oraz Unia Europejska rekomendują podejmowanie szerokiego zakresu inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie zjawisku oporności bakterii na antybiotyki. Każdy z nas powinien mieć świadomość tego problemu. Dlatego ważnym elementem strategii przeciwdziałania antybiotykooporności jest edukacja podnosząca świadomość specjalistów w ochronie zdrowia oraz społeczeństwa na temat zagrożeń wynikających z tego zjawiska.

W 2008 roku Komisja Europejska na wniosek Europejskiego Centrum Kontroli i Profilaktyki Chorób ustanowiła Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, obchodzony 18 listopada w całej Europie.

W 2015 roku Światowa Organizacja Zdrowia ustanowiła Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach obchodzony w listopadzie na całym świecie.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH

<https://www.gov.pl/web/wsse-katowice/>